

SOTAVETERAANI KRIIGSVETERANEN

N:o 5/2012 ■ Tarkastettu levikki 54 583 ■ Lokakuun 31. päivänä 2012

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikolle. Vasemmalla liiton kunniapuheenjohtaja Aarno Strömmer ja oikealla liiton puheenjohtaja Finn-Göran Wennström.

Kävelytapahtuma kokosi väkeä erityisesti Pohjois-Savossa. Laila Kaurtola (vas.) ja Irja Kononen näyttivät Kiuruveden Luopuvuoden koulun oppilaille maaottelumarssin merkkiä vuodelta 1941. Pinja Partanen (oik.), Emma Julkunen, Iida Lappalainen, Heidi Kokora, Riia Rajakangas, Rasmus Salo ja Juhopekka Kaurala osallistuivat rauhankävelyyn. Kuva: Tiina Kilvensalmi

**Sisarpäivät
Jyväskylässä** sivu 8

**Valtuuston
puheenjohtaja
haastattelussa** sivu 9

**Perinnehankkeita
valmiiksi** sivu 9

**Irja Lohjaman
ansiokas ura** sivut 12–13

**Haastattelussa
Severi Sinisalo** sivut 14–15

**Puheenjohtajien
merkkipäivillä** sivut 34–35

**Pasilan
kaukopartio
Äänisen takana** sivu 41

**Veikko
Leppilammen
ensimmäinen
laukaus** sivu 45

Kirjasatoa sivut 50, 52–53

Helsingissä 31. lokakuuta 2012

Perinnetyön unilukkarit

Äskettäin julkaistu laaja kansallinen tutkimus osoittaa, että suomalaisten käsitykset omasta historiastamme ovat sodan jälkeisten vuosikymmenien kuluessa muuttuneet ja tulevat luultavasti uusien ikäpovien myötä yhä edelleen muuttumaan. 1960-luvulla ja sen jälkeen syntyneitten tärkeimpiä avainkokemuksia ovat jo nyt viime sotien tapahtumien ja jälleenrakentamisen sijasta muun muassa tiedonkulun ja teknologiakehityksen sekä maamme EU-jäsenyyden kaltaiset tekijät.

Kehityksen suunta on valtava haaste sotiemme veteraanien perinnetyön tekijöille. Miten ylläpitää veteraanien vaalittavaksemme jättämiä perinteitä ja arvoja muuttuvassa maailmassa? Miten turvata sotiimme liittyvä historiatietoisuus 2020-luvulla ja sen jälkeen? Edellä kuvattu kehitys johtaa väistämättä siihen, että pienet yksittäiset toimijat ja kapealaiset sisällöt, niin tärkeiltä kuin ne juuri nyt tuntuvatkin, uhkaavat hukkuu alati kasvavan tietotulvan marginaaliin. Looginen johtopäätös tästä on, että tarvitaan sekä perinnetyön tekijöiden voimien keskittämistä että yhteisen sanoman selkiyttämistä.

Tammenlehvän Perinneliiton vastaus näihin jo tänä päivänä ovella kolkuttaviin tulevaisuuden haasteisiin on valtakunnallisesti kattavan alueellisten perinnetyön toimijoiden verkoston luominen. Tällaisen verkoston tukipisteinä olisi muutamia kymmeniä vahvoja perinneyhdistyksiä, jotka toimivat oman vastuualueensa ”moottoreina” ja kokoavina voimina.

Perinneliiton kumppaniksi kuvatun kaltaisen alueellisen verkoston rakentamiseen on tullut Suomen Sotaveteraaniliitto, jonka olmassa olevaa järjestörakennetta on tarkoitus ajan mittaan kehittää tähän tarkoitukseen so-

pivaksi. Perinnetyön ohjauksen toimintamallina tässä ratkaisussa voisi olla, että Perinneliitto valtakunnallisena katto-organisaationa tekee alueellisen verkoston hoitamisesta sopimuksen Sotaveteraaniliiton kanssa.

Alueellisen perinnetyön käytännön toteuttamiseen tarvitaan kaikkia toimijoita, tarvitaan perinteiden ja historiatietoisuuden unilukkareita. Tähän meillä on hyvät mahdollisuudet, sillä perinnetyön tekijöitä on paljon. Toimiva ja tehokas kokonaisuus syntyisi vai- vatta, kun Tammenlehvän Perinneliiton jäseninä olevat veteraani-, perinne- ja maanpuolustusjärjestöt toisivat tähän kokonaisuuteen alueellisten perinneyhdistysten yhteistyökumppaneina oman kenttensä parhaan osaamisen. Pienille toimijoille yhteistyö on myös mahdollisuus, jolla voidaan turvata omien erityispiirteiden säilyminen ja vaaliminen muutosten keskellä. Järjestöjen rooleja selkiyttäisivät Perinneliiton kanssa tehtävät sopimukset.

2020-luvulle tähtäävä suunnittelutyö on alkanut. Ratkaistavana on monia yksityiskohtia, jotka vaativat tarkkaa harkintaa ja vaikuttavat lopullisen toimintamallin toteutumisen aika- tauluun. Kuten monissa muissakin suurissa, perustavaa laatua olevissa hankkeissa, voitaisiin alueellisen perinnetyön toiminta-ajatuksen toimivuutta kuitenkin jo lähivuosina testata. Sopivia kiinnekohtia tähän olisivat muun muassa sotien päättymisen muistaminen 2015 ja itsenäisyyden juhlavuosi 2017. Näyttävät, yhdessä toteutetut tapahtumat olisivat vakuuttava osoitus perinteiden ja perinnetyön tekijöiden yhteistyön voimasta.

Pertti Suominen

Tammenlehvän Perinneliiton toiminnanjohtaja

Eduskunnasta hyviä uutisia

Syyskuun lehden pääkirjoituksessani oli myönteistä sanomaa. Veteraanilisää esitettiin korotettavaksi ja rintamaveteraanien kuntoutuksen määrärahan kerrottiin säilyvän vuoden 2011 tasolla. Vähän sen jälkeen eduskuntaryhmien puheenjohtajien jättämässä aloitteessa esitettiin lisättäväksi 6 miljoonaa euroa. Toimi on erinomainen kädenojennus niille sotiemme veteraaneille, joilta vuosittainen kuntoutusoikeus on varojen puutteen vuoksi jäänyt saamatta. Eipä tämäkään lisäys tee kuntoutuksesta kaikille veteraaneille vuosittaista, mutta se on merkittävästi oikeansuuntainen. Tärkeä esityksen kohta on kuitenkin lopussa oleva lisäys: ... *hallitus valmistellessaan vuosien 2014-2017 kehyspäätöstä varaa riittävän määrärahan veteraanien vuosittaiseen kuntoutukseen.* Lisäys on erityisen arvokas. Eduskunta on ilmaissut tahtonsa hoitaa rintamaveteraanien kuntoutusasian kuntoon.

Veteraanijärjestöt esittävät kiitokset kaikille niille, jotka ovat esitystä olleet saattamassa päivänvaloon ja päätöspöytiin.

Sotiemme veteraanit ovat ansainneet mahdollisimman hyvät vanhuudenpäivät, joihin kuuluvat suunnitelmallinen

kuntoutus sekä tarvittavat kotipalvelut. Veteraanien määrän vähetessä määrärahojen tarve pienenee eivätkä määrärahat ole siirtymässä millekään toiselle ryhmälle. Momentti poistuu aikanaan valtion talousarviosta. Jatkuvaksi menoautomaattiksi veteraanien tarvitsemat rahat eivät valtiolle muodostu.

Nyt ja juuri nyt kuitenkin tarvitaan apua ja tukea. Melkoisen osa veteraaneista on jo siinä kunnossa, että he eivät pysty vaikuttamaan yhteisiin asioihin eivätkä enää oikein kykene hoitamaan omia asioitaan. Vuosittaisen kuntoutushakemuksen tekemiseen tarvitaan usein ulkopuolista apua. Meidän veteraanijärjestöjen työssä mukana olevien nuorempien tulee pitää veteraanien tukiasiaa esillä ja toimia kunniakansalaistemme hyväksi.

Kiinteä yhteistyö kuntien toimijoiden kanssa varmistaa kaikkien valtiolta saatavien varojen käyttämisen. Tähän vaikuttamistyöhön järjestöimme on valmiina sen kaikilla tasoil- la.

Markku Seppä

Mannerheimin perinnesäätiön sotahistorian palkinto Ohto Manniselle

Suomen Marsalkka Mannerheimin perinnesäätiö myöntää joka toinen vuosi sotahistorian palkinnon, jonka suuruus on 5 000 euroa. Tällä kertaa palkinto myönnettiin ensimmäistä kertaa elämäntyöpalkintona. Järjestyksessään neljäs palkinto myönnettiin professori Ohto Manniselle poikkeuksellisen ansiokkaasta urasta sotahistorian tutkijana.

Professori, FT **Ohto Manninen** (s. 1943) on tehnyt pitkän ja monipuolisen uran sotahistorian tutkimuksessa. Hän on perehtynyt erityisesti Suomen vaiheisiin toisessa maailmansodassa sekä itsenäisyytemme alkuvuosien historiaan. Ohto Manninen toimi Maanpuolustuskorkeakoulun ensimmäisenä sotahistorian professorina vuosina 1998 - 2009. Aikaisemmin hän oli Suomen historian professorina Helsin-

gin ja Tampereen yliopistoissa.

Ohto Manninen on tutkimuksissaan hyödyntänyt poikkeuksellisen ansiokkaasti niin suomalaisia kuin neuvostoliittolaisia arkistolähteitä, joiden avulla hän on tuonut merkittävän ja ennakkoluulottoman lisän viime sotiemme historian tutkimukseen.

Ohto Manninen on tuottelias kirjoittaja, hän on kirjoittanut tai toimittanut yli 20 teosta. Hän on myös aktiivinen esitel- möitsijä.

Perinnesäätiön sotahistorian palkinnot on aikaisemmin myönnetty yksittäisistä sotahistorian tutkimuksista. Palkinnon ovat saaneet vuonna 2006 FT **Lasse Laaksonen** ja 2008 ST **Pentti Airio** ja 2010 VTT **Harri Korpisaari**. Seuraavan kerran sotahistorian palkinto jaetaan 2014.

Suomen Marsalkka Mannerheimin perinnesäätiön tehtävänä on Suomen Marsalkka Mannerheimin elämäntyön vaaliminen, Suomen sotia koskevan sotahistoriallisen tutkimustyön sekä suomalaisten upseerien koulutuksen tukeminen. Säätiön puheenjohtajana toimii kenraalimajuri **Sami Sihvo**.

Professori Ohto Manninen on tuttu toimija veteraanijärjestöjen tapahtumissa. Kuvassa hän on avaamassa Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnan (Veva) historiaseminaaria 19.11.2003.

Sankarivainaja Väinö Valdemar Vepsän muistolle

Viikonloppuna 9.-10. kesäkuuta sain kokea jotain, josta voin varmuudella sanoa, että yksikään 23-vuotias mies ei ole sitä rauhan aikana kokenut. Sain tilaisuuden hakea suomalaisen sankarivainajan Väinö Valdemar Vepsän (1910 – 1941) jäännökset pois löytöpaikastaan Lotinapellostä, Venäjältä. Venäläisten virallinen etsintäryhmä oli löytänyt hänet syksyllä 2011 etsiessään omia miehiään. Vasta löytöpäivän illan aikana tutkiessaan jäännöksiä tarkemmin ryhmä huomasi, että napit olivatkin suomalaisen sotilaan. Vahvistuksen he saivat tuntelevyn ilmestyessä hiekasta, sekin oli suomalaisen.

Kirjoittaja ihailemassa Syvärin maisemia illalla 11. Syvärin Linnotuspatteriston asemista, johon Vepsä kuului. Taustalla Syvärin keskellä näkyy Heposaari.

Venäläiset ottivat yhteyttä suomalaisiin ja eri vaiheitten jälkeen Sotavainajien muiston vaalimis yhdistys ry. lähetti kokeneen etsijän **Pentti Killstömin** matkaan. Lisäksi noutoryhmään kuului tulkkina **Marja Lampi** ja allekirjoittanut. Lähdimme Malmilta varhain aamulla ja tunteja myöhemmin sai kokea sen maailmanvaihdon ja erilaisuuden Vaalimaan länsi – ja itäpuolella. Sää oli mitä parhain, joten hyvällä mielellä lähdimme rajan toiselle puolelle.

Vanhoilla sotatantereilla

Lotinapellolle saavuttiin ilansuussa ja meille avautuivat mahtavat näkymät joelle. Vielä jatkettiin leveää metsätietä pitkin. Tien päässä näimme maastopukuun pukeutuneen miehen odottavan meitä. Se oli Vepsän löytäjä, **Dmitri Zibnev**. Meidät ohjattiin pieneen idylliseen talonpihaan, joka kuuluu Lotinapellon luonnonsuojelualueeseen sekä metsästysyhdistykseen. Pihalla meidät otti kohteliaasti vastaan kahdeksan miestä. Yksi Venäjän ilmavoimien eversti, Lotinapellon apulaiskaupunginjohtaja, luonnonsuojelualueen (josta Vepsä oli löydetty) päällikkö, TV:n kameramies, Dmitri, toinen mies etsintäryhmästä ja kaksi toimittajaa. Venäläiset olivat laittaneet Vepsän ark-

kuun, jonka he olivat itse tehneet. Kertomuksia vaihdettiin puolin ja toisin ja meidät kutsuttiin taloon illalliselle.

Illallisen yhteydessä täytettiin luovutustodistuksia ja puhuttiin paljon itse löydöstä kuin myös etsintäryhmän muista retkistä. Venäjällä ja etenkin Karjalan tasavallassa on etsitty sodan jäänteitä paljon eri tahoilta. Erottuakseen ns. haudanryöstäjistä venäläiset etsijät päättivät perustaa virallisen katto-organisaation etsintöjä varten. Dmitrin virallinen ryhmä perustettiin 2003. He ovat aina säännöllisin välein järjestäneet etsintöjä ympäri Karjalaa. Meidän käyntimme jälkeen he ilmaisivat kiinnostuksensa jatkaa yhteistyötä suomalaisten kanssa.

Löytöpaikalle

Dmitrin kanssa pohdiskeltiin, että olisi hienoa nähdä löytöpaikka ja se, miltä entinen taistelukenttä tänä päivänä näyttää. Kaikki olivat halukkaita lähtemään mukaan eikä keskenyt kauan, ennen kuin kaksi venäläistä maastoautoa suuntausi kohti tiheää metsää.

Matkalla ihmeteltiin kylttejä, jotka viittasivat luonnonsuojelualueeseen ison suon vieressä. Dmitri selitti, miksi ympäröivistä metsistä tehtiin luonnonsuojelualue. Osittain siksi, että saksalaiset olivat poistuessaan miinoittaneet

alueen niin tiheästi, että suuria alueita on tänäkin päivänä haravoimatta miinoista. Hän kertoi myös, miten silloin tällöin kuuluu räjähdysä edelleen, kun epäonnekas hirvi tai muu eläin on astunut miinaan.

Autot pysäköitiin jonkun kilometrin jälkeen tien muuttuessa mahdottomaksi. Kuljimme pientä polkua kohti Syvärin etelärantaa. Yhtäkkiä kuului oksan murtumisen ääni, kun ukkometso lähti lentoon määnyn latvasta. Tuntui siltä, että olisimme olleet monen kilometrin päästä asutuksesta, eikä muita ääniä kuulunut kuin oma hengittäminen ja välillä puhetta.

400 metrin päästä autoista seisoimme pienellä metsärinteellä, jossa näkyi selvät jäljet vanhasta juoksuhaudasta. Haudan päässä etuvartiopaikan kohdalla oli suuri kaivettu kuoppa - Vepsän löytöpaikka. Etsintäryhmän jäsenet kertoivat, että jäännökset oli löydetty vainajan kasvot kohti vihollisuuntaa. Samalta tasolta kuin vainajan jäännökset oli löytynyt suomalaisia VPT:n käyttämättömiä patruunoita ja venäläisten hylsyjä. Löydöt viittasivat siihen, että venäläiset olivat vallanneet taisteluhaudan ja jättäneet Vepsän juoksuhaudan pohjaan miltei koskematta. Olivathan tuntelevy ja jotkut henkilökohtaiset esineet tallella ihan ehjinä. Allekirjoittanut alkoi katsoa hiekan seasta juoksuhaudan pohjasta löydettyä tavaraa. Kiinnitin huomioni yhteen nappiin, joka näytti suomalaiselta. Ja niin se olikin. Sitten löytyi toinen. Ja vielä kolmas, joka oli kiinni m/36

Venäläiset olivat tehneet omakätisesti arkun Vepsälle. Vepsän omaiset olivat antaneet löytöryhmälle muistokortin, jossa oli Vepsän kuva.

univormun palasissa. Otimme ne kaikki talteen ja laitoimme ne minigrip-pussiin muitten löytöjen sekaan vietäväksi Vepsän pojalle.

Pojan tietojen mukaan, koska hän oli saanut sukulaisten ja aseveljien kautta hänen isänsä oli kesken vetäytymisen lähtenyt takaisinpäin hakemaan jotakin henkilökohtaisia tavaroita ja jäänyt myllerryksessä sillä matkalla. Kaatuiko hän kranatinkeskityksessä, vai juoksi Vepsä venäläisiä vastaan? Se on vielä tänäkin päivänä epävarmaa.

Tehtävä suoritettu

Lyhyen hiljaisen hetken jälkeen lähdimme kävelemään kohti Syvärin rantaa, josta avautui mahtava näky. Aurinko oli laskeutunut, menimme hiekkajyrkänteelle seisomaan, josta pystyi katsomaan suoraan alas jokeen. Ensimmäinen päivä oli päätymässä. Se oli ollut pitkä, mutta hyvin antoisa.

Lotinapellon apulaiskaupunginjohtaja oli järjestä-

nyt meille yöpymisen uudestaan mökkikylässä. Seuraavana päivänä lähdimme varhain aamulla kohti Viipuria. Välttyimme onneksi pahimmalta ruuhkalta ja pääsimme hyvin perille. Suomalaisia sankarivainajia säilytetään tilapäisesti Viipurin vanhassa Agricolan kirkossa ennen lopullista siirtoa kotimultiin. Kirkon vahtimestari otti meidät ystävällisesti vastaan, luovutimme arkun ja meidän tehtävämme oli näin suoritettu.

Helsingissä olimme taas jopa ennen keskiyötä, koska säästyimme kuin ihmeen kaupalla pahimmalta rajatungoksesta. Vaikka ryhmämme tehtävänä oli jäännösten noutaminen ja luovuttaminen, eikä etsintätyö, tuntui siltä, että oli saanut pienen osan kunniavelasta suoritettua.

Ilman venäläisten etsintäryhmää Väinö Valdemar Vepsän kohtalo olisi edelleen arvoitus.

Teksti ja kuvat: Joel Sjögren

Dmitri Zibnev Vepsän löytöpaikalla Syvärin rannan lähellä. Takana vas. Pentti Killström ja toinen löytöryhmän jäsenistä.

Tärkeintä on Jumalan armo

Seisoimme tuohukset kädessä avatun arkun ympärillä. Olimme jättämässä jäähyväisiä iäkkäälle veteraaniveljelle. Viimeinen taistelu oli tauonnut. Taakse oli jäänyt pitkä elämä, kotiseudut kauas Karjalaan, sotien vuodet ja haavat, työntäyteinen elämä maatilalla isäntänä ja paljon muuta. Elämä oli sekä antanut että ottanut paljon. Nyt oli levon aika alkanut kasvot kotikirkon alttarille suunnatuina.

Hyvästijätön hetki puhutelti, vaikka palvelu ei ollutkaan entuudestaan tuttu. Päällimmäisenä jäi mieleen monet rukoukset vainajan puolesta. Niissä pyydettiin Vapahtajaa johdattamaan poisnuikkuneen sielu sinne, missä ei ole enää kipua eikä tuskaa. Keskeisenä oli se turva ja toivo, jonka kuoleman voittanut Kristus oli ristinkuolemansa ja ylösnousemisensa kautta ihmissuvulle tuonut ja johon kristitty jo pyhässä kasteessa on liitetty. Voimakkaana jäi mieleen tunto siitä, että kirkko oli monin rukouksin kantamassa jäsentään yli ajan rajan. Keskeisintä oli se, mitä Jumala on rakkaudessaan tehnyt, ei ihmisen teot eikä saavutukset.

”Ratkaisevaa ei siis ole, mitä ihminen tahtoo tai ehtii, vaan se, että Jumala on armollinen”, kirjoittaa apostoli Paavali. Keskeisintä ei ole ihminen ehtimisineen ja uskoi-neen, vaan Jumalan armo. On inhimillistä, että painopiste helposti luisuu ihmisen kiittämiseen ja ylistämiseen kun oikea osoite olisi kiitoksen antaminen Jumalalle. Tärkeintä on armollisen Jumalan löytäminen ja häneen turvautuminen niin elämässä kuin lähdön hetkellä.

Vain armo kestää, vain Kristus riittää.

Edessä on pyhäinpäivä. Poisnuikkuneiden läheis-

ten muisto koskettaa. Monet yhteisten vuosien muistot heräävät. Askeleet suuntautuvat läheisten haudoille. Tuhannet kynttilät syttyvät pimeään iltaan. Niiden lepattava liekki kertoo Vapahtajasta ja hänen tuomastaan toivosta. Monesta sydäimestä nousee hiljainen rukous: Herra, anna iäisen valosi loistaa heille! ”Suo Herra toivon kynttilöiden loistaa, tyyneksi, lämpimäksi liekki luo. Valaiset pimeään, voit pelot poistaa. Jää keskellemme, Kristus, rauha tuo”!

Ihminen on arka, kun puhtaasti pyhydestä ja pyhistä ihmisistä. Tuskin kukaan uskaltaa nimeä omistaa itselleen. Jokainen kokee olevansa keskeneräinen ja syntinen, joka on monin tavoin rikkonut sekä Jumalaa että läheisiään vastaan. Sellaisiahan olivat hekin, jotka ovat jo täältä lähteneet. Mutta kyse ei tässä ole ihmisestä vaan Jumalasta. Painopiste on siinä, millainen Jumala on ja mitä hän on tehnyt. Jotka armoa kaipaavina pakenevat Vapahtajan turviin, ovat pyhiä. He ovat kylä syntisiä, mutta Kristuksessa pyhiä. Mitenkä Luther opetti: ihminen on samalla kertaa syntinen ja vanhurskas.

Pyhäinpäivän virret ovat lohdullisia. ”Rauhan saivat pyhät Herran, jotka kerran taistelivat päällä maan. Kun me heitä muistelemme, kaipaamme sinne taivaan kunniaan.” Näin lohduttaa meitä mies, joka menetti poikansa sodan kentillä. Näin meillä on lupa uskoa ja tulla lohdutetuiksi.

Tärkeintä on niin pyhässä kuin arjessa, niin elämässä kuin kuolemassa se, että Jumala on armollinen. Hän yksin on pyhä, mutta hän on myös armollinen. Hän nostaa, kantaa ja vie perille.

Jussi Peltö-Piri, rovasti

Onnittelemme

Lauri Mäkelä 100 vuotta

Sotiemme veteraani ja Kurikan Reserviläisten kunniajäsen vääpeli Lauri Mäkelä täytti 100 vuotta 20.9. hoitokoti Tuulikellossa Kurikassa.

Lauri Mäkelä on toiminut aina liikunnan hyväksi. Hän oli hiihdossa ensimmäinen MM-edustaja Kurikan Ryhdin historiassa. Hän toimi myös aikanaan Ryhdin puheenjohtajana. Veteraaniurheilussa hän edusti Kurikkaa ja piiriä sijoituen aina palkintopallille. Lau-

ri tapasi kulkea talvella hakuulla Lainesmäessä. Matkaa kertyi edestakaisin 40 km ja siihen päivän hakuut päälle.

Kurikan Sotaveteraanit luovuttivat Lauri Mäkelälle Sotaveteraaniliiton myöntämän ansioristin, Kurikan Reserviläiset puolestaan Reserviläisliiton kunniakilven hopealaatalla.

Mikko S Sääntti

Eeri Hyrkkö 90 vuotta

Elämäntyönsä Varsinais-Suomessa tehnyt maanviljelysneuvos Eeri Hyrkkö täyttää 90 vuotta 30.11. Nousiaisissa.

Eeri Hyrkkö liittyi suojeluskuntaan lokakuussa 1939 ja joutui heti Talvisodan aikana erilaisiin vartiointitehtäviin sekä Turussa että Nousiaisissa. Hänen varsinainen sotatientsä alkoi Jalkaväen Koulutuskeskus 7:ssä Kokemäellä 18.9.1941 ja jatkui jo viiden päivän kuluttua aliupseerikouluun Peipohjaan. Jatkosodan Eeri Hyrkkö palveli Jalkaväkirykmentti 35:n riveissä ja oli mukana Ihantalan ratkaisevissa torjuntatai-

teluissa panssarintorjuntaryhmän johtajana. Eeri Hyrkkö on jatkosodan JR 35 killan perustajajäsen ja oli sen ensimmäinen puheenjohtaja 1992-96.

Eeri Hyrkkö liittyi Nousiaisten Sotaveteraanit ry:hyn 1965 ja on toiminut useita vuosia yhdistyksen hallituksessa ja sen puheenjohtajana 1996-2001. Varsinais-Suomen sotaveteraanien huolto- ja tukiyhdistyksessä Eeri Hyrkkö on toiminut vuodesta 1974 lähtien. Vuodesta 1996 lähtien hän on toiminut Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin hallituksessa ja johtotehtävissä ja on nyt piirin 1. varapuheenjohtaja.

Eeri Hyrkköllä on ollut useita paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia luottamustehtäviä. Kotikuntansa Nousiaisten kunnanvaltuustossa hän oli jäsenenä 37 vuotta, joista puheenjohtajana 1970-1984. Keskustapuolueen Varsinais-Suomen piirin puheenjohtajana hän toimi 1967-1978 ja oli Keskustapuolueen hallituksen jäsen 1973-1982. Varsinais-Suomen maakuntaliiton hallituk-

sen puheenjohtajana hän oli 1972-1988. Eeri Hyrkköllä on ollut monivuotisia hallituksen ja hallintoneuvoston puheenjohtajuuksia Lounais-Suomen Osuusteurastamossa, Tuottajain Lihakeskuskunnassa ja Raisio-yhtymässä.

Eeri Hyrkköä voidaan luonnehtia vahvaksi maaseudun ja maakunnan mieheksi sekä tärkeäksi taustavaikuttajaksi. Sotaveteraani- ja maanpuolustusaate on ollut aina lähellä hänen sydäntään. Eeri Hyrkkö on ollut mukana siirtämässä veteraanien perintöä nuorisolle, ja hänen aloitteestaan tehtiin mm. varsinaissuomalaisten sotatiestä kertova kirja. Eeri Hyrkkö kuului kirjan toimituskuntaan.

Eeri Hyrkkölle on myönnetty useita kunnia- ja ansiomerkkejä. Ansioistaan sotaveteraanien hyväksi tehdystä työstä hänelle on myönnetty Sotaveteraanien kultainen ansioristi.

Merkkipäiväänsä Eeri Hyrkkö viettää perhepiirissä.

Finn-Göran Wennström

Miksi tein näin?

Lehtemme numeroon 2/2012 laadin artikkelin LBL-133:n tuhosta talvisodassa Viipurinlahdella siksi, että tuhossa kuoli isäni sisaren aviomies kersantti Erkki Tani, koneen konekivääriampuja. Kun luin Ilmailumuseoyhdistyksen lehdestä Feenix 3/2011 tästä tuhosta, päätin kirjoittaa siitä lehtemme. Kun itse en ole tutkinut tuhoa tarkemmin,

päätin käyttää Feenix-lehden artikkelia.

Olen laatinut lehtemme 145 artikkelia sotiemme tapahtumista, pienistä ja tärkeistä. Sopimukseen kuului, että artikkelieni pituus saa olla 10 000 merkkiä eli viisi liuskaa. Tekstin pitää siis olla lyhyttä ja näsevaa. Tässä tapauksessa siteerasin liiankin yksityiskohtaisesti Timo Niemisen tekstiä

Feenix-lehdessä, sillä en olisi kyennyt laatimaan muiden lähteiden perusteella lyhyttä kuvausta tuhosta, joten syylästyin siteeraamaan Timo Niemisen tekstiä. Näin siksi, että muistan isäni surreen sisarensa aviomiehen kohtaloa.

Anssi Vuorenmaa

Peter Küttner 80 vuotta

Sotavahinkosäätiön hallituksen puheenjohtaja, vakuutusneuvos Peter Küttner täyttää 80 vuotta marraskuun 22. päivänä. Hän on syntynyt Helsingissä, jossa myös edelleen asuu.

Veteraanit ovat Peter Küttnerin sydäntä lähellä. Hän antaa erittäin korkean arvon sotiemme veteraanien määrätieteiselle toiminnalle ja suurille uhrauksille niin raskaiden sotavuosien aikana kuin niitä seuranneiden jälleenrakennuskauden ponnistelujenkin kuluessa.

Küttner pitää välttämättömänä ja tärkeänä sitä, että veteraaniemme toimeentulo ja hyvä hoito edelleenkin maassamme turvataan. Se on kansakunnalle kunniatehtävä. Siinä tarvitaan valtiovallan lisäksi myös veteraanijärjestöjen sekä erilaisten veteraaneja tukevien yhteisöjen, laitosten ja säätiöiden tukea.

On myös hyvä, että veteraanien perinteen tallentaminen on monella tavalla jo menossa. Sekin on Küttnerin mielestä ensiarvoisen hyödyllistä.

– Veteraaniperinteen tallentamista pitää jatkaa voimak-

kaasti. On tarpeen, että se säilyy tuleville polville, sillä käymämme kolme sotaa olivat tärkeä vaihe koko kansalle, toteaa Peter Küttner.

Veteraanien perinteen tallentaminen on osa itsenäisen kansan kunniavelkaa maata puolustaneille miehille ja naisille, sotavuosien ikäluokille.

– He tekivät suoranaisten selviytymisihmeen, painottaa Küttner. – He turvasivat Suomen itsenäisyyden ja itsemääräämisoikeuden. Uskon, että heidän kokemuksensa sekä henkinen perintönsä antavat voimaa ja auttavat tulevia, nuorempia sukupolvia niiden omissa vaikeuksissa tulevaisuudessa.

Vakuutusneuvos Peter Küttner on toiminut vuodesta 1997 alkaen Sotavahinkosäätiön hallituksen puheenjohtajana. Sotavuosien vakuutustoiminnasta alkunsa saanut säätiö on tukenut veteraanijärjestöjen kautta veteraaneja avustuksen erityisesti heidän toimeentuloonsa, asuntojen kuntoon ja terveydenhoitoon liittyvissä asioissa.

Tukitoiminta aloitettiin Viron Suomen-poikien osalta. Seuraavaksi avustustoiminta laajeni niihin suomalaisiin veteraaneihin, jotka eivät olleet sotainvalidien saaman lakisääteisen valtiollisen tuen piirissä. Tuettaviksi otettiin myös inkeriläiset ja karjalaiset heimoveteraanit.

Küttner iloitsee siitä, että niin monia on voitu taloudellisesti auttaa kuluneen puolentoista vuosikymmenen aikana. Kaikkiaan säätiön avustusta on myönnetty lähes 12 000 vähä-

varaiselle sotiemme veteraanille sekä heidän puolisoilleen ja leskilleen.

– On tärkeää, että veteraaneja kohdellaan samantarvoisesti avustuksia jaettaessa, Küttner korostaa samalla säätiön toimintaperiaatteita.

Avustusten oikeudenmukaiseen jakamiseen on laadittu selkeät ohjeet ja säännöt. Veteraanien avustuksista päättävät yhdessä veteraanijärjestöjen valitsemat edustajat hakemusten perusteella.

Peter Küttnerin isän puolen suku oli Pietarin saksalaisia. Hänen isoisänsä pakeni perheineen vuonna 1917 vallankumousta Pietarista Suomeen. Küttnerin isä oli tekniikan miehiä ja osallistui sotiimme insinöörimajurina. Suvun kaukaisemat juuret ulottuvat 1700-luvun Schleesiaan saakka, sieltä tie vei sittemmin Pietariin.

Peter Küttner toteaa, että sattumilla on usein vaikutusta ihmisen elämänvaiheisiin. Hän ei seurannut isänsä ammatillista tietä, vaan valmistui juristiksi vuonna 1955 ja lakitieteen lisensiaatiksi viisi vuotta myöhemmin. Varatuomarin arvon hän sai vuonna 1958.

Patentti- ja rekisterihallituksessa Küttner työskenteli osastosihteerinä. Sitten ura vei Kartellivirastoon, nykyiseen Kilpailuvirastoon, jonka perustamistoimista hän joutui huolehtimaan.

Kun Metsähallitukseen haettiin vuonna 1958 liikeosaston lakimestä ja työasiain toimiston päällikköä, oli Küttnerillä sattumalta sellainen tausta, joka nosti hänet muita hakijoita pätevämmäksi. Hänellä oli

ainoana hakijana aidosti kokemusta metsäalalta. Hän oli nimittäin sotavuosien jälkeen työskennellyt lukiolaisena kolmena kesänä Ruotsissa metsätöissä, ollut mukana metsänharvennuksessa ja uitoissakin. Tuo aika oli muutenkin hyödyllistä.

– Kesätoissa ansaitsemillani rahoilla ostin itselleni ensimmäisen polkupyörän ja kellon. Lisäksi hankin silloin myös hyvän kielitaidon, muistelee Küttner noita kesiään.

Virkaura jatkui Metsähallituksessa juuri niinä vuosina, kun valmisteltiin työeläkelakeja, ja Peter Küttner oli työssä tiiviisti mukana. Hän aloitti vuonna 1962 Metsäalan työeläkekassan toimitusjohtajana. Seuranneina vuosina tulivat työeläke- ja vakuutusasiat yhä tutummaksi eri luottamustehtävissä.

Vuonna 1974 hänet pyydettiin A-Vakuutuksen varatoimitusjohtajaksi ja vuotta myöhemmin toimitusjohtajaksi. Tehtävässä hän sitten työskenteli vuonna 1995 tapahtuneeseen eläkkeelle siirtymiseen saakka. Noina vuosina hän toimi erittäin monien eläke-, vakuutus- ja kiinteistöalan organisaatioiden hallituksissa, joko jäsenenä tai puheenjohtajana.

Mainittakoon näistä luottamustehtävistä Vakuutusyhtiöiden keskusliiton, Liikennevakuutuskeskuksen ja Autovakuutusliiton sekä Henkivakuutusyhtiö Salaman puheenjohtajuudet ja eläkevakuutusyhtiöiden Ilmarisen ja Kallervon hallituksen jäsenyydet. Vuonna 1993 hänet pyydettiin Sotavahinkosäätiön hallituk-

sen jäseneksi, ja puheenjohtajuus seurasi neljää vuotta myöhemmin.

Peter Küttner toteaa olevansa kiitollinen siitä, että säätiön edustajana hänelle on vuosien varrella tullut lukuisia luottamustehtäviä myös sotiemme veteraanien järjestötoiminnassa sekä esimerkiksi Tammenlehvän Perinneliiton parissa. Hän on ollut pitkään Rintamaveteraaniliiton ja Salpalinjan valtuuskuntien jäsen sekä Sotavainajien muiston vaalimis-yhdistyksen neuvottelukunnan jäsen. Niissä kaikissa hän on pystynyt antamaan oman panoksensa isänmaataan puolustaneiden miesten ja naisten hyväksi.

Tero Tuomisto

Peter Küttnerin puheenjohtajakaudella Sotavahinkosäätiö on veteraanituen ohella monella tavalla tukenut viime sotiin liittyvää historiantutkimusta sekä torjuntavoittojen dvd- ja televisiohankkeita. Merkittävää tukea ovat saaneet myös Man-nerheim-ristin ritarien, jääkärien, sotalapsien, sotavankien, sotainvalidien, lottien ja kaatuneiden omaisten perinnetyö sekä monet sotiiimme liittyvät muistomerkit ja näyttelyt, samoin kuin Sotavainajien muiston vaalimis-yhdistys, Tammenlehvän Perinneliitto ja Rauhanturvaajaliitto. Vuodesta 2009 on säätiön tukiohjelmaan liitetty henkilö- ja hankekohtaiset maanpuolustuspalkinnot maanpuolustusjärjestöjen piirissä tehdystä ansiokkaasta vapaaehtoistyöstä.

Kuolleita

Pentti Laamanen 1927-2012

Pentti Laamanen menehtyi 20. elokuuta 2012. Hän palveli 1980-luvun alussa Turussa, jossa hän kuului paikalliseen sotaveteraaniihdistykseen. Muutettuaan Helsinkiin hän oli puolustusvoimien palveluksessa Länsi-Uudenmaan Sotilaspiirin Esikunnassa.

Hänet valittiin Keski-Helsingin Sotaveteraanit ry:n puheenjohtajaksi 1990 ja hän toi-

mi tehtävässä vuoteen 1999 saakka. Vuonna 2000 hänet valittiin Helsingin seudun Sotaveteraanipiirin puheenjohtajaksi, jossa tehtävässä hän toimi vuoteen 2009 asti.

Näiden tehtävien ohella hän toimi Helsingin kaupungin rintamaveteraaniasian neuvottelukunnan puheenjohtajana ja kuului Etelä-Suomen läänin rintamaveteraaniasian neuvot-

telukuntaan, kunnes läänit lakautettiin.

Hänet valittiin myös Oulunkylän Sotaveteraanitalojen 1 ja 2 asioita valvovan Rintamaveteraanien Säätiön valtuuskunnan jäseneksi sotaveteraanipiirin edustajana vuonna 2005 ja hän toimi tässä tehtävässä sairastumiseensa saakka.

Sotaveteraaniliitossa Pentti Laamanen oli liiton hallituksen

varajäsenenä 2005-2006, hallituksen jäsenenä 2007-2008, valtuuston jäsenenä 2008-2012, josta ajasta valtuuston ja liiton II varapuheenjohtajana 2008-2010.

Esko Kosunen

**Käy katsomassa
Sotaveteraaniliiton
internet-sivut ja
verkkokauppa.**

Kirkkopyhän viettoa Viitasaarella

Tapio Korpi (vas.) ja Martti Latvala kirkkopyhää viettämässä.

Syyskuun 16. päivänä kokoontui Viitasaarelle yli 150 pohjoisen Keski-Suomen ja Ääneseudun sotiemme veteraania, sotaorpoa, sekä reserviläistä viettämään yhteistä kirkkopyhää. Tapahtuma käynnistyi ehtoollisjumalanpalveluksella Viitasaaren kirkossa, jonka jälkeen oli kunniakäynti sankarihautoilla. Puheen sankarihautoilla piti kunnallisneuvos **Asko Liimatainen**.

Viitasaaren Sotaveteraanien puheenjohtaja **Isto Korho-**

sen tervetuliaissanojen jälkeen esiintyivät Viitasaaren Veteraanilaulajat **Varpu Variksen** johdolla. Lisäksi kuultiin **Maire Kemppaisen** lausuntaa ja sotilaspastori **Tommi Vihisen** juhlapuhe. Viitasaaren seurakunnan tervehdyksen juhlaan toi seurakuntapastori **Hannu Ruuskanen**. Kirkkopyhän päätössanat lausui sotiemme veteraani **Alpo Paananen**.

Teksti ja kuva: Kari Hämäläinen

Uskonto ja Isänmaa

Etelä-Pohjanmaan piirin yhdistykset kokoontuivat Kuortaneen urheilupuolelle 11.9. alueensa seutukunnalliseen kirkkopäivään. Messun liturgian toimitti kirkkoherra **Kyösti Elo** ja saarnanrovasti **Väinö Reinilä**. Tekstin lukijoina toimivat **Kirsti Pulkkinen** ja **Heimo Hyyppä**. Päiväjuhlan aluksi kunniapuheenjohtaja **Ahti Mäntylä** lähetti seppelepartion.

Juhlapuhujana toiminut arkkipiispa emeritus **Jukka**

Paarma palasi oman perheensä vaiheisiin sodan aikana, jolloin heidän kotinsa tuhoutui pommituksessa. Tällöin Jukka Paarman äiti oli todennut, että ”koti meni, mutta uskonto ja isänmaa jäivät”. Edelleen hän muistutti siitä, että veteraanienne ansiosta 6.12. ei ole arkipäivä. Juhlassa musisoivat Lapuan Veteraanikuoro ja Pohjanmaan sotilassoittokunta.

Teksti: Pertti Kortnesniemi
Kuva: Marja Konimäki

Juhlapuhuja, arkkipiispa emeritus Jukka Paarma

Pohjois-Pohjanmaan seutukunnallinen kirkkopäivä Muhoksella

Sotiemme veteraanien seutukunnallista kirkkopäivää vietettiin 16.9. Muhoksella. Kirkkoon kokoontui eri puolilta maakuntaa lähes 500 sanan kuulijaa. Jumalanpalveluksen päätteeksi kenttärovasti **Jouni Parviainen** lähetti seppelipartiot sankarihautoille ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä. Päiväjuhlan avaussanat esitti opetusneuvos **Martti Niemelä**. Juhlapuheen piti lääninrovasti **Hannu Ojalehto**.

Puolustusvoimain tervehdyksen esitti everstiluutnantti **Kimmo Rajala** ja kunnan tervehdyksen valtuuston puheenjohtaja **Toivo Tihinen**. Nuorten tervehdyksen veteraaneille esitti **Tiia-Reeta Tihinen** lausuen mm. seuraavaa: - Kunnioitus on ensimmäinen sana, joka suurimmalle osalle nuorista tuli mieleen kysyttyäni

heiltä, mitä mieltä he ovat sotiemme veteraaneista.

Musiikista juhlassa vastasivat Muhoksen mieslaulajat, Muhoksen puhallinyhtye ja pianisti **Hanna Kaikkonen**. Päätössanat lausui järjestö-

neuvos **Annikki Reinikainen**. Maamme-laulu päätti veteraanien kirkkopäivän.

Teksti ja kuva: Pertti Marttinen

Seppelipartiossa vas. Sirkka Pelkonen, Kaarlo Manelius, Olga Taskila ja Harri Hänninen

Usko ja toivo kantavat

Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun kirkkopäivää vietettiin 8.9. Vantaan Energia Areenalla. Juhlapuheen piti ministeri **Elisabeth Rehn**, joka koki sodan Mäntsälän lapsuudenkodissaan.

Rehn kertoi kohdanneensa sodan äärimmäisen pahuuden, väkivallan ja rikokset ihmisyyttä kohtaan Balkanilla. Noissa tilanteissa jouduin pyytämään korkeimman johdusta etsiessäni keinoja ihmi-

syyden hädän lievittämiseen, Rehn totesi. Valitettavasti mikään kriisi ei ole niin kaukana, ettei se koskettaisi myös meitä. Sen vuoksi meidän on jatkossakin oman etumme vuoksi osallistuttava kansainväliseen rauhantoimintaan; neuvottelijoina, missioiden johdossa ja rauhanturvaajina.

Sodissa ei ole mitään ihannoitavaa, mutta oman maan, ihmisyyden ja demokratian puolustaminen on oikeutettua, kuten te veteraanit urhoollises-

ti osoitte. Te jouduitte kokemaan sodan kovuuden, rukouksella on teille suuri merkitys. Sotaveteraanit kirkkotieellä -kirjassa pohditaan monia oleellisia teemoja. Eräs niistä on toteamus hengellisen toiminnan tärkeydestä veteraaneillemme. Päivän teema on ”Kiitollisuus”. Sitä haluan omasta puolestani teille osoittaa, päätti Elisabeth Rehn puheensa.

Martti Toivanen

Laurus-nuorisokuoron esitys juhlassa sai mielet herkistymään.

Sotaveteraaniliitto kiitti

Sotaveteraaniliiton hallitus myönsi 21 sotaveteraanien kultaista ansioristiä ja 39 Sotaveteraaniliiton ansiomitalia. Osa ansiomerkeistä jaettiin liiton 55-vuotispäivän

aattona 28. syyskuuta Katajanokan Kasinolla järjestetyssä tilaisuudessa.

Liiton puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström** kertoi liiton tulevista tehtävistä ja kiitti

ansiomerkkin saaneita sotaveteraanien hyväksi tehdystä työstä. Huomionosoituksen saaneiden puolesta kiitti sosiaali- ja terveysministeri **Paula Risikko**.

Kasinolla paikalla olleet Sotaveteraaniliiton ansiomitalin saajat. Vasemmalta lukien Tenho Tikkanen, Seppo Hovi, Matti Louekoski, Sotaveteraaniliiton valtuuston puheenjohtaja Sakari Sippola, Paula Risikko, Arja Alkman, Mauri Niskakoski, Marja Lampi, Eija Kilgast ja liiton puheenjohtaja Finn-Göran Wennström.

Sotaveteraanien kultainen ansioristi myönnettiin seuraaville:

Kalervo Anias, Alavieska
Tuure Haapiainen, Helsinki
Mauno Harju, Turku
Lars Holsti, Helsinki
Pekka Jormalainen, Mikkeli
Reino Juslin, Pargas
Tyyne Järvinen, Paimio
Vihtori Karikytö, Somero
Mauno Kenttämää, Keminmaa
Veikko Kivimäki, Kurikka
Jorma Kiviranta, Kouvola
Veikko Kurkiala, Vaasa
Aarre Lehtonen, Akaa
Tauno Mansikkamäki, Kurikka
Maj-Lis Mustonen, Espoo
Mauno Mäkelä, Kalajoki
Karl J. Norrgård, Lieto
Veikko Rantala, Kotka
Mauno Salonen, Lahti
Raija Virolainen, Imatra
Hugo Välikoski, Karijoki

Sotaveteraanien kultainen ansioristi voidaan myöntää tunnustuksena liiton tarkoituksien hyväksi tehdystä erittäin merkittävästä ja pitkään jatkuneesta työstä.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali myönnettiin seuraaville:

Sirpa Aaramo, neuvotteleva virkamies, Turku
Ingemar Adolfsson, överste, Helsingfors
Mika Albertsson, rajavartiomestari, Imatra
Arja Alkman, toiminnanjohtaja, Tampere
Kjell-Anders Grönman, kapteeni, Hamina
Ritva Hannola, fysioterapeutti, Australia
Antti Havia, ekonomi, Lahti
Jyrki Heinonen, eversti, Helsinki

Arto Hokkanen, everstiluutnantti, Mikkeli
Seppo Hovi, viihdetaiteilija, Helsinki
Juhani Huovila, kirkkoherra, Kouvola
Jukka Jokinen, everstiluutnantti, Helsinki
Ikka Kaapro, majuri, Jyväskylä
Riitta Kammonen, farmanomi, Virrat
Jorma Kangasluoma, hallintojohtaja, Seinäjoki
Ahti Karvonen, sivistystoimenjohtaja, Haapavesi
Aila Kerola, rehtori, Kokkola
Eija Kilgast, projektijohtaja, Helsinki
Suvi Kouri, sotilaspastori, Hamina
Riitta Lae, apulaisjohtaja, Helsinki
Marja Lampi, filosofian maisteri, Vantaa
Jarmo Lindberg, kenraaliluutnantti, Helsinki
Matti Louekoski, puheenjohtaja, Helsinki
Mikko Myllykangas, eversti, Tampere
Ismo Nieminen, kirkkoherra, Säkylä
Jukka-Matti Nieminen, toimitusjohtaja, Padasjoki
Mauri Niskakoski, puheenjohtaja, Lappeenranta
Kirsi Paasikoski, johtaja, Turku
Olli Pekka Peltola, yliluutnantti, Lahti
Mika Peltonen, kenraaliluutnantti, Helsinki
Pekka Peromaa, lääketieteen lisensiaatti, Loimaa
Jouko Pikkarainen, ylilääkäri, Nivala
Juha Pyykönen, eversti, Säkylä
Paula Risikko, sosiaali- ja terveysministeri, Helsinki
Arto Seppänen, kirkkoherra, Ivalo
Timo Ståhlhammar, kommodori, Turku
Tenho Tikkanen, puheenjohtaja, Espoo
Kari Vedenpää, kurssikeskuksen johtaja, Lahti
Päivi Vilppola, toimistos sihteeri, Kouvola

Sotaveteraaniliiton ansiomitali voidaan myöntää Sotaveteraanityön päämäärien hyväksi kauan ja ansiokkaasti tai muutoin merkittävästi toimineelle henkilölle, joka ei ole sotaveteraani, sekä sotaveteraanille, joka on sanotu in tavoin toiminut muussa yhteydessä kuin liiton tahi sen jäsen tai tukiyhteisön antamissa luottamus- tai muissa tehtävissä.

Eija Kilgast toimii projektijohtajana Sotainvalidien avustajahankkeessa. Onnittelemassa Anni Grundström ja Finn-Göran Wennström.

Viihdetaiteilija Seppo Hovi on pitkäaikainen veteraaniperinteen ylläpitäjä musiikin keinoin. Hän joukkoinen loihti erinomaisen asemiesillan ohjelman Tampereen liittopäivillä.

Veva vetosi eduskuntaryhmiin

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunta Veva tapasi eduskuntaryhmien edustajia 27. syyskuuta. Yhdeksästä eduskuntaryhmästä paikalle oli ehtinyt viiden ryhmän edustajat.

Vevan puheenjohtaja, Rintamaveteraaniliiton **Matti Louekoski** korosti rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahan korottamista niin, että kaikki halukkaat veteraanit pääsisivät vuosittain kuntoutukseen. Ko-

tiin vietävien palveluiden määrärahaa tulee myös nostaa, koska tarve palveluille on suuri ja kasvava.

Sotainvalidien Veljesliiton puheenjohtaja **Juhani Saari** toi esiin lievävammaisten sotainvalidien haitta-asterajat, jotka jättävät heidät kunnan järjestämien ja Valtiokonttorin maksamien avopalveluiden ulkopuolelle. Samoin laitoshoidon palvelut jäivät saamatta osalla sotainvalideja.

Vevan lähetystön eduskunnassa ottivat vastaan vas. Sanna Lauslahti (Kok), Juha Väättäinen (PS), Johanna Karimäki (Vihr), Ulla-Maj Wideroos (RKP) ja Peter Östman (KD). Vevan edustajina Matti Louekoski, Seppo Savolainen, Sakari Sippola, Anna-Maija Lähde, Juhani Saari, Kaarina Peltola, Finn-Göran Wennström ja Markku Seppä.

Naisjärjestö sisarpäiville Jyväskylään Naiset isänmaan jälleenrakentajina

Suomen Sotaveteraaniliiton Naisjärjestö ry:n 45. toimintavuoden tapahtumana järjestetään yhteistyössä

Keski-Suomen Sotaveteraanipiirin Naistoimikunnan kanssa XXII valtakunnallinen sisarpäivä Jyväskylässä perjantaina

26.4.2013. Tapahtumapaikkana on Jyväskylän Paviljonki, Messu- ja kongressikeskus, Lutakonaukio 12, 40100 Jyväskylä.

Vuoden 2009 Sisarpäivät järjestettiin Ikaalisten kylpylässä.

Sisarpäivän ohjelma koostuu mm. Ilmavoimien soittokunnan musiikkiesityksistä, kirjailija **Aino Suholan** juhlapuheesta, Hopeisen harmonikan mestarien **Kalle&Mikko** musisoinnista ja **Mirkku Havas-Kallion** esittämästä lausunnasta. Kolmekuutoset-lapsikuoro laulaa ja AKAT-asialla Saarijärveltä esiintyy. Tervehdyksiä tuovat Jyväskylän kaupunginjohtaja **Markku Andersson**, Tammenlehvän Perinneliiton puheenjohtaja **Eino Siuruainen** ja Suomen Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström**. Jyväskylän seurakunnan kirkkoherra **Arto Viitala** esittää päätössanat.

Muutokset ennako-ohjelmaan ovat mahdollisia.

Sisarpäivien järjestelyistä Sotaveteraanipiireille ja Nais-

toimikunnille sekä yhteistyöjärjestöille lähetetään tarkennetut tiedot tapahtumasta heti ensi vuoden alussa. Valtakunnallinen sisarpäivä kuuluu osana kansallisen veteraanipäivän tapahtumiin Jyväskylässä 26.-27.4.2013. Järjestäjät toivovat, että mahdollisimman moni sotaveteraani ja veteraanityöstä kiinnostunut osallistuisi tapahtumiin.

Lämpimästi tervetuloa Jyväskylään !

Tiedusteluihin vastaa toiminnanjohtaja Tuija Saura, puh: 0400 123 134, tuija.saura@luukku.com

Mariana Sippel, puh: 040 524 0164, mariana.sippel@gmail.com sekä Marjatta Linna, puh: 0400 645 389, marjatta.linna@gmail.com

Rauhanturvaajat Veteraaniseminaarissa

Suomen Rauhanturvaajaliiton jäsenyhdistysten veteraanityövästävät kokoontuivat Lahteen käsittelemään veteraanitukityön päivänpolttavia asioita. Päivät avasivat liiton veteraanityön vastaava **Heimo Purhonen** ja liiton puheenjohtaja **Paavo Kiljunen**.

Toiminnanjohtaja **Markku Seppä** alusti sotiemme veteraanien järjestöistä sekä nykyisistä ja tulevista tukitarpeista.

Veteraanivastaava **Heimo Purhonen** käsitteli Rauhanturvaajaliiton veteraanitukitoimintaa. Nyt on ajankohtaista tukea sotiemme veteraaneja, heidän puolisoitaan ja leskiään.

Tulevina vuosina liiton tehtävä muuttuu, kun omien jäsenten tukitoiminnan tarve kasvaa.

Kaunialan Sairaalan kehittämispäällikkö **Kristiina Niemelä** alusti monimuotoisesta ikäihmisen vanhenemisesta ja toimintakyvyn säilyttämisen merkityksestä.

Lähes 30 Rauhanturvaajaliiton jäsenyhdistysten veteraanivastaavaa kuunteli kehittämispäällikkö Kristiina Niemelän alustusta vanhenemisesta.

Tukipuhelin 020 769 8111

aloitus 8,28 snt/puhelu + lanka 7 snt/min tai gsm 17 snt/min

► rauhanturvaajille ja heidän läheisilleen
► talkooapua sotiemme veteraaneille

Vertaistukeen perustuva

luottamus ♦ kuuntelu ♦ keskustelu ♦ ohjaus ♦ neuvonta

PUOLUSTUSVOIMIEN TUELLA

www.rauhanturvaajaliitto.fi ♦ veteraanituki@rauhanturvaajaliitto.fi

Kaveria ei jätetä – ei kotona eikä kaukana!

Kenraalimajuri Raappanan kuolemasta 50 vuotta

Kenraalimajuri E.J. Raappanan kuolemasta tuli 14. syyskuuta kuluneeksi 50 vuotta. Rukajärven suunnan historyyhdistys ja aseveljet laskivat seppeleen komentajansa haudalle Joensuuissa.

Seppeleenlaskutilaisuudessa puhui rajakapteeni Tauno Oksanen. Seppelenuhaan oli kirjoitettu teksti: Historia kirkastaa Isänmaalle sykkineen sydämen kilven.

Valtuuston uusi puheenjohtaja, hallintoneuvos Sakari Sippola

Tampereen liittokokous valitsi valtuustolle uuden puheenjohtajan. Hän on helsinkiläinen hallintoneuvos Sakari Sippola (87). Sippola on juristi ja hän on tehnyt pitkän ja ansiokkaan työuran Valtion rautateillä, valtionvarainministeriössä ja Korkeimmassa Hallinto-oikeudessa (KHO).

Sakari Sippola on Pohjanmaan miehiä, lähtöisin Kauhavalta. Hän syntyi 28.5.1925 paikallisen maatalouskaupan johtajan perheeseen. Jo kouluvuosien aikana hänellä oli isän työn myötä mahdollisuus tutustua maaseutuväestöön ja pohjalaiseen ajattelutapaan. Varttuneessa iässä hänen käyttämäkseen sanonnaksi muodostui: ”Kaikkihan me olemme samanlaisia pulliaisia”.

Kotikylänsä muiden poikien tavoin Sakari Sippola liittyi suojeluskuntaan jo 15-vuotiaana. Talvisodan aikana hän toimi suojeluskunnan lähettinä ja vartiointitehtävissä rautatie-silloilla. Täytettyään 16 vuotta Sakarista tuli varsinainen suojeluskuntasotilas.

Sotatoimiin

Jatkosodan sytyttyä Sakari Sippola ja parisataa muuta pohjanmaalaista koulupoikaa ilmoitautui vapaaehtoiseksi rintamalle. Seinäjoella tapahtuneen muutaman päivän koulutuksen jälkeen nuoret sotilaat siirrettiin junalla Uhtuan rintamaloille Vuokkiniemeen. Sieltä komppania hajotettiin eri kylien kenttävartioiden, jossa tehtävänä oli vartiointin ohessa partisaanien etsintä. Syksyllä 1942 pääesikunta kuitenkin määräsi, että alle 18-vuotiaat vapaaehtoiset on kotiutettava jatkamaan keskenjääneitä opintojaan.

Kevättalvella 1943 Sippolan ikäluokka kutsuttiin takaisin sotapalvelukseen vahvistamaan joukkojen sotilaallista valmiutta sekä saamaan lisää sotilaskoulutusta. Alokasajan ja aliupseerikoulutuksen jälkeen Sakari Sippola sai syksyllä 1943 siirron Itä-Karjalaan kenraali Laguksen komentamaan panssaridivisioonaan. Helmimaaliskuun vaihteessa 1944 koko divisioona siirrettiin Viipurin lähialueelle ylipäällikön reserviksi. Täällä sotilasharjoitukset jatkuivat, mutta niin jatkui myös tavallisten koulu-

Hallintoneuvos Sakari Sippolasta Sotaveteraaniliiton valtuusto on saanut luotettavan ja asiantuntevan puheenjohtajan.

aineiden opiskelu, nyt iltaisin rintamaoppikoulussa.

Puna-armeijan alkaessa Kannaksella 9.6.1944 suurhyökkäyksen lähetettiin panssaridivisioona vastahyökkäykseen. Sakari Sippola joutui mukaan moniin koviin taisteluihin, muun muassa Kuuterlässä, Perkjärvellä, Tali-Ihantalassa ja Vuosalmella, jossa hän myös 12.7.1944 haavoittui. Seurauksena oli kolmen kuukauden hoito Porin sotasairaalassa ja pitkä toipumisloma kotona Kauhavalla. Tämän vuoksi hän ei ikäluokkansa mukana osallistunut Lapin sotaan.

Rauhanajan työura

Kotiuduttuaan sotatoimista Sakari Sippola jatkoi kouluaan valtion sisäoppilaitoksessa (Internaatissa) Niinisalossa ja kirjoitti ylioppilaaksi 1946. Sippola meni töihin Valtion rautateille ja toimi vuosina 1947–1954 junanlähettäjänä 20:llä eri rautatieasemalla.

Rautateiltä hän siirtyi Helsinkiin Rautatiehallituksen palvelukseen vuosiksi 1954–1963. Työn ohessa hän opiskeli lakia ja lainsäädäntöä ja suoritti alemman oikeustutkinnon vuonna 1952 ja lainopin kandidaatin tutkinnon 1956. Ollessaan virkavapaalla 1957–1958 Sakari Sippola istui Kauhavan kihlakunnan kärkeä ja valmistui varatuomariksi.

Vuosina 1963–1973 Sippola työskenteli Valtiovarainministeriössä hallitussihteerinä ja sen jälkeen hallitusneuvoksesta. Työ ministeriössä oli paljolti neuvotteluja toisten virastojen ja eri järjestöjen kanssa sekä komiteatyötä. Komiteoissa Sippola toimi ensin sihteerinä, sitten jäsenenä ja lopulta puheen-

johtajana. Komiteatyö alkoi aamuisin 6.45 ja jatkui 18.30:een. Siirtyessään ministeriöstä Korkeimpaan Hallinto-oikeuteen oli Sakari Sippolalla samanaikaisesti hoidettavanaan puheenjohtajuus useissa komiteoissa.

Korkein Hallinto-oikeus on ylin tuomioistuimien hallinnollisissa valitusasioissa sekä sosiaalialaa, verotusta, rakentamista, ympäristöä, kilpailutilannetta ym. koskevissa asioissa. Se ei käsittele rikos-, vahingonkorvaus-, eikä siviiliasioita yleensä. Hallintoneuvoksia tuomioistuimissa on 21 ja yksittäisen asian käsittelyyn osallistuu aina vähintään viisi hallintoneuvosta. Täytettyään 70 vuotta Sakari Sippola jäi eläkkeelle 1995 KHO:n virkavuositään vanhimpana hallintoneuvoksena.

Sotaveteraanien Keski-Helsingin yhdistyksen jäseneksi Sakari Sippola liittyi 1990-luvun alussa. Hän on jäsenenä myös Sotainvalidien Munkkiniemen yhdistyksessä. Hänellä on myös jäsenyys Akavassa ja Suomen Lakimiesliitossa, jonka puheenjohtajana hän toimi pitkään 1980- ja 1990-luvuilla.

Ansioistaan sodan- ja rauhanajan työstä hänelle on myönnetty mm. SVR K I, SL K, VM 1 ja VM 2. Sakari Sippolan perheeseen kuuluu vaimo Salme, hankin taustaltaan rautatievirkailija, kaksi lasta sekä neljä lastenlasta. Harrastukseensa hän nimeää liikunnan, lukemisen ja järjestötoiminnan.

Matti Värri

Kymenlaakson neuvottelupäivillä tulevaisuus esillä

Neuvottelupäivät avannut piirin puheenjohtaja Arto Mikkonen korosti kuluvan vuoden olevan toiminnan kannalta merkittävä. Tampereella pidetyt liittopäivät onnistuivat hyvin. Piirin osalta on jatkettu 45-vuotishuhlia. Piirin kolme paikallisyhdistystä on lopettanut toimintansa yhdistyksinä ja jäsenet ovat liittyneet Kouvolan yhdistykseen. Toiminta jatkuu alueilla paikalliskerhoina. Nyt Kouvolan yhdistyksen jäsenmäärä on lähes puolet piirin jäsenmäärästä. Sotaveteraanijajärjestöjen suurkonsertti Itsenäisyys 95 vuotta Haminan Bastionissa elokuussa onnistui kaikin puolin taiteellisen annin ja osallistujamäärän suhteen. Piirin toiminta jatkaa vastuullista työtään perinteisten kevät- ja syystapahtumien merkeissä sekä kirkkopyhin. Taloudelliset seikat ovat keskeisinä esillä ohjattaessa veteraaneille palveluja. Kotiin tuotavat palvelut ovat entistä tärkeämmät. Onneksi valtion puolesta on osoitettu lisää kuntoutusrahaa.

Vilkasta keskustelua perin-

neikaan siirtymisestä käytiin perinnevastaava Eero Mattilan alustuksen pohjalta. Hän kertoi, että ISSLE on keskeinen yhteistyökumppani Kouvolan kaupungin ohella. Valmistelusta on informoitu reserviläisiä ja reserviupseereita sekä kiltoja. Perinnetilojen etsintä on tuottanut tulosta. Elimäen sotaveteraaneille on saatu perinnetilat Elimäen kunnantalolta. Kouvolan Sotaveteraanien tilojen osalta on tehty aloite Kouvolan kaupungille. Tapahdumalistaukset ovat valmiina. Muistomerkkiluettelot ovat osittain valmiit. Vastuut kunniakäyntien ja varuskuntavierailujen osalta ovat olemassa ja päivitetty. Teematapahtumia toteuttavat useat eri tahot, joissa tapahtumissa tehdään yhteistyötä. Perinnetyön vastuun henkilön työ etenee seuraavien otsikoiden mukaisesti 1. muistomerkit, 2. perinnetilat, 3. juhlapäivät, 4. kunniakäynnit, 5. julkaisut ja tallenteet, 6. teematapahtumat ja 7. koulut.

Eero Mattila

Piirin neuvottelupäivien alussa luovutettiin Sotaveteraanien kultainen ansioristi Jorma Kivirannalle sekä Sotaveteraaniliiton ansiomitalit toimistosihteerille Päivi Vilppolalle ja kapteeni Anders Grönmanille. Veikko Rantalalle myönnetty kultainen ansioristi, kirkkoherra Juhani Huovilalle ja sotilaspastori Suvi Kourille myönnetty ansiomitali luovutetaan heille myöhemmin.

Uutta polkua...
Talviliikuntaan aidot kotimaiset
ESLA-potkukelkat
- kokoon taitettava
- useita kokoja

ESLA-potkupyörät
Malli 3300
CE-merkitty

Kotimainen valmistaja E.S. Lahtinen Oy, Seinäjoki, p. (06) 4299 400, esla@esla.fi
Kysy lähintä ESLA-liikuntavälineiden jälleenmyyjää. Katso lisää tietoa www.esla.fi

Kansa käveli ja hölkkäsi aktiivisesti Pohjois-Savossa

YK:n kansainvälisen rauhanpäivän kunniaksi ja Maailman Veteraanijärjestön aloitteesta järjestetty Kansa kävelee -tapahtuma oheistapahtumineen sai Pohjois-Savossa liikkeelle ennätysmäärän väkeä, lähes 12 500 henkilöä. Lisäksi hölkkääjät keräsivät samassa tapahtumassa juoksupauksellaan rahaa veteraanikuntoutukseen.

Tapahtuman pääorganisaattorin, Pohjois-Savon Rauhanturvaajien edustavan **Tuomas Oinosen** laskelmien mukaan tapahtuman osallistujamäärä kasvoi viime vuodesta muutamalla tuhannella.

- Maakuntamme oli taas koko Suomen aktiivisinta aluetta. Koululaiset ovat olleet erityisen ilahduttavasti liikkeellä. He olivat ylivoimaisesti suurin osan osallistujista ja tekivät kävelysuorituksensa esimerkiksi liikuntatunneilla, Oinonen kertoo.

Esimerkiksi Siilinjärvellä kaikki 11 ala- ja yläasteen koulua osallistuivat tapahtumaan ja Kuopiossa mukana oli parikymmentä koulua. Muista kunnista mm. Kiuruvesi ja Iisalmi kunnostautuivat.

Yleisötilaisuuksiin osallistui Pohjois-Savossa vajaat 1 500 henkilöä. Heistä lähes puolet oli Kuopiossa 23.9. järjestetyssä Rauhankävelyssä ja -hölkkässä. Mukana olivat myös evanke-

lisluterilaisen ja ortodoksisen kirkkokunnan edustajat, puolustusvoimien edustaja, kansanedustajia sekä sotaveteraaneja.

- Nuorisomme liikkuu varsin aktiivisesti. Vastaavasti myös monet veteraanit pitivät huolta kunnostaan ikänsä ja liikuntakykynsä tuomissa rajoissa. Suurin haaste onkin kannustaa keski-ikäiset ihmiset liikkumaan niin tässä tapahtumassa kuin yleensä, Tuomas Oinonen miettii.

Hölkäten euroja veteraanien hyväksi

Tapahtuman yhteydessä järjestettiin myös Rauhanhölkkä, jossa lähes sata juoksijaa ja hölkkääjää kiersi 1,4 km:n reittiä lähes pari tuntia noin 350 kierrosta eli yhteensä reilut 500 kilometriä. Parhaat juoksijat painelivat pitkälti toistakymmentä kierrosta. Hölkkä tuotti moottoriturheiluseura Hallan Pappojen sponsoroimana noin 800 euroa sotaveteraanien kuntoutukseen.

Kestävyysurheiluseura Rauhalahti Road Runnersin järjestämä kokeilu onnistui niin hyvin, että se uusittaneen ensi vuonna mahdollisesti vielä suuremmalla sponsori- ja osallistujajoukolla.

Myös Kuopion Sotaveteraanimuseolla ollut päätapahtuma veti hyvin yleisöä musiikkiohjelman, näyttelyiden, soppatykkihernekeiton sekä sotilaskotisisarten tarjoamien munkkikahvien voimalla.

Kuopion Sotaveteraanimuseon Marko Lehtimäki (vas.), Pohjois-Savon Rauhanturvaajien Tuomas Oinonen ja Kuopion piispa Jari Jolkkonen neuvonpidossa ennen marssin alkua.

Teksti ja kuvat:
Jarmo Seppälä

Noin sata hölkkääjää "juoksivat kokoon" 800 euroa sotaveteraanien kuntoutukseen Hallan Pappojen sponsoroimina.

Kävelyyhin osallistuivat mm. kirkkoherra Timo Honkaselkä (vas.), Kuopion hiippakunnan piispa Jari Jolkkonen (oranssi takki) sekä aluetoimiston päällikkö, ev.ltn. Ensio Palosaari.

Sotaveteraanimuseon pihamaalla kävelijät saivat nauttia soppatykkihernekeittoa ja sotilaskodin munkkikahvia.

Hanskitrans Oy

Alavus

Kone-Vahto Oy

Asikkala, Kalkkinen

Söderlångvik Gård

Dragsfjärd

K&K Mustoset Ay

Enonkoski

JiiriCo Oy

Espoo

T:mi Jan Nylund

Espoo

Sade kasteli kävelijät Salossa

Tämäkertainen Kansa kävelemään tapahtuma jäi Salossa mieleen ainakin tuulisena ja sateisena. Ennen kävelyn alkua luettiin osanottajille Tasaval-
lan presidentti Sauli Niinistön tervehdys. Varsinais-Suomen Alue-
toimiston majuri Timo Ala-Mutka ampui kävelyn läh-
tölaukauksen. Sateista säätä uhmasi 70 kävelijää, joista van-
hin oli 93-vuotias.

Teksti ja kuva: Heimo Purhonen

Maaliin tulossa Sirkka-Liisa ja Lauri Hollmén.

Tuplatapahtuma liikutti väkeä Oulussa

Perinteinen, jo 22. ker-
taa toteutettu Oulukäve-
ly yhdistettiin tällä ker-
taa ”Kansa kävelee” -tapahtu-
maan. Hanurimusiikki saatteli
kävelijät taipaleelle Oulujoen

suistoon. Ennen reiteille lähtöä
Oulun Latu tarjosi osallistujille
nokipannukahvit.

Teksti ja kuva: Sulo Lehto

Aurinkoinen sää helli kävelijöitä Oulussa.

Sotaveteraaniliiton hallinto kokoontui

Vantaalla pidetyille So-
taveteraaniliiton neu-
vottelupäiville 13.-14.9.
osallistui n. 70 valtuuston ja
hallituksen jäsentä, piirien pu-
heenjohtajaa, toiminnanjohta-
jaa ja liiton henkilökunta. Liit-
ton puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström** avasi päivät. Liiton
neuvottelukunnan jäsen **Pekka Paatero** kävi esityksessään läpi
vanhustenhuollon nykytilaa ja
tulevaisuuden näkymiä. Poh-
jois-Savon sotaveteraanipiirin
puheenjohtaja **Jouni Perälän**
osuudessa tarkasteltiin sota-
veteraaniyhdistysten ja kunti-
en vuorovaikutusta, tavoitteita
ja toiveita veteraanien kuntou-
tuksessa ja palveluissa. Liiton
sosiaalisuhteeri **Anni Grund-
ström** esitteli kuntoutusmää-
rärahojen sekä kotiin vietä-

viin palveluihin kohdistettujen
määrärahojen käyttöä ja kun-
takyselyn tuloksia.

Finn-Göran Wennström ja
Tammenlehvän Perinneliiton
toiminnanjohtaja **Pertti Suo-
minen** pureutuivat esityksis-
sään liiton tulevien toimintojen
suunnitteluun ja perinnetyö-
hön. Päivän päätteeksi toimin-
nanjohtaja **Markku Seppä** esi-
teli toimintasuunnitelman 2013
ydinkohtia.

Perjantai-
aamun avaukses-
ta huolehtivat **Holger Strand-
berg, Heikki Lirberg ja Pertti von Hertzen**. Median nä-
kökulmaa varainhankinnassa
valotti Veteraanivastuun hal-
lituksen puheenjohtaja **Erk-
ki Heikkinen**. Veteraanivas-
tuun **Riitta Suoanttila** ja **Mat-
ti Liuhto** puolestaan kertoivat

markkakeräyksestä ja Motti-
merkki-kampanjasta. Rinta-
manaisten Liiton vt. toimin-
nanjohtaja **Anni Grundström**
kertoi osuudessaan liiton toi-
minnan lopettamisesta. Sota-
ajan naisten perinnettä käsitteli
Sotaveteraaniliiton Naisjärjes-
tön puheenjohtaja **Pirkko Kuo-
rehjärvi**. Markku Seppä kävi
läpi liiton, yhdistysten ja Sota-
veteraani-lehden ajankohtaisia
asioita. Naisjärjestön toimin-
nanjohtaja **Tuija Saura** ilah-
dutti osallistujia laulullaan. Liit-
ton kunniapuheenjohtaja **Aar-
no Strömmer** ja Finn-Göran
Wennström kiittivät kokousvä-
keä aktiivisesta, keskustelevas-
ta osallistumisesta.

Teksti: Marja Riukka
Kuva: Markku Seppä

Neuvottelupäivien osallistujia kuulolla

DUODECIM

Kaikki terveydestä – www.terveysportti.fi

**Vanhustyön
Keskusliitto Ry**

Helsinki
www.vtkl.fi

Uimonen Trading Oy

Tampere

Ansiokas ja pitkä työura Sotaveteraaniliiton Naisjärjestössä

Sotaveteraaniliiton Naisjärjestössä 28 vuotta aktiivisesti toiminut Irja Lohjama (75) jätti Tampereen liittokokouksessa toiminnanjohtajan tehtävät. Keskusjärjestössä hän aloitti tiedotussihteerinä kesäkuussa 1984. Myynti- ja pöytäkirjasihteerien tehtävien siirryttyä Irja Lohjama vastuuksi täsmensi keskustoimikunta vuonna 2000 myös työtehtävän nimikkeen toiminnanjohtajaksi. Toiminnanjohtajan, niin kuin muidenkin työ naisjärjestössä on taloudellisesti pyyteetöntä.

Suomen Sotaveteraaniliiton Naisjärjestö ry perustettiin 1.6.1968. Aluksi se toimi rekisteröimättömänä Suomen Sotaveteraaniliiton naiskeskustoitimikuntana. Rekisteröinti tapahtui vasta 1982, koska siitä tuli edellytys toiminta-avustusten saannille. Järjestön lähihistoria muistaa vuosina 2002–2010 puheenjohtajana toimineen Vuokko Hurmeen ja hänen jälkeensä puheenjohtajaksi valitun ja tehtävässä edelleen jatkavan Pirkko Kuorehjärven. Parhaimmillaan naisjärjestöön kuului 51 000 jäsentä, nyt heitä on 185 yhdistyksen naisjaostoissa yhteensä 20 000.

Puhelias hämäläinen

Irja Lohjama on lähtöisin Kanata-Hämeen Tuuloksesta.

– Meitä oli perheessä viisi sisarusta, minä joukosta toiseksi vanhin. Kävin keskikoulun naapurikunnassa Lammilla, koska sitä ei Tuuloksessa ollut, Irja Lohjama kertoo. 16-vuotiaana muutin tätini luokse Helsinkiin ja sain työpaikan yksityisestä vaatetehtaasta. Toimin kassanhoitajana ja kirjanpitäjänä yhteensä 11 vuotta.

Työn ohessa Irja kävi iltaluokiossa ja suoritti ylioppilastutkinnon 1962.

Irja Lohjama sai opiskelupaikan Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa ja valtiotieteiden opiskelu alkoi. Opiskeluaikanaan Irja tapasi tulevan miehensä, rakennusmestari Paavo Lohjama ja he menivät naimisiin 1965. Silloin yliopisto-opiskelu sai jäädä, mutta myöhemmin Irja kuitenkin suoritti työnsä ohessa merkonomitutkinnon.

Irja vaihtoi työpaikkaa ja meni valtion palvelukseen,

maataloushallituksen kotitalousopetuksen osastolle. Kotitalousopetus siirrettiin pian ammattikasvatustalutukseen ja myöhemmin vielä opetushallitukseen. Aluksi Irja toimi sihteerin tehtävissä, myöhemmin apulaistarkastajana ja arkistonhoitajana. Opetushallituksesta Irja Lohjama erosi vuonna 1994 toimittuaan valtion hallinnossa lähes 30 vuotta. Työvuosia hänelle kertyi yhteensä 41.

Paavo Lohjama oli sotaveteraani ja sotainvalidi ja hän siirtyi ajasta ikuisuuteen vuonna 1996. Irja kertoo, että sotaveteraanityö auttoi häntä ratkaisevasti selviytymään raskaasta menetyksestään.

Sotaveteraanien jäseneksi

Miehensä Paavon kehotuksesta tuli Irja-rouva mukaan myös sotaveteraanityöhön.

– Vuonna 1973 liityin jäseneksi Helsingin Sotaveteraanien yhdistykseen, Irja Lohjama muistelee. Ja vuotta myöhemmin olin jo yhdessä mieheni kanssa liittokokousedustaja. Liittokokousmatkoja kertyi kaikkiaan 17.

Irja on kuulunut yhdistyksenä hallitukseen useita vuosia sekä ollut pitkään jäsenenä yhdistyksen monissa eri toimikunnissa. Vuonna 1972 yhdistys sai lahjoituksena Itä-Pakilan siirtolapuutarha-alueelta tontin, jolle talkoilla rakennettiin Veteraanimaja. Irja toimi majatoimikunnan jäsenenä 18 vuotta. Majan käytön hiljalleen vähentyessä se myytiin viisi vuotta sitten.

Yhdistyksensä naisjaostossa Irja Lohjama on toiminut vuodesta 1973 lähtien. Hän on ollut jaoston sihteerinä 11 vuotta, rahastonhoitajana yhdeksän vuotta ja johtokunnan jäsenenä 17 vuotta sekä sen puheenjohtajana vuodet 1999–2000. Aluksi naisjaostojen yksi tärkeimmistä tehtävistä oli avustaa yhdistyksiä rahallisesti. Näin toimittiin myös Helsingissä. Vuosittain järjestettiin kahdet myyjäiset, myytiin itsenäisyysrusetteja, järjestettiin iltamia, muita tilaisuuksia ja retkiä. Vuosikymmenet olivat täynnä aktiivista toimintaa. Irjankin jauhopeukaloissa syntyi lähes 100 000 karjalanpiirakkaa, pullaa tai muuta leivonnaista myyjäisiin ja eri tapah-

Irja Lohjama toimi Sotaveteraaniliiton Naisjärjestön keskustoimikunnan jäsenenä, tiedotussihteerinä ja toiminnanjohtajana yhtäjaksoisesti 28 vuotta. Hänen työtään on arvostettu monin ansiomerkein kuten: VR 3, SVR 1 M kr, Sotaveteraanien kultainen ansioristi ja Sotaveteraanien pienenislippu vapaudenristin tunnuksin. Nyt on tullut aika hetkeksi istahtaa ja omistautua omalle perheelle.

tumien tarjoiluun. Kaikki Irjan omista raaka-aineista.

Työ sotaveteraanipiirissä ja -liitossa

Helsingin Seudun Sotaveteraanipiirin toimintaan Irja Lohjama tuli mukaan 1987. Piirin hengellisen toimikunnan jäsenenä ja sihteerinä hän toimi vuosina 1989–2010 ja vastasi kerran kuukaudesta Johanneksen seurakuntakodissa järjestettävien veteraanien koti-ilto-

jen kahvituksesta. Piirin nais-toimikunnan puheenjohtajana ja piirihallituksen jäsenenä hän toimi vuodet 1994–2002. Irja kuului jäsenenä myös 1998 järjestettyjen XVIII liittopäivien päätoimikuntaan sekä järjestelytoimikuntaan, jossa vastuualueena oli liittopäivien muonitus.

Sotaveteraaniliiton valtuuston jäsenenä Irja toimi vuodet 2009–2012 ja hallituksen varajäsenenä 1994–2008. Liitossa

hän kuului moneen eri toimikuntaan. Varsinkin jäsenyyden Iltahuutokeräyksen järjestelytoimikunnassa hän muistaa työntäyteisenä.

Toiminta kahdessa yhdistyksessä

2000-luvun alussa alkoi liitto työstää laajaa tulevaisuussuunnitelmaa. Jäsentyöryhmän puheenjohtajaksi nimettiin silloinen Kymenlaakson Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja.

Irja Lohjamalla on kaksi kotia, toinen Helsingissä, toinen Haminassa. Tässä ollaan Haminan kodin parvekkeella yhdessä Olavi Erosen kanssa.

taja Olavi Eronen Haminasta ja ryhmän muiksi jäseniksi muun muassa Irja Lohjama. Tässä työryhmässä nämä kaksi toisilleen aluksi vierasta henkilöä tutustuivat toisiinsa sillä seurauksella, että heidät vihittiin avioliittoon 2003.

Siitä lähtien on Irjalla ollut kaksi kotia, Helsingin ja Haminan koti, mutta myös kaksi sotaveteraaniyhdistystä. Haminan-Vehkalahden Sotaveteraanit ry:ssä Irja toimi jäsenrekisterin hoitajana 2004–2010 ja kirjanpitäjänä 2007–2010.

Henkilökohtainen lupaus

Kun Irja Lohjamalta kysytään, miksi hän päätti luopua Naisjärjestön toiminnanjohtajan tehtävästä, hän vastaa:

– En siksi, ettenkö olisi jaksanut, vaan siksi, että olin luvanut omalle 90-vuotiaalle veteraanilleni viettää kaiken aikani hänen kanssaan.

Yli puolet elämästään on Irjan harrastuksena ollut sotaveteraanityö. Siitä luopumisen jälkeen he, Irja ja Olavi, ovat voineet yhdessä harrastaa mm. teatterissäkäyntiä ja kuntoliikuntaa. Varsinaiseksi kuntoliikuntatavaksi on muodostunut marjastus ja sienestys, joihin myös Olavi saa ”ohjatusti” osallistua.

Sisarten merkitys veteraanityössä

Irja Lohjaman mielestä naisjaostoilla on edelleen ja varsinkin juuri nyt suuri merkitys ikäntyvien sotaveteraanien, veljien ja sisarten keskuudessa. Siksi on toivottavaa, että naisjaostot saisivat toimintaansa mukaan nuorempia, asialle vihkiytyviä sisaria. Kysymyksessä ei ole enää varojen kerääminen, vaan vierellä kulkeminen ja yksinäisyyden poistaminen, Irja Lohjama rohkaisee.

– Sodan ajan naisten perinetyöhön tulisi kiinnittää lisää huomiota. Tulevilla sukupolvilla pitää olla mahdollisuus tutustua sotaveteraanien, niin veljien kuin sisartenkin ponnistuksiin isänmaamme vaikeina aikoina, Irja toteaa. Merkittävänä kannustimena tehdä näinkin pitkään tätä työtä, on ollut kiitollisuus ja rakkaus veteraaniveljiä ja -sisaria kohtaan. Heidän paristaan olen saanut erittäin hyviä ystäviä ja monia kymmeniä heistä olen saatellut jo viimeiselle matkalle, Irja Lohjama sanoo.

Matti Värri

Uusi rintamaveteraaniain neuvottelukunta

Valtioneuvosto asetti 27. syyskuuta uuden rintamaveteraaniain neuvottelukunnan ajalle 1.10.2012-30.9.2015. Neuvottelukunnan puheenjohtajaksi nimettiin kehitysjohtaja Klaus Halla sosiaali- ja terveysministeriöstä ja varapuheenjohtajaksi Marja-Liisa Taipale Valtiokonttorista. Neuvottelukunnassa on puheenjohtajien lisäksi 13 muuta jäsentä, joilla kaikilla on henkilökohdaiset varajäsenet. Neuvottelukunnassa ovat edustettuina suurimmat puolueet sekä rintamaveteraanien ja sotainvalidien järjestöt. Lisäksi neuvottelukunnassa ovat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Suomen Kuntaliitto ja Valtiokonttori. Rintamaveteraaniain neuvottelukunnan kolmivuotinen toimikausi alkaa 1. lokakuuta 2012.

Neuvottelukunnan tehtävänä on tehdä esityksiä ja aloitteita rintamaveteraanien elinolosuhteiden ja yleisen toimeentuloturvan, erityisesti sosiaaliturvan, terveydenhoidon, sairaanhoidon ja kuntoutuksen sekä asunto-olojen kehittämiseksi. Neuvottelukunta toimii yhdyssiteenä ja neuvottelevana elimenä viranomais- ja rintamaveteraanien hyväksi toimivien järjestöjen välillä ja antaa lausuntoja tehtäviinsä kuuluvista asioista.

Valtakunnallinen rintamaveteraaniain neuvottelukunta on toiminut vuodesta 1979 lähtien.

Neuvottelukunnan jäsenet 2012-2015

Puheenjohtaja Klaus Halla, kehitysjohtaja, sosiaali- ja terveysministeriö
varajäsen: Heli Backman, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Varapuheenjohtaja Marja-Liisa Taipale, linjanjohtaja, Valtiokonttori
varajäsen: Veikko Havo, toimistopäällikkö, Valtiokonttori

Outi Luoma-aho, budjettineuvos, valtiovarainministeriö
varajäsen: Jouko Narikka, budjettineuvos, valtiovarainministeriö

Esko Kurvinen, kansanedustaja, Kansallinen Kokoomus rp.
varajäsen: Sanna Lauslahti, kansanedustaja, Kansallinen Kokoomus rp.

Pertti Paakkinen, sosiaalineuvos, VTM, Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue rp.
varajäsen: Tuula Väätäinen, kansanedustaja, Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue rp.

Aila Paloniemi, kansanedustaja, Suomen Keskusta r.p.
varajäsen: Markku Rossi, kansanedustaja, Suomen Keskusta r.p.

Anssi Joutsenlahti, kansanedustaja, Perussuomalaiset r.p.
varajäsen: Ritva Elomaa, kansanedustaja, Perussuomalaiset r.p.

Tarja Linnanketo, erikoissairaanhoidtaja, Vihreä liitto r.p.
varajäsen: Janne Nikkinen, sosiaalikirjuri, Vihreä liitto r.p.

Unto Valpas, Insinööri, Vasemmistoliitto r.p.
varajäsen: Raija Aapakari, psykiatrin sairaanhoidtaja, Vasemmistoliitto r.p.

Leena Rauhala, kansanedustaja, Suomen Kristillisdemokraatit r.p.
varajäsen: Kimmo Kurki, kaupunginvaltuutettu, Suomen Kristillisdemokraatit r.p.

Mikaela Nylander, kansanedustaja, Ruotsalainen Kansanpuolue r.p.
varajäsen: Bob Biaudet, konsuli, Ruotsalainen Kansanpuolue r.p.

Finn-Göran Wennström, puheenjohtaja, Suomen Sotaveteraaniiliitto ry
varajäsen: Markku Seppä, toiminnanjohtaja, Suomen Sotaveteraaniiliitto ry

Matti Louekoski, Rintamaveteraaniiliiton puheenjohtaja, ministeri, Rintamaveteraaniiliitto ry
varajäsen: Pirjo Jaakola, toiminnanjohtaja, Rintamaveteraaniiliitto ry

Juhani Saari, puheenjohtaja, Sotainvalidien Veljesliitto ry
varajäsen: Seppo Savolainen, lakimies, Sotainvalidien Veljesliitto ry

Kaarina Peltola, puheenjohtaja, Rintamanaisten Liitto ry
varajäsen: Hilikka Rantio, varapuheenjohtaja, Rintamanaisten Liitto ry

Asiantuntija Eevaliisa Virnes, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto
varajäsen: Anu Nemlander, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto

Asiantuntija Mauri Niskakoski, puheenjohtaja, Kaatuneitten Omaisten Liitto ry
varajäsen: Leena Mankkinen, toiminnanjohtaja, Kaatuneitten Omaisten Liitto ry

Berner Oy
Helsinki

Insinöörioppilastalo Oy

Tampere
Isännöitsijä Matti J. Mäkelä
0400-637 402

ISÄNNÖINTI • HUOLTO • SIIVOUS JA KORJAUSPALVELUT

**KAUKAJÄRVI-ISA
osuuskunta**

Juvankatu 10, 33710 Tampere
www.kaukajarviok.fi

Pidämme huolta

Puustelli toteuttaa

Sinun
keittiö-
unelmasi.

www.puustelli.com

Hertz

**Hertz Autovuokraamo.
Sotaväen sopimustoimittaja.**

Tiedustelut ja varaukset:
Hertz Varauspalvelu ☎ 0200 11 22 33

FORCIT

www.forcit.fi

Kuorolaulusta virikkeitä sotaveteraanityöhön

Arvostettu kuopiolainen kuoromies Severi Sinisalo (90) ammentaa voimansa kuorolaulusta myös sotaveteraanityöhön. Monien kuorojen Severi on laulanut Puijon Laulussa vuodesta 1967 ja toiminut kuoron puheenjohtajana ja kunniapuheenjohtajana. Kuorolaulusta olen aina saanut henkistä voimaa ja virikkeitä niin työelämään kuin yhdistystoimintaan, Sinisalo sanoo.

Severi Sinisalo on laulanut myös Kuopion Sotaveteraanikuorossa, Kuopion Karjala-kuorossa ja Kuopion Kallankuorossa. Kuorolaulua Severi harrasti jo lapsena kansakoulussa sekä opiskeluaikanaan Kuopion Kauppaoppilaitoksessa.

JR30/viidennen komppanian komentoryhmän korsu vuonna 1942.

Entinen maatalousministeri Taisto Tähkämaa (vas.) ja Severi Sinisalo Tali-Ihantalan taistelun 60-vuotismuistojuhlissa taistelun muistomerkillä Ihantalassa 2.7.2004. Taisto oli juhlatoimikunnan puheenjohtaja, Severi toimikunnan jäsen.

Hyväntuuliset ja sopuisat elämänkumppanukset Anna-Liisa ja Severi Sinisalo ovat asuneet pitkän yhteiselämänsä Kuopiossa.

Rajan takaa, viljelijäkodista

Severi Sinisalo on lähtöisin Salmin pitäjän Uuksalonpään kylästä. Kylällä oli kansakoulu, jonka Severi tietenkin kävi. Oppikoulu sai jäädä, koska lähimpään keskikouluun oli matkaa 30 kilometriä.

Kylän kaikki pojat kuuluivat suojeluskunnan poikaosastoon, nuorimmaiset jo kymmenvuotiaina. Suojeluskunta teki nuorille hyvää. Se ohjasi urheiluun, loi valmiuksia maanpuolustustehtäviin ja kasvatti isänmaallisuuteen. Aukkaita kylässä oli 150.

– Ensimmäisen kosketuksen maanpuolustustehtäviin sain vuonna 1938, kun meidät vanhimmat suojeluskuntapojat kutsuttiin linnoitustöihin vetämään piikkilanka-aitaa kapeana niemenä syvälle Laatokkaan ulottuvan kotikylän molemmille rannoille, Severi Sinisalo muistelee. Piikkilanka-aidan tehtävänä oli estää vihollisen mahdollinen maihinnousu Laatokalta.

– Sama toistui vuotta myöhemmin lokakuun alkaessa. Nyt rakennettiin järeä-

Alikersantiksi Severi Sinisalo ylennettiin vuonna 1944.

pää puolustuslinnoitusta, Sinisalo toteaa. Silloin kaivettiin hiekkamaahan jyrkkäreunaisia panssarivaunujen esteojia, jotka naamioitiin pintakavillisuudella. Panssarivaunun ajaessa esteen päälle olisi se pudonnut keula edeltä ojan pohjalle. Esteestä vaunu olisi ollut helposti tuhottavissa.

Talvisodan perääntymisvaiheessa oli myös Severi Sinisalon kotikylä evakuoitava. Lähtö evakkoon 30.10.1939 oli niin nopeaa, että aikaa siihen annettiin vain kolme tuntia. Mukaan sai ottaa ainoastaan välttämättömät tarvikkeet ja ruokaa kolmen päivän tarpeeseen. Matka Uuksun asemalle oli 12 km ja se tehtiin joko hevoskyydillä tai kävellen. Evakuoinnin jälkeen kylä poltettiin suomalaisten toimesta maan tasalle, koska rakennuksia ei haluttu jättää vihollisen käyttöön.

Talvisota hajotti Sinisalon perheen ja täysorvoksi jäänyt Severi sysättiin evakoksi Lepävirrälle, Kuopion tuntumaan. Välirauhan aikana hän hakeutui Impilahdelta Punkaharjulle siirrettyyn Itä-Karjalan Kansanopistoon ja tietenkin siellä myös opiston kuoroon.

Aluksi Hangon lohkolle

– Varsinaisiin sotatoimiin lähdimme vapaaehtoisina Hangon-lohkolle, 15.6.1941. Tehtävät olivat lähinnä vartiointia, kuvailee Severi Sinisalo. Hangosta saimme siirron lokakuussa Kuopioon koulutuskeskukseen. Täällä meistä vapaaehtoisista sotilaista muodostettiin PST-ryhmä. Eräänä aamuna minulle ilmoitettiin, että varusvarastonhoitaja Kuokkanen on sairastunut ja minut oli nimitetty varusvaraston hoitajaksi.

Kuopiosta PST-ryhmä ko-

mennettiin tammikuussa 1942 Syvärille Itä-Karjalaan. Kysymyksessä oli savolaisrykmentti JR 30 ja sen viides komppania. Tuolloin Syvärin lohkolle elettiin asemasodan aikaa ja ryhmä majoitettiin komppanian komentopaikan korsiin. Kolmen viikon kuluttua komppanianpäällikkö nimitti Severin erikoislähetikseen ja myöhemmin komentoryhmän johtajaksi. Tässä tehtävässä Severi Sinisalo toimi sodan loppumiseen asti. Alikersantiksi Severi Sinisalo ylennettiin 1944.

Sota päättyi – työelämä alkoi

Sodan päättyttyä oli Severin haettava paikkansa siviilielämän parista. Sellainen löytyi lehti-ilmoituksen perusteella Kiteeltä, jossa haettiin maatilalle työnjohtajaa isännättömään taloon. Ilmeisesti talon omistaja haki samalla ilmoituksella taloonsa myös isäntää. Työsuhde kesti kuitenkin vain vuoden.

Vuorossa oli Kuopion Kauppaoppilaitos vuonna 1946. Kaksivuotinen kauppakoulu päättyi joulukuussa 1947. Opiskelun vielä kestäessä tuli koulun oppilaaksi myös Anna-Liisa. Nuoret tutustuivat toisiinsa ja avioliitto solmittiin 1949. Perheeseen syntyi poika ja tytö. Nyt Liisalla ja Severillä on omien lasten lisäksi kaksi lastenlasta. Sinisalon perhe on asunut alusta lähtien Kuopiossa.

Työpaikka kauppakoulun jälkeen avautui Kuopiossa Kansalliskauppa Oy:n myymäläpäällikkönä. Tätä tehtävää Severi hoiti neljä vuotta ja samalla työn ohessa opiskeli kauppateknikoksi. Työpaikkaakin oli vaihdettava koulutusta vastaavaksi. Työnantajaksi tuli Kangasmyynti Oy ja työksi markkinointitehtävät Pohjois-Suomen myyntialueella. Tämänkin työn kesto oli neljä vuotta, jolloin työnantaja vaihtui helsinkiläiseksi Neli Oy:ksi, mutta toimialue ja toimiala pysyivät samoina.

Vuonna 1975 Severi teki vielä yhden siirron siirtyessään Sinako Oy:n palvelukseen. Toimiala pysyi kuitenkin samana eli kankaiden markkinointina. Eläkkeelle Severi Sinisalo jäi vuonna 1987.

Sotaveteraaneihin mukaan

1980- ja 1990-lukujen vaih-

teessa Severi Sinisalo liittyi jäseneksi Kuopion Sotaveteraaniyhdistykseen. Vuonna 1992 hänet valittiin Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin talousvaliokunnan jäseneksi ja pian sen jälkeen myös puheenjohtajaksi. Talousvaliokunnan puheenjohtajana Severi edelleen jatkaa.

Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirissä on 21 jäsenyhdistystä ja niissä varsinaisia jäseniä yhteensä noin 900. Piirin taloutta on ylläpidetty monin eri tavoin, mm. Muuruvedeltä leikattuja joululyhteitä myymällä. Niitä myytiin huoltoasemilla ja Kuopion torilla. Sittenkin lyhde-myynti on jo lopetettu.

Varoja saatiin myös metsästyseurojen lahjoitushirvistä. Aluksi ne myytiin huutokaupalla Kuopion torilla, myöhemmin erään kauppaliikkeen kautta. Tämäkin toiminta on jo päättynyt, koska lahjoitushirviä ei enää ole saatu.

Nykyisin merkittävin tulolähde on piirille ollut Talvisodan päättymisen juhlakonsertti, joita on vuodesta 1993 lähtien järjestetty jo 18 kertaa. Konsertti järjestetään aina Kuopion Tuomiokirkossa ja konsertissa laulaa 7–9 kuopiolaista kuoroa. Konserttien vastuhenkilönä toimii Severi Sinisalo. Seuraava konsertti on 17.3.2013.

Kuopion kaupunki suhtautuu sotaveteraaneihin ja heidän järjestötoimintaansa varsin myönteisesti. Esimerkiksi terveyskeskuskäynnit ovat ilmaiset, samoin autojen pysäköinti maksullisilla pysäköintialueilla.

Severi Sinisalon hyvän fyysisen kunnon salaisuus löytyy kuntoliikunnasta ja Lapin matkailusta sekä henkinen vireys kuorolaulusta, jota hän on harrastanut läpi elämän jo kouluvuosista lähtien. Eikä hän siitä harrastuksesta tule luopuman kuin pakon edessä.

Matti Värri

Parempi näkö kohentaa elämänlaatua

“Iän myötä näköni on heikentynyt. Näin kertoo 78 -vuotias Kjell Lundberg, eläkkeellä oleva rehtori, joka asuu Luulajassa”

Usean vuoden ajan hän ei ole pystynyt lukemaan lehteä tai ratkaisemaan ristisanatehtäviä enempää kuin muuta-minuutin kerrallaan. Ja auton ratin hänen vaimonsa on saanut ottaa hoitaakseen.

“BLUE EYE on hyväksi silmilleni. Nyt pystyn taas ajamaan autoa ja ratkaisen useita ristisanatehtäviä joka ilta”

Iloinen eläkeläinen

Jäätyään eläkkeelle Kjell on ollut aktiivinen monella tavalla. Hän on matkustellut paljon, hoitanut puutarhaansa ja toiminut erilaisissa vammaisten nuorten yhdistyksissä ja järjestöissä. Hän toimii myös oppaana Gammelstadin kirkossa ja kirkkokaupungissa, jotka ovat Unescon maailmanperintölistalla.

Parempi näkö antaa minulle enemmän vapautta

- Olin lukenut, että BLUE EYEn sisältämä luteiini on hyväksi näölle. Iän myötä näkö saattaa muuttua, ja mielestäni tuote oli kokeilemisen arvoisin. Hän jatkaa:
- En odottanut ihmeitä, mutta olin iloinen siitä, että tarvittiin vain yksi tabletti päivässä, se oli helppo muistaa eikä nieleminenkään ollut niin tuskaista.
- Nyt kun taas pystyn tekemään asioita kuten aikaisemmin olen saanut elämäni uuden ulottuvuuden, Kjell kertoo. Parempi näkö tuo mukanaan enemmän vapautta ja iloa elämään.

Säilyttää näöntarkkuuden

Ainutlaatuinen ravintolisä BLUE EYE sisältää vahvoja antioksidantteja, jotka säilyttävät näöntarkkuuden ja suojaavat silmää.

Jo yksi tabletti päivässä vastaa kokonaista kupillista ruotsalaisia mustikoita, joiden antosyaanipitoisuus on 37,5 mg (mustika väriaine). Luteiinin (25 mg) ja mustikkauutteen lisäksi BLUE EYE sisältää myös muita vahvoja antioksidantteja, kuten quersetiiniä, rutiinia, salviaa, sinkkiä, seleeniä ja E-vitamiinia, jotka estävät oksidatiivista stressiä silmissä.

Luteiini on hyväksi näöllesi

Luteiini on saanut nimensä verkkokalvon keltatäplän ”Macula lutea” mukaan. Kehäkukasta saatava luteiini on vahva antioksidantti, jota on luonnollisesti silmän verkkokalvon keltatäplässä. Ravinnosta saamme noin 2,2 mg luteiinia päivässä. Tutkimukset ja tieteelliset selvitykset* osoittavat, että 6-14 mg:n päivittäinen luteiinilisä vaikuttaa silmien ikämuutoksiin siten, että näkö säilyy tarkkana ja silmät kirkkaina.

Tietoa BLUE EYEstä

Rasittuneille ja ikääntyville silmille.

Edistää silmän terveyttä ja toimintoja hyvän antioksidanttikostumuksensa ansiosta.

Säilyttää näöntarkkuuden ja suojaa silmiä auringon haitallisilta UV-säteiltä.

Saatavilla terveystuotteista ja joistakin apteekeista.

Blue Eye on saatavissa kahta kokoa (32 / 64 tablettia), suositeltu uloshinta 24 € / 37 €.

Blue Eye on tilattavissa rahtivapaasti suoraan omaan postilaatikkoon puhelinumerosta 06-343 65 06 tai osoitteesta www.elexirpharma.fi. Kotisivuiltamme saat myös vastauksia Elexir Pharmedin ravintoneuvojalta koskien terveysasioita ja ravintolisiä.

elexir pharma

Nykyaikaisia ravintolisiä nykyaikaisille ihmisille
www.elexirpharma.fi

E. M. Pekkinen Oy

Espoo

Espoon Sähköasennus Ky

Espoo

**Kiitos Soraveteraaneille
nro 99**

Agro-Tilit Oy

Forssa

Maansiirto Perala Oy

Halikko

HK-Asennus

Halikko

Jääkärikenraaliluutnantti Einar Mäkinen

Einar Nikolai Mäkinen, (3.7.1895–8.9.1964) syntyi ja kasvoi (sotien jälkeen Turkuun liitetyn) Maarian kunnan Röntämäessä yksinhuoltajaäitinsä ainoana lapsena hellahuoneen kokoisessa torpassa. Hän pääsi Turun klassilliseen lyseoon ja oli sen vapaaoppilaana koko kouluaikansa. Ylioppilaaksi hän kirjoitti keväällä 1914, ensimmäisen maailmansodan kynnyksellä. Sen seurauksena kaksi keisarikuntaa Saksa ja Venäjä katosivat maailmankartalta ja miljoonat ihmiset menettivät henkensä. Tapahtumien vaikutukset tulivat näkymään myös Turun klassillisessa lyseossa.

Ylioppilaaksi tultuaan Einar Mäkinen opiskeli lakia Helsingin Keisarikunnan Aleksanterin yliopiston lainopillisessa tiedekunnassa 1914-1915. Ylemmän oikeustutkinnon hän suoritti 1934. Ajankohtien välillä hänellä oli vireillä eräitä muita projekteja, jotka sitoivat hänen aikaansa. Ne alkoivat muutolla Saksaan 1916. Hän sai sotilas-koulutuksensa Lockstedtissa, Kuninkaallisen Preussin jääkäripataljoona 27:n 2. komppaniassa, johon liittyi 17.1.1916. Jääkäreiksi Saksaan lähtivät Klassikon pojista myös Mäkisen luokkatoveri, jääkärikenraalimajuri **Paavo Paalu** sekä kevään 1915 ylioppilas, Mannerheim-ristin ritari, jääkärikenraalimajuri **Antero Svensson**.

Einar Mäkinen sai tulikaasteensa Saksan itärintamalla Misse-joella, Riianlahdella ja Aa-joella. Hän palasi Suomeen 1.11.1917 aselaiva s/s Equityn ensimmäisellä matkalla Vaasan saaristoon, mistä osallistui aselastin, noin 6 500 kiväärin ja 5 000 käsikranaatin siirtämiseen mantereelle. s/s Equity saapui Suomeen ennen s/s Arcturusta, jolla jääkärien pääjouko tuli Vaasan Vaskiluodon satamaan 25.2.1918. Mäkinen osallistui moniin taisteluihin sisällissodaksi muuttuneessa vapaussodassa johtaen joukkojaan mm. Lapuan, Seinäjoen, Kokkolan, Raahen ja Oulun valtauksissa osallistuen taisteluihin myös Vilppulassa, Ruovedellä ja Tampereella, jossa haavoittui 31.3.1918.

Puolustusvoimien palvelukseen

Tämän jälkeen hän osallistui suojeluskuntatyöhön. Hän palveli useita vuosia erilaisissa koulutus- ja komentotehtävissä, Porin rykmentissä 1918-1923, Vimpelin kursseilla ja toimistoupseerina sekä jalkaväen tarkastajana puolustusvoimien esikunnassa 1923-1926. Sotakorkeakoulussa hän opiskeli kaksi vuotta valmistuen 1926 (toiseksi parhaana myöhemmän kenraali Talvelan jälkeen) saaden samalla yleisesikuntaupseerin arvonimen. Hänet nimitettiin Yleisesikun-

Kuvassa Einar Mäkinen vielä kenraalimajurina

nan koulutustoimiston päälliköksi sekä Sotakorkeakoulun apulaisjohtajaksi ja taktiikan opettajaksi 1927, mitä seurasivat monipuoliset palvelutehtävät mm. Huoltopataljoona 2:n komentajana 1931-1933, armeijakunnan esikuntapäällikkönä 1933-1934 sekä puolustusministeriön liikekannallepano-osaston päällikkönä vuodesta 1934. Talvisodassa hän toimi Päämajassa ja sotakorkeakoulun johtajana 1940-1941.

Everstinä armeijakunnan johtoon

Jatkosodan alussa hän palveli päämajan operatiivisen osaston päällikkönä, mitä seurasi siirto rintamajoukkoihin hänen saadessaan komentoonsa vasta perustetun I armeijakunnan, jota hän johti jatkosodan hyökkäysvaiheen aikana everstinä Laatokan Karjalassa ja Kannaksen itäosissa. Se oli poikkeuksellista, koska normaalikäytännön mukaan armeijakunnan komentajan vakanssi olisi kuulunut vähintään kenraalimajurin arvoiselle upseerille. Mutta ylipäällikkö halusi tehtävään nimenomaan Einar Mäkisen. I armeijakuntaan kuului myös jääkärieversti Antero Svenssonin komentama 7. Divisioona, Kalpadivisioonaksi kutsuttu, joka valtasi mm. Sortavalan.

Mäkinen toimi jatkosodassa I, II ja V armeijakuntien komentajana sekä sen jälkeen Pääesikunnan päämajoitustemestarina ja Yleisesikuntapääl-

likön sijaisena vuoteen 1946, jolloin erosi vakinaisesta palveluksesta. Hän kuului ylipäällikkö Mannerheimin luotto-kenraaleihin. Mäkinen ylennettiin kenraaliluutnantiksi 8.1.1945. Vuonna 1942 Mäkinen määrättiin V armeijakunnan komentajaksi, missä tehtävässä osallistui taisteluihin Aunuksen kannaksen itäosissa. Vuonna 1943 hänet sijoitettiin Valtakunnan työvoimapäälliköksi Kulkulaitosten ja Yleisten töiden ministeriöön ehkä myös juristikoulutuksensa vuoksi. Myöhemmin Mäkinen nimitettiin II armeijakunnan komentajaksi ja määrättiin osallistumaan torjuntataisteluihin Itä-Karjalassa Karhumäki – Ilomantsi akselilla.

Ilomantsin torjuntataisteluihin

Heinäkuussa 1944 venäläisen 32. armeijakunnan joukot pyrkivät läpimurtoon Ilomantsin – Korpiselän suunnalla. Tällöin oli vaarana, että vihollinen pääsisi koukkaamaan II armeijakunnan sivustaan ja selustaan Ilomantsiin ja Joensuuun johtavalle tielle. Tällöin Mäkisen armeijakunnan lohko muodostui Suomen armeijan tärkeimmäksi rintamasuunnaksi ja painopistealueeksi. Ilomantsin suunnan joukot alistettiin 14 D:n komentajalle, jääkärikenraalimajuri **Erkki Raappanalle**, joka sai käskyn lyödä Ilomantsia kohti etenevät vihollisen voimat.

Raappana oli II armeijakunnan komentajan, silloisen kenraalimajuri Mäkisen alainen, mutta samalla 14 Divisioonan komentajana suoraan Päämajan alainen. Ilomantsin voitto avasi Suomelle tien raskaaseen, mutta kunnialliseen rauhaan. Missään vaiheessa ei Mäkinen ole asettanut Raappanan ratkaisevaa osuutta kyseenalaiseksi Ilomantsin torjuntataistelun ja sen voiton johtajana, mutta itseään korostamattoman miehenä Mäkinen pysytteli taustalla, mikä lienee osasyynä myös hänen tuntemattomuuteensa jälkipolville. On katsottu, että Mäkinen johti vaikean vetäytymis- ja viivytysvaiheen taitavimmin kaikista armeijakunnan komentajista, koska hallitsi viivytysotatoimen operaatiot ja taktiikan. Siihen kuului mm. se, että hän hankaloitti vihollisen hyökkäystoimia käyttämällä taitavasti vesistöesteitä hyväkseen aset-

tuessaan niitten vastarannalle vihollisen kannalta mahdollisimman hankalaan kohtaan. Hän vetäytyi kylmäverisesti aina vasta hetkeä ennen kuin oli ehdoton pakko asettuen jälleen seuraavalle puolustuslinjalle. Ylipäällikkö oli oppinut kunnioittamaan Mäkisen realismia ja heidän suhteensa olivat aina kunnossa.

Lauri Törni ja Mauno Koivisto

Ilomantsin torjuntataisteluihin osallistui mm. legendaarisen luutnantti **Lauri Törnin** johtama komppania, johon kuului mm. tuleva Tasavallan presidentti **Mauno Koivisto**. Lauri Törni nimitettiin Mannerheim-ristin ritariksi pian Ravanmäen taistelujen jälkeen jääkärikenraalimajuri Uno Fagernäsin esityksestä, mutta tuskin ilman silloisen esimiehenä, jääkärikenraalimajurin ja armeijakunnan komentajan Einar Mäkisen myötävaikutusta.

Ilomantsin torjuntataistelujen jälkeen sota II armeijakunnan vastuualueella jatkui asemasotana. Vihollisuuksien päätyttyä Mäkinen siirrettiin Päämajaan väliaikaiseksi päämajoitustemestariksi ja pääesikunnan operatiivisen osaston päälliköksi kenraaliluutnantti **A. F. Airon** ollessa satuneesta syystä estynyt sekä aluejärjestöjen tarkastajaksi ja Yleisesikuntapäällikön sijaiseksi vuoteen 1946 asti, jolloin erosi armeijasta. Sen jälkeen hän oli pidätettynä noin vuoden niin sanotussa asekkentäjutussa, mutta häntä vastaan nostetut syytteet hylättiin. Hän kuoli vuonna 1964 ja hänet haudattiin Helsingin Kaartin hautausmaalle.

Kollaa kesti Svenssonin johdolla

Jääkärikenraalimajuri Antero Svenssonista mainittakoon vielä, että hän kunnostautui jo talvisodassa komentamalla IV Armeijakunnan 12. divisioonaa, jonka vastuualueeseen kuului mm. legendaarinen Kollanjoensuu. Vastassa oli neljä venäläisdivisioonaa, mutta Kollaa kesti, Svenssonin johdolla. Hän oli taistellut paljolti samoissa paikoissa kuin Mäkinen. Jo Turusta lähtien Mäkinen tunsikin kenraali A. F. Airon. Halutessaan salata muilta keskustelunsa sisällön heidän kerrotaan käyttäneen Turun koulupoikien käyttämää murretta.

Kuvassa jääkärien muistomerkki Lockstedtissa

Turun klassikon opit

Huomiota herättää myös se, että sekä Klassikossa että jääkäreissä oli edustettuina kaikki yhteiskuntaluokat. Pienessä torpassa kasvaneena on Einar Mäkiseltä varmaankin vaatinut melkoista joustavuutta ja taitoa tulla toimeen toisen varsinaisuomalaisen, Louhisaa- ren linnassa kasvaneen sotamarsalkan ja ylipäällikön kanssa. Asetelma on muutenkin ollut varsin erikoinen: toinen oli Venäjällä sotilaskoulutuksensa saanut ja siellä kenraalimajuriksi kohonnut entinen Chevalier-kaartin upseeri, toinen taas oli saanut sotilaallisen peruskoulutuksensa Kuninkaallisessa Preussin Jääkäripataljoonassa.

Einar Mäkinen ei milloinkaan unohtanut vanhaa kouluun Turun klassillista lyseota, mitä osoittaa mm. se, että hän osallistui sen 75-vuotisjuhliin 3.-5.12.1954. Juhlista tehtiin 100 kappaleen painos juhla-kirjaa, josta Mäkisen saama on

juhlatoimikunnan jäsenten allekirjoituksilla varustettu opus nro 10. Epäilemättä Turun klassillisesta lyseosta saadulla opetuksella ja isänmaallisilla vaikutteilla on ollut merkitystä hänen urallaan.

Lopuksi

Kuten sanottu, kiinnostuin klassikko Einar Mäkisen henkilöstä ja elämäntyöstä ystävystyttyäni asevelvollisuusai- kanani hänen nuorimman poikansa **Heikki Mäkisen** kanssa. Häneltä olen saanut käyttööni tämän kirjoituksen keskeisen lähdeaineiston, myös ennen julkaisematonta suullista perimätietoa, mistä seuraava Einar Mäkisen kertoma esimerkki: Hänet oli nk. asekatkenta- juttu johdosta määrätty valvontakomission kuulusteluihin Hotelli Torniin. Poistuessaan sieltä oli eräs komission jäsen, venäläinen kenraaliluutnantti, livahtanut vaivihkaa muitten komission jäsenten huomaamatta tervehtimään häntä, ”paiskaamaan

kättä”, kunnioittavassa sävyssä. Vaikka Mäkinen oli ollut siviilias- sassa, oli venäläinen puhutellut häntä ”herra kenraaliksi” lausuen tälle, että ”tuntemme Teidät ja sotilaalliset taitonne varsin hyvin”. Voi vain kuvitella, mitä muuta keskusteltavaa heillä saattoi olla. Venäläinen keskustelukumppani oli määrätty tehtäväänsä nimenomaan sotilasasiantuntijana, ei puolue- linjan edustajana. Vuoden pidätysaikaansa asekatkenta- juttu yhteydessä oli Mäkinen kommentoinut pojalleen katsoen- sa sen olleen osa sodankäyntiä, sen jatketta, ja suhtautuneensa asiaan sen mukaisesti katkeroi- tumatta siitä sen enempää.

Toinen Mäkistä koskeva anekdootti kertoo seuraavaa: Talvisodan päätyttyä oli kotiutettavissa joukoissa esiintynyt runsaasti alkoholin käyttöä, jolloin päämajan hallinnollisen osaston päällikkö, professori ja kapteeni Tapio Tarjanne esiti, että viinakaupat suljettaisiin kotiuttamisen ajaksi. Silloinen

eversti Einar Mäkinen käski hänen laatia asiasta kirjelmän, jonka allekirjoitti Mäkinen ja varmisti Tarjanne. Asiassa satui kuitenkin pieni muotovirhe sikäli, että päätös olisi kuulunut Valtioneuvoston toimivaltaan. Edes Sisäasiainministeriön valtuudet eivät olisi siihen riittä- neet. Kenraali Walldén oli soit- tanut marskille ja ihmetelty, ettei ollut kuullut asiasta mitään ja samaa oli ihmetelty mars- ki. Airo oli välittänyt Mäkiselle käskyn mennä heti marskin pu- heille kehottaen häntä valmis- tautumaan hirtettäväksi.

Mäkinen oli mennyt mars- kin puheille, joka oli kuiten- kin vain todennut olevansa eri mieltä ja lisännyt siihen, että ”kun joskus toiste teette täl- laisia laajakantoisia päämajan päätöksiä, niin pitäisin suota- vana, että tiedottaisitte niistä edes ylipäällikölle”. Parin vii- kon kuluttua Mäkisen men- nessä taas marskin esittelyyn oli puhelin soinnut, johon mars- ki oli vastannut ”kyllä”, mutta

huomattuaan Mäkisen kysyi tältä pisteliäästi: ”Puhelimes- sa on sisäasiainministeri von Born, joka kysyy, saako viina- kaupat avata. Mitä mieltä evers- ti on asiasta?”

Matti Tulenheimo
Klassikon yo. 1963

Lähteet:

Marski läheltä ja kaukaa, toimitus- kunta Ea Rahikainen, Tauno Majuri, Reino Juhonen, Helsinki 1964
Koulussa ja sodassa. 1998. Mauno Koivisto.
Karhumäestä Ilomantsiin. 2000. Matti Koskimaa.
Mannerheimristin ritarit. 2003. 191 suomalaista sotasankaria. Toim. Seppo Porvali.
Sotahistoriallinen Aikakauskirja 28. 2003. Antti Juutilainen.
Marskin ritari Paavo Koli. Itseenä käskennyt mies. 2009. Matti Parja- nen.
Lakimiesmatrikkeli 1939
Suullisia tietoja antanut FM Heikki Mäkinen, Helsinki.
Kenr.ltn. Einari Mäkisen kuvat FM Heikki Mäkisen yksityisarkistosta
Kuvat Lockstedtista, Matti Tulen- heimo 2011

Haminan Autohuolto Oy

Hamina

Kuljetus Simo Iitti Ky

Hartola

Hauhon Myllärit Oy

Hauho

1. Tonttu ja kuusi
Martta Wendelin
mattakartonki,
113 x 170 mm

2. Lumen maa
kuva: Jorma Jamski
hopeafoliopainatus, 113 x 170 mm

Toimintaamme voitte tukea myö-
ostamalla kirjeensulkijamerkkejä.
Arkissa on 20 merkkiä,
arkin hinta on 20 €/kpl

3. Joul
Martta Wendelin
Postikortti 148 x 105 mm

4. Kodin onni
Jaana Aalto
hopeafoliopainatus,
113 x 170 mm

5. Tuhiv
© Paletti
hopeafoliopainatus,
113 x 170 mm

☐het☐ l☐mmi n joulutervehdys Suomen Sotaveteraaniliiton joulukorteilla.

1.20
€/kpl

Kortit 1, 2, 4 ja 5 ovat taitekortteja,
korttientoivotusvaihtoehtot:

- A. Hyv☐ Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
- B. Hyv☐st☐ yhteisty☐st☐ kiitt☐en toivotamme
Rauhallista Joulua ja Menestyksellist☐
Uutta Vuotta
- C. Ilman teksti☐

Taitekortteihin on mahdollista saada myö-
yrityksen tervehdys- ja logopainatus.

Tilaukset puh. 09- 61262014
helena.hornborg@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa osoitteessa www.sotaveteraaniliitto.fi

SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO

Yhteistyötä kaikkien veteraaniemme hyväksi

Kotiin vietävien kunnallisten avopalveluiden määrärahataulukossa ovat vuoden 2012 kunnille jaetut määrärahat. Lisämääräraha maksettiin Valtiokonttorin kautta kunnille syyskuun lopussa ja loppusumma on siis sama kuin vuoden 2011 kunnilta pa-

lautuneiden määrärahojen summa. Lisämääräraha jakautui samalla periaatteella, eli kunnissa asuvien veteraanien määrän mukaisesti ja on tarkoitettu käytettäväksi samaan tarkoitukseen kuin varsinainen määräraha.

Suomen Sotaveteraaniliitto on esittänyt vetoomuksen ra-

kentavasta yhteistyöstä kuntien ja alueellisten veteraanijärjestöjen kanssa, jotta voimme turvata veteraanien kotona selviytymistä sekä varmistaa määrärahojen käytön sille varattuun tarkoitukseen.

Avun pyytäminen ei koskaan ole ollut itsestäänselvyys vete-

raanisukupolven selviytymiseen liittyvissä asioissa ja on aina hallettu selvitä ja on selvitty omin avuin. On muistettava myös, että iäkäs apua ja tukea tarvitseva veteraani ei osaa eikä jaksa itse lähteä sitä hakemaan. Tämä on siis meidän kaikkien, veteraaniyhdistysten, kuntien, omaisten ja

läheisten asia, kulkea vierellä ja hakea apua silloin heidän puolestaan, kun sitä apua tarvitaan.

Olkoon myös yhteinen haasteemme, ettei palautettuja määrärahoja vuonna 2013 tarvitse tilastoida.

Anni Grundström

Rintamaveteraanien kotiin vietävien kunnallisten avopalveluiden määrärahajako 2012						
Ja vuoden 2011 palutuneet määrärhat, jotka on jaettu isämäärärahana kunnille						
	Määräraha	Lisämääräraha	yhteensä	edunsaajat	Palautukset vuonna 2011	
Akaa	10 451,10	1 250,70	11 701,80	130	110	0
Alavus	7 315,77	875,49	8 191,26	95	77	4,02
Askola	1 710,18	204,66	1 914,84	24	18	0
Aura	1 330,14	159,18	1 489,32	19	14	0
Enonkoski	1 140,12	136,44	1 276,56	20	12	1 653,17
Espoo	104 510,98	12 506,99	117 017,97	1205	1100	10 048,46
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri						
Lappeenranta	75 057,88	8 982,30	84 040,18	892	790	
Lemi	2 185,23	261,51	2 446,74	30	23	
Luumäki	8 075,85	966,45	9 042,30	94	85	
Parikkala	7 030,74	841,38	7 872,12	87	74	
Rautjärvi	5 130,54	613,98	5 744,52	60	54	
Ruokolahti	8 170,86	977,82	9 148,68	96	86	
Savitaipale	4 560,48	545,76	5 106,24	57	48	
Taipalsaari	4 085,43	488,91	4 574,34	52	43	
Eura	9 786,03	1 171,11	10 957,14	125	103	0
Forssan Seudun Terveydenhuollon kuntayhtymä						
Forssa	16 531,74	1 978,38	18 510,12	199	174	
Humppila	2 280,24	272,88	2 553,12	28	24	
Jokioinen	4 275,45	511,65	4 787,10	58	45	
Tammela	3 990,42	477,54	4 467,96	54	42	
Ypäjä	2 470,26	295,62	2 765,88	32	26	
Haapavesi	4 275,45	511,65	4 787,10	66	45	9,77
Hailuoto	1 330,14	159,18	1 489,32	16	14	107,24
Hamina	28 407,98	3 399,63	31 807,61	327	299	386,87
Hanko	5 700,60	682,2	6 382,80	65	60	2 697,28
Hankasalmi	4 275,45	511,65	4 787,10	55	45	1 300,96
Hausjärvi	5 035,53	602,61	5 638,14	67	53	24,13
Heinola	16 626,75	1 989,75	18 616,50	200	175	2 894,52
Heinävesi	4 180,44	500,28	4 680,72	50	44	0
Helsinki	354 957,29	42 478,30	397 435,59	4167	3736	72 048,25
Huittinen	8 075,85	966,45	9 042,30	113	85	0
Hyvinkää	26 792,81	3 206,34	29 999,15	310	282	0
Hämeenkyrö	6 745,71	807,27	7 552,98	92	71	0
Hämeenlinna	53 015,57	6 344,46	59 360,03	672	558	5 361,23
Härkätien kuntayhtymä						
Koski	1 995,21	238,77	2 233,98	28	21	
Lieto	7 600,80	909,6	8 510,40	98	80	
Tarvasjoki	2 375,25	284,25	2 659,50	33	25	
Ii	8 455,89	1 011,93	9 467,82	99	89	0
Ikaalinen	4 085,43	488,91	4 574,34	69	43	0
Ilomantsi	17 861,88	2 137,56	19 999,44	201	188	0
Imatra	30 403,19	3 638,40	34 041,59	361	320	386,63
Inari	5 415,57	648,09	6 063,66	63	57	58,39
Itä-Savon Sairaanhoidon piirin kuntayhtymä						
Kerimäki	5 035,53	602,61	5 638,14	58	53	
Punkaharju	5 225,55	625,35	5 850,90	64	55	
Savonlinna	22 232,34	2 660,58	24 892,92	285	234	
Jakobstads Social- och hälsovårdsverk	17 006,79	2 035,23	19 042,02	232	179	0
Pietarsaari	10 071,06	1 205,22	11 276,28	142	106	
Luoto	855,09	102,33	957,42	13	9	
Pedersören	6 080,64	727,68	6 808,32	77	64	
Janakkala-Hattulan perusterveydenhuollon yhteystoiminta-alue						
Hattula	5 320,56	636,72	5 957,28	62	56	
Janakkala	11 876,25	1 421,25	13 297,50	149	125	
JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä						
Ilmajoki	7 030,74	841,38	7 872,12	89	74	
Jalasjärvi	4 845,51	579,87	5 425,38	75	51	
Kurikka	9 501,00	1 137,00	10 638,00	130	100	
Joensuu	68 407,19	8 186,40	76 593,59	801	720	22 666,47
Joroinen	3 135,33	375,21	3 510,54	45	33	480,17
Joutsa	3 990,42	477,54	4 467,96	56	42	0
Juankoski	3 895,41	466,17	4 361,58	52	41	0
Juuka	4 465,47	534,39	4 999,86	64	47	0
Juva	6 365,67	761,79	7 127,46	85	67	1 772,86
Jyväskylä	57 576,05	6 890,22	64 466,27	744	606	0
Jämsän ja Kuhmoisten sosiaali- ja terveyst.	18 431,94	2 205,78	20 637,72	240	194	0

Jämsä	15 581,64	1 864,68	17 446,32	204	164	
Kuhmoinen	2 850,30	341,1	3 191,40	36	30	
Järvenpää	11 686,23	1 398,51	13 084,74	140	123	0
Järvi-Pohjanmaan terveyskeskus	9 405,99	1 125,63	10 531,62	127	99	1 727,04
Alajärvi	5 605,59	670,83	6 276,42	77	59	
Soini	2 090,22	250,14	2 340,36	29	22	
Vimpeli	1 710,18	204,66	1 914,84	21	18	
Kaarina	13 396,41	1 603,17	14 999,58	155	141	1 326,75
Kaavi	3 135,33	375,21	3 510,54	39	33	0
Kainuun maakuntakuntayhtymä	112 681,84	13 484,82	126 166,66	1290	1186	8 525,99
Hyrnsalmi	7 505,79	898,23	8 404,02	85	79	
Kajaani	35 248,70	4 218,27	39 466,97	397	371	
Kuhmo	12 921,36	1 546,32	14 467,68	151	136	
Paltamo	5 035,53	602,61	5 638,14	54	53	
Puolanka	10 071,06	1 205,22	11 276,28	111	106	
Ristijärvi	4 655,49	557,13	5 212,62	54	49	
Sotkamo	9 310,98	1 114,26	10 425,24	116	98	
Suomussalmi	27 932,93	3 342,78	31 275,71	322	294	
Kalajoki	7 695,81	920,97	8 616,78	102	81	0
Kangasalan kunta	27 457,89	3 285,93	30 743,82	366	289	5 082,98
Juupajoki	1 520,16	181,92	1 702,08	27	16	
Kangasala	12 161,28	1 455,36	13 616,64	161	128	
Orivesi	8 170,86	977,82	9 148,68	107	86	
Pälkäne	5 605,59	670,83	6 276,42	71	59	
Kangasniemi	3 895,41	466,17	4 361,58	51	41	0
Kaskinen	665,07	79,59	744,66	8	7	0
Kauniainen	9 501,00	1 137,00	10 638,00	105	100	0
Keitele	2 565,27	306,99	2 872,26	38	27	10,9
Kemijärvi	22 422,36	2 683,32	25 105,68	252	236	0
Kemi	23 942,51	2 865,24	26 807,75	276	252	0
Keminmaa	7 885,83	943,71	8 829,54	87	83	1 809,17
Kempele	4 655,49	557,13	5 212,62	52	49	0
Kerava	11 781,24	1 409,88	13 191,12	140	124	0
Keski-Satakunnan terveydenhuollon kuntayhtymä						
Eurajoki	3 705,39	443,43	4 148,82	51	39	
Harjavalta	5 700,60	682,2	6 382,80	72	60	
Kokemäki	8 075,85	966,45	9 042,30	95	85	
Nakkila	4 180,44	500,28	4 680,72	52	44	
Keuruu	7 410,78	886,86	8 297,64	100	78	0
Kihniö	1 900,20	227,4	2 127,60	27	20	0
Kemiönsaari	9 025,95	1 080,15	10 106,10	103	95	0
Kinnula	760,08	90,96	851,04	15	8	0
Kirkkonummi	7 600,80	909,6	8 510,40	88	80	2 325,90
Kittilä	7 030,74	841,38	7 872,12	82	74	3 586,17
Kokkola	23 657,49	2 831,13	26 488,62	306	249	0
Kolari	2 565,27	306,99	2 872,26	28	27	0
Konnevesi	1 900,20	227,4	2 127,60	24	20	179,93
Kontiolahti	6 175,65	739,05	6 914,70	71	65	0
Mustasaari	8 170,86	977,82	9 148,68	115	86	0
Kotka	56 720,96	6 787,89	63 508,85	640	597	0
Kouvola	80 378,44	9 619,01	89 997,45	941	846	11 209,49
Kristiinankaupunki	7 600,80	909,6	8 510,40	98	80	0
Kruunupyy	5 415,57	648,09	6 063,66	74	57	0
Kuntayhtymä Kaksineuvoinen						
Evijärvi	13 491,42	1 614,54	15 105,96	186	142	0
Kauhava	1 710,18	204,66	1 914,84	22	18	0
	8 835,93	1 057,41	9 893,34	128	93	
Lappajärvi	2 945,31	352,47	3 297,78	36	31	
Kuopio	53 490,62	6 401,31	59 891,93	654	563	22291,17
Kuortane	3 515,37	420,69	3 936,06	45	37	
Kuusamo	35 723,75	4 275,12	39 998,87	405	376	0,6
Köyliö	2 755,29	329,73	3 085,02	33	29	735,94
Lahti	70 307,39	8 413,80	78 721,19	831	740	17 840,32
Laihia	4 560,48	545,76	5 106,24	59	48	0
Laitila	4 465,47	534,39	4 999,86	59	47	5,64
Lapinlahti	7 410,78	886,86	8 297,64	100	78	2 857,90
Lapua	6 650,70	795,9	7 446,60	91	70	0
Laukaa	8 170,86	977,82	9 148,68	100	86	0
Lavia	1 710,18	204,66	1 914,84	29	18	950,94
Lempäälä	6 175,65	739,05	6 914,70	82	65	28,99
Leppävirta	7 125,75	852,75	7 978,50	90	75	0
Lieksa	19 667,07	2 353,59	22 020,66	224	207	7 794,93
Liminka	1 900,20	227,4	2 127,60	28	20	0
Liperin kunta	15 391,62	1 841,94	17 233,56	180	162	3 733,21

	Määräraha	Lisämää- räraha	yhteensä	edunsaajat	Palautukset vuonna 2011
Liperin kunta	8 265,87	989,19	9 255,06	94	87
Outokumpu	7 125,75	852,75	7 978,50	86	75
Loimaan kaupunki	16 816,77	2 012,49	18 829,26	225	177
Loimaa	15 961,68	1 910,16	17 871,84	214	168
Oripää	855,09	102,33	957,42	11	9
Loppi	4 180,44	500,28	4 680,72	59	44
Lost-yhteistoiminta-alue	25 272,66	3 024,42	28 297,08	296	266
Inkoo	2 375,25	284,25	2 659,50	30	25
Karjalohja	1 045,11	125,07	1 170,18	17	11
Lohja	19 382,04	2 319,48	21 701,52	223	204
Siuntio	2 470,26	295,62	2 765,88	26	26
Loviisan kaupunki	16 246,71	1 944,27	18 190,98	188	171
Lapinjärvi	2 565,27	306,99	2 872,26	29	27
Loviisa	13 681,44	1 637,28	15 318,72	159	144
Luhanka	665,07	79,59	744,66	11	7
Lumijoki	1 900,20	227,4	2 127,60	23	20
Malax-Korsnäs	7 410,78	886,86	8 297,64	92	78
Korsnäs	2 470,26	295,62	2 765,88	31	26
Maalahti	4 940,52	591,24	5 531,76	61	52
Marttila	1 615,17	193,29	1 808,46	18	17
Merijärvi	665,07	79,59	744,66	10	7
Miehikkälä	5 605,59	670,83	6 276,42	62	59
Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimi	41 329,34	4 945,95	46 275,29	507	435
Hirvensalmi	1 330,14	159,18	1 489,32	15	14
Mikkeli	31 448,30	3 763,47	35 211,77	391	331
Puumala	5 130,54	613,98	5 744,52	55	54
Ristiina	2 945,31	352,47	3 297,78	37	31
Suomenniemi	475,05	56,85	531,9	9	5
Muhos	6 270,66	750,42	7 021,08	75	66
Multia	1 995,21	238,77	2 233,98	28	21
Muonion-Enontekiön kansanterveystyön kuntayhtymä	4 085,43	488,91	4 574,34	49	43
Enontekiö	1 520,16	181,92	1 702,08	17	16
Muonio	2 565,27	306,99	2 872,26	32	27
Muurame	2 470,26	295,62	2 765,88	29	26
Mäntsälä	8 930,94	1 068,78	9 999,72	110	94
Mäntyharju	5 320,56	636,72	5 957,28	66	56
Naantali	11 496,21	1 375,77	12 871,98	139	121
Nokia	11 591,22	1 387,14	12 978,36	143	122
Nurmeksens ja Valtimon terveydenhuollon kuntayh- tymä	13 871,46	1 660,02	15 531,48	159	146
Nurmes	9 786,03	1 171,11	10 957,14	115	103
Valtimo	4 085,43	488,91	4 574,34	44	43
Nurmijärvi	10 736,13	1 284,81	12 020,94	132	113
Uusikaarlepyy	3 325,35	397,95	3 723,30	49	35
Närpiö	8 645,91	1 034,67	9 680,58	112	91
Oulainen	4 465,47	534,39	4 999,86	68	47
Oulun kaupunki	120 757,69	14 451,26	135 208,95	1377	1271
Haukipudas	7 410,78	886,86	8 297,64	86	78
Kiiminki	3 990,42	477,54	4 467,96	47	42
Oulun kaupunki	107 456,29	12 859,46	120 315,75	1222	1131
Oulunsalo	1 900,20	227,4	2 127,60	22	20
Oulunkaaren kuntayhtymä	7 885,83	943,71	8 829,54	94	83
Utajärvi	3 610,38	432,06	4 042,44	43	38
Vaala	4 275,45	511,65	4 787,10	51	45
Paimion-Sauvon kansanterveyskuntayhtymä	8 645,91	1 034,67	9 680,58	107	91
Paimio	6 080,64	727,68	6 808,32	74	64
Sauvo	2 565,27	306,99	2 872,26	33	27
Länsi-Turunmaa	12 921,36	1 546,32	14 467,68	150	136
Parkano	5 605,59	670,83	6 276,42	73	59
Pelkosenniemi	1 900,20	227,4	2 127,60	24	20
Pello	4 845,51	579,87	5 425,38	64	51
Perho	1 425,15	170,55	1 595,70	23	15
Pertunmaa	2 090,22	250,14	2 340,36	28	22
Peruspalvelukeskus Oiva	15 296,61	1 830,57	17 127,18	180	161
Hollola	11 496,21	1 375,77	12 871,98	134	121
Hämeenkoski	1 520,16	181,92	1 702,08	20	16
Kärkölä	2 280,24	272,88	2 553,12	26	24
Peruspalvelukeskus Oiva I	7 505,79	898,23	8 404,02	99	79
Asikkala	4 940,52	591,24	5 531,76	66	52
Padasjoki	2 565,27	306,99	2 872,26	33	27
Peruspalvelukuntayhtymä Kallio	16 341,72	1 955,64	18 297,36	222	172
Alavieska	1 235,13	147,81	1 382,94	19	13
Nivala	6 935,73	830,01	7 765,74	91	73
Sievi	1 140,12	136,44	1 276,56	24	12
Ylivieska	7 030,74	841,38	7 872,12	88	74
Peruspalveluliikelaitos JYTY	10 166,07	1 216,59	11 382,66	155	107
Halsua	855,09	102,33	957,42	13	9
Kannus	2 660,28	318,36	2 978,64	47	28
Kaustinen	1 805,19	216,03	2 021,22	24	19
Lestijärvi	760,08	90,96	851,04	9	8
Toholampi	2 185,23	261,51	2 446,74	32	23
Veteli	1 900,20	227,4	2 127,60	30	20
Perusturvakuntayhtymä Akseli	10 451,10	1 250,70	11 701,80	134	110
Masku	2 565,27	306,99	2 872,26	28	27
Mynämäki	5 985,63	716,31	6 701,94	80	63
Nousiainen	1 900,20	227,4	2 127,60	26	20
Perusturvakuntayhtymä Karviainen	20 997,21	2 512,77	23 509,98	263	221
Karkkila	6 840,72	818,64	7 659,36	83	72
Nummi-Pusula	4 370,46	523,02	4 893,48	57	46
Vihti	9 786,03	1 171,11	10 957,14	123	103

Petäjävesi	3 420,36	409,32	3 829,68	45	36
Pieksänmäen kaupungin perusturva	16 436,73	1 967,01	18 403,74	225	173
Pieksämäki	16 436,73	1 967,01	18 403,74	225	173
Pielavesi	5 510,58	659,46	6 170,04	69	58
Pihtipudas	2 945,31	352,47	3 297,78	37	31
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	9 405,99	1 125,63	10 531,62	135	99
Mänttä-Vilppula	9 405,99	1 125,63	10 531,62	135	99
Pirkkala	5 320,56	636,72	5 957,28	63	56
Polvijärvi	4 275,45	511,65	4 787,10	48	45
Porin kaupunki	63 181,64	7 561,05	70 742,69	826	665
Luvia	2 755,29	329,73	3 085,02	34	29
Merikarvia	3 515,37	420,69	3 936,06	45	37
Pomarkku	2 280,24	272,88	2 553,12	30	24
Pori	48 170,06	5 764,59	53 934,65	628	507
Ulvila	6 460,68	773,16	7 233,84	89	68
Pornainen	1 710,18	204,66	1 914,84	21	18
Porvoo	22 137,33	2 649,21	24 786,54	263	233
POSA peruspalvelu-liikelaitoskuntayhtymä	11 496,21	1 375,77	12 871,98	164	121
Honkajoki	1 615,17	193,29	1 808,46	22	17
Jämijärvi	1 330,14	159,18	1 489,32	20	14
Kankaanpää	5 225,55	625,35	5 850,90	72	55
Karvia	2 280,24	272,88	2 553,12	34	24
Siikainen	1 045,11	125,07	1 170,18	16	11
Posio	9 405,99	1 125,63	10 531,62	106	99
PPKY Selänne	11 021,16	1 318,92	12 340,08	179	116
Haapajärvi	4 560,48	545,76	5 106,24	65	48
Kärsämäki	1 330,14	159,18	1 489,32	22	14
Pyhäjärvi	3 800,40	454,8	4 255,20	74	40
Reisjärvi	1 330,14	159,18	1 489,32	18	14
Pudasjärvi	10 831,14	1 296,18	12 127,32	140	114
Pyhtää	5 225,55	625,35	5 850,90	63	55
Pyhäntä	760,08	90,96	851,04	11	8
Päijät-Hämeen sos- ja terveydenh.Ky Aava	38 004,00	4 548,00	42 552,00	473	400
Hartola	3 230,34	386,58	3 616,92	44	34
Iitti	7 600,80	909,6	8 510,40	93	80
Myrskylä	1 615,17	193,29	1 808,46	20	17
Nastola	7 600,80	909,6	8 510,40	90	80
Orimattila	12 351,30	1 478,10	13 829,40	157	130
Pukkila	950,1	113,7	1 063,80	12	10
Symä	4 655,49	557,13	5 212,62	57	49
Pöytyä	5 890,62	704,94	6 595,56	87	62
Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä	22 802,40	2 728,80	25 531,20	286	240
Pyhäjoki	2 660,28	318,36	2 978,64	43	28
Raahe	11 876,25	1 421,25	13 297,50	138	125
Siikajoki	5 605,59	670,83	6 276,42	70	59
Vihanti	2 660,28	318,36	2 978,64	35	28
Raision kaupunki	17 196,81	2 057,97	19 254,78	218	181
Raisio	14 346,51	1 716,87	16 063,38	179	151
Rusko	2 850,30	341,1	3 191,40	39	30
Rantasalmi	2 945,31	352,47	3 297,78	45	31
Ranua	8 360,88	1 000,56	9 361,44	95	88
Raasepori	22 992,42	2 751,54	25 743,96	268	242
Rauma	26 887,82	3 217,71	30 105,53	346	283
Rautavaara	1 520,16	181,92	1 702,08	20	16
Riihimäki	19 762,08	2 364,96	22 127,04	240	208
Rovaniemi	78 858,28	9 437,09	88 295,37	888	830
Ruovesi	5 700,60	682,2	6 382,80	68	60
Rääkkylä	2 470,26	295,62	2 765,88	35	26
Salla	12 161,28	1 455,36	13 616,64	145	128
Salo	35 058,68	4 195,53	39 254,21	453	369
Sastamalan sosiaali- ja terveyspalvelut	21 282,24	2 546,88	23 829,12	306	224
Kiikoinen	665,07	79,59	744,66	14	7
Punkalaidun	2 470,26	295,62	2 765,88	41	26
Sastamala	18 146,91	2 171,67	20 318,58	251	191
Savukoski	3 040,32	363,84	3 404,16	34	32
Seinäjoen yhteisöiminta-alue	26 032,74	3 115,38	29 148,12	371	274
Isokyrö	2 660,28	318,36	2 978,64	44	28
Seinäjoki	23 372,46	2 797,02	26 169,48	327	246
Siikalatva	5 415,57	648,09	6 063,66	67	57
Siiliset-peruspalvelukeskus	12 921,36	1 546,32	14 467,68	166	136
Maaninka	2 470,26	295,62	2 765,88	32	26
Nilsia	4 085,43	488,91	4 574,34	55	43
Siilinjärvi	6 365,67	761,79	7 127,46	79	67
Simo	3 325,35	397,95	3 723,30	37	35
Sipoo	7 980,84	955,08	8 935,92	90	84
Sisä-Savon Terveidenhuollon kuntayhtymä	12 541,32	1 500,84	14 042,16	149	132
Rautalampi	4 180,44	500,28	4 680,72	51	44
Suonenjoki	8 360,88	1 000,56	9 361,44	98	88
Sodankylä	11 591,22	1 387,14	12 978,36	137	122
Somero	8 930,94	1 068,78	9 999,72	112	94
Sosiaali- ja terveyspalvelukeskus Helli-liikelaitos	14 346,51	1 716,87	16 063,38	188	151
Kesälahti	2 280,24	272,88	2 553,12	32	24
Kitee	7 885,83	943,71	8 829,54	105	83
Tohmajärvi	4 180,44	500,28	4 680,72	51	44
SoTe kuntayhtymä Perusturvaliikelaitos Saarikko	14 441,52	1 728,24	16 169,76	191	152
Kannonkoski	1 520,16	181,92	1 702,08	22	16
Karstula	3 420,36	409,32	3 829,68	46	36
Kivijärvi	1 045,11	125,07	1 170,18	12	11
Kyyjärvi	1 330,14	159,18	1 489,32	19	14
Saarijärvi	7 125,75	852,75	7 978,50	92	75
Sulkava	2 755,29	329,73	3 085,02	38	29
Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä	18 906,99	2 262,63	21 169,62	270	199

	Määräraha	Lisämääräraha	yhteensä	edunsaajat	Palautukset vuonna 2011
Isojoki	2 850,30	341,1	3 191,40	41	30
Karjajoki	1 425,15	170,55	1 595,70	24	15
Kauhajoki	9 786,03	1 171,11	10 957,14	134	103
Teuva	4 845,51	579,87	5 425,38	71	51
Säkylä	2 945,31	352,47	3 297,78	43	31
Taivalkoski	8 645,91	1 034,67	9 680,58	96	91
Tampere	110 971,66	13 280,15	124 251,81	1391	1168
Tervola	6 365,67	761,79	7 127,46	77	67
Tervo	1 615,17	193,29	1 808,46	20	17
Toivakka	1 235,13	147,81	1 382,94	16	13
Tornio	22 232,34	2 660,58	24 892,92	274	234
Turku	117 812,38	14 098,79	131 911,17	1415	1240
Tuusniemi	2 755,29	329,73	3 085,02	36	29
Tuusula	9 405,99	1 125,63	10 531,62	112	99
Tyrnävä	1 995,21	238,77	2 233,98	28	21
Töysä	1 425,15	170,55	1 595,70	25	15
Urjala	3 705,39	443,43	4 148,82	56	39
Utsjoki	1 045,11	125,07	1 170,18	12	11
Uudenkaupungin yhteistoiminta-alue	15 676,65	1 876,05	17 552,70	196	165
Kustavi	1 235,13	147,81	1 382,94	14	13
Pyhärinta	1 140,12	136,44	1 276,56	13	12
Taivassalo	2 375,25	284,25	2 659,50	29	25
Uusikaupunki	9 691,02	1 159,74	10 850,76	121	102
Vehmaa	1 235,13	147,81	1 382,94	19	13
Uurainen	1 235,13	147,81	1 382,94	14	13
Vaasa	29 738,12	3 558,81	33 296,93	371	313
Valkeakoski	14 346,51	1 716,87	16 063,38	173	151
Vantaa	58 051,10	6 947,07	64 998,17	680	611
Varkaus	14 441,52	1 728,24	16 169,76	178	152
Vesanto	2 565,27	306,99	2 872,26	37	27
Vesilahti	2 660,28	318,36	2 978,64	38	28
Viitasaari	6 270,66	750,42	7 021,08	77	66
Virolahti	8 930,94	1 068,78	9 999,72	97	94
Virrat	6 460,68	773,16	7 233,84	85	68
Vähäkyrö	1 710,18	204,66	1 914,84	30	18
Vöyri	3 420,36	409,32	3 829,68	60	36
Yli-Ii	2 375,25	284,25	2 659,50	27	25
Ylitornio	6 935,73	830,01	7 765,74	90	73
Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä	31 353,30	3 752,10	35 105,40	409	330
Iisalmi	17 101,80	2 046,60	19 148,40	218	180
Kiuruvesi	8 930,94	1 068,78	9 999,72	114	94
Sonkajärvi	2 945,31	352,47	3 297,78	46	31
Vieremä	2 375,25	284,25	2 659,50	31	25
Ylöjärvi	9 596,01	1 148,37	10 744,38	128	101
Ålands Hälso- och Sjukvård	21 567,27	2 580,99	24 148,26	231	227
Brändö	285,03	34,11	319,14	3	3
Eckerö	1 235,13	147,81	1 382,94	13	13
Finström	1 805,19	216,03	2 021,22	19	19
Föglö	380,04	45,48	425,52	4	4
Geta	95,01	11,37	106,38	2	1
Hammarland	1 140,12	136,44	1 276,56	12	12
Jomala	1 615,17	193,29	1 808,46	17	17
Kumlinge	380,04	45,48	425,52	4	4
Kökar	475,05	56,85	531,9	5	5
Lemland	760,08	90,96	851,04	8	8
Maarianhamina	9 976,05	1 193,85	11 169,90	108	105
Saltvik	1 520,16	181,92	1 702,08	16	16
Sottunga	570,06	68,22	638,28	6	6
Sund	950,1	113,7	1 063,80	10	10
Vårdö	380,04	45,48	425,52	4	4
Ähtäri	5 415,57	648,09	6 063,66	69	57
Äänekoski	10 831,14	1 296,18	12 127,32	131	114
YHTEENSÄ	3 570 000,35	427 227,67	3 997 228,02	43 729	37 575

Hangossa löydettiin ratkaisu

Palveluohjaaja Christina Råberg uskoo Hangon mallin toimivuuteen myös muissa kunnissa.

Vuodelta 2011 Valtiokonttorille tehty määrärahan käyttöselvitys osoitti, että Hangon saama 2 697 € määräraha oli jäänyt kokonaan käyttämättä ja oli siis palautettava. Määräraha sinänsä oli pieni, mutta periaatteessa se ei sitä ollut. Yllättävä selvitystulos pysähdytti kuntajohdon miettimään, että tarvitaanko henkilöstön toimenkuvaan yksilöity toimivastuun täsmennys. Käytännössä se johti sosiaalihuollon henkilöstön työtehtävien uudelleen järjestelyyn ja vastualueiden määrittelyyn.

Rintamaveteraanien kotiin vietävien kunnallisten avopalvelujen saantiedellytyksien selvityksestä ja niiden saannin järjestelyistä ja osin myös toteuttamisesta vastaa palveluohjaaja **Christina Råberg**, tietyltä osalta yhdessä sosiaalityöntekijä **Susan Forsténin** kanssa.

Christina Råberg kertoo ottaneensa uuden haasteellisen työn innolla vastaan, perehtyneensä lainsäädännöstä lähtien käytännön avopalvelun edellytyksiin. Tehtäväkenttä oli kartoitettava.

Jo peruskysymysten selvittelyn yhteydessä kävi tiettäväksi, että Hangossa on sekä suomenkielinen että ruotsinkielinen sotaveteraaniyhdistys ja näissä

kahdessa yhteensä 33 rintamaveteraanille suunnattuun kunnalliseen avopalveluun oikeutettua rintamaveteraania.

Veteraanit koolle

”Kutsuimme rintamaveteraanit koolle kahteen erilliseen informaatiotilaisuuteen, toiseen suomenkieliset ja toiseen ruotsinkieliset”, Christina Råberg kertoo. ”Tilaisuudessa kerroimme, millä edellytyksillä ja millaista kotiin tuotavaa kunnallista avopalvelua rintamaveteraani voi halutessaan saada. Lähes kaikki Hangossa asuvat rintamaveteraanit myös tilaisuuksiin osallistuivat.”

Paikalle tulleille jaettiin lomake, jolla kunnallista avopalvelua haluavan veteraanin tulee siitä kaupungille ilmoittaa ja samalla kertoa palvelutarpeesta ja palvelun muodosta. Niille veteraaneille, joilla ei ollut tilaisuus tulla informaatioon, lomakkeen toimitti Susan Forstén muun kotikäynnin yhteydessä. Hän myös auttoi veteraania lomakkeen täytössä.

Kaupungille palautuneet lomakkeet käsiteltiin tarveharkinnan mukaisesti ja tämän jälkeen palveluohjaaja tai sosiaalityöntekijä kävivät jokaisen kotikäyntiä pyytäneen rintamaveteraanin luona. Tapaamisessa keskusteltiin kotiin tapahtuvan avopalvelun käytännön toteuttamisesta. Sovittiin, tilaako palvelun veteraani itse, vai huolehtiiko siitä palveluohjaaja.

Kotiin tapahtuvan avopalvelun määräraha Hangossa on tälle vuodelle 6382,80 euroa.

”Nyt kotiin vietävien kunnallisten avopalvelujen toteuttaminen on Hangon osalta kunnossa”, Christina Råberg toteaa. ”Uskon, että tämä Hangon malli on toimiva ratkaisu myös niille muille kunnille, joissa saadun määrärahan käytössä on edelleen puutteita.”

Kuva ja teksti: Matti Värri

SyysHulinat Härmän Kylpylässä!

- Uuden kylpylän ja Sunny Beach -sisähiekkarannan käyttö
- Puolihoitoruokailut
- Sisäänkäsy tanssiravintolaan
- Majoitus 2 hh

Tarjous koskee uusia varauksia
Voimassa 22.12.2012 asti.

Rauhaisa Joulukin Härmässä!

259€ / 2vrk / hlö 329€ / 3vrk / hlö 399€ / 4vrk / hlö

Majoitus 2hh, puolihoitoruokailut, 1 x Jouluaaton iltapala, Joulunajan ohjelmaa, kylpylän ja Sunny Beach -sisähiekkarannan käyttö, sisäänkäsy tanssiravintolaan.

119€

/ hlö / 2 vrk / su-pe
Lisävuorokaudet
40 € / vrk / hlö

Uusi HÄRMÄN KYLPYLÄ

Vaasantie 22, Ylihärmä
Puh. (06) 483 1600
myynti@harmankuntokeskus.fi
www.harmankylpyla.fi

f LÖYDÄ MEIDÄT FACEBOOKISTA!
facebook.com/harmankylpyla

YK-Asennus Oy Hauho	Modio Oy Helsinki	Suomen Cobra Systems Oy Helsinki
Räjätyskonsultit Oy Helsinki	Shandy Finland Oy Helsinki	KaNmanco Oy Helsinki
Helaform Oy Helsinki	SPT-Sähkö Oy Helsinki	TRG-Rakennus Oy Helsinki
Crnet Oy Helsinki	Kiinteistöpalvelu Norppa Helsinki khnorppa.fi	Mantilan Kuljetus Oy Helsinki
Oy Konwell Ab Helsinki	Tiori Kuljetus Oy Helsinki	Kiinteistösaneeraus Oy Helsinki
Geo-Work Oy Helsinki	Rakennus Oy Isotalo Helsinki	Kuljetusrinki Oy Helsinki
Peltiveikot Oy Helsinki	Lattiakolmio Oy Helsinki	Rail Partners Oy Helsinki
Tradeware 2000 Oy Helsinki	Maaseudun Työnantajaliitto ry	Canncolor Group Hollola
Maanrakennus L&T Oy Hollola	Kytäjä Golf Oy Hyvinkää	-kylmäalan työt- VTK-Palvelut Ky Kyröskoski,Hämeenkyrö
Patria-Rakennus Oy Hämeenlinna	Koskisen Betoni Oy Lammi	Hämeen Traktorihuolto Oy Hämeenlinna
Kaivinkonetyöt A. Ollikkala Renko	OR-Wellness Oy li	Kuljetus Timo Hartikainen Oy lisalmi
Rakennus ja Maalaus K.Tiipppana Imatra	Rakennuslaskenta Rautalahti Oy Imatra	Velarium Oy Ab Imatra
Asesepänliike BR-Tuote Oy Joensuu www.brtuote.fi	Ohjelmatoimisto DJ-Team Jouko Muikku Ky Joensuu	<i>IJ rahtikeskus oy</i> PURONSUNKATU 1 A 2, 80160 JOENSUU PUH. 013-312 011, FAX 013-312 010, GSM 040-751 2951
LVI-Insinööritoimisto Akel Oy Joensuu	Joensuun Teollisuusmaalaamo Oy Joensuu	T:mi Juhani Vänttinen Juva
JM-Louhinta Oy Jyväskylä	Kuljetus Nupponen Oy Järvenpää	Kaivinkoneyhtymä Hokkanen&Hokkanen Kaarina, Piispanristi

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Jatkosotatapahtumia 1942

Marraskuu

- 1.11. Kemijärven-Kelloselän välinen rautatie otetaan käyttöön
- 8.11. Helsingin surullinen sunnuntai. Vähän jälkeen puolenpäivän yksinäinen venäläispommittaja pudottaa kaksi pommia Erottajalle. Ilmahälytys annetaan liian myöhään. Pommit surmaavat 50 henkilöä, joukossa useita lapsia. Yli 100 ihmistä vammautuu.
- 11.11. Vako Oy:n uudisrakennuksessa Aunuksen kaupungissa aloitetaan myllytoiminta.
- 11.11. Varuskuntasoihtokunnasta ja sotapalveluksessa olevista muusikoista muodostettu Äänislinnan kaupunginorkesteri antaa ensimmäisen konserttinsa.
- 21.11. Anatomian professori, lääkintämajuri Niilo Pesonen on suorittanut syys-lokakuussa antropologisia tutkimuksia Äänisniemen väestön keskuudessa todeten, että väestö käsittää pääasiassa samoja rotuaineiksia kuin Kanta-Suomen väestö. Pesosen mielestä asukkaiden liittäminen Suur-Suomen väestöön on luonnollinen ja oikea toimenpide.
- 21.11. Itäkarjalaisille ja inkeriläisille omistettua heimopäivää juhliitaan liputuksin ja puhein, jotka korostavat suomalais-ugrilaisten kohtalonyhteyttä.
- 27.11. Ulkoministeri Witting ilmoittaa Saksan lähettiläälle, että Suomessa on työvoimatilanteen vuoksi herännyt kiinnostus nopeista ja suurista inkeriläissiirroista Saksan aiemman ehdotuksen puitteissa.

Joulukuu

- 1.12. Valtioneuvosto päättää esittää Saksan hallitukselle inkeriläisten siirron järjestämistä Suomeen. Samalla asetetaan väestönsiirtovaltuuskunta, jonka puheenjohtajaksi kutsutaan L.A.Puntila.
- 5.12. Taiteilijoiden talkooparaati, kuvataiteilijoidemme neljäs isänmaallinen näyttely avataan Ateneumissa. Lahjoitettujen teosten hinta sekä 25 % näyttelyn tuotosta luovutetaan sotaorpojen opintorahastoon.
- 6.12. Presidentti Rytin itsenäisyyspuhe saa kielteisen vastaanoton USA:ssa. Ryti korostaa Saksan merkitystä Euroopassa bolševismia vastaan.
- 15.12. Kesäkuun 1941 laajat kommunistipidätykset välttänyt toimittaja Aimo Rikka tuomitaan kenttäoikeudessa kuolemaan sodanvastaisten lehtien toimittamisesta. Sotaylioikeus vahvistaa tuomion vuoden 1943 alussa. Lopulta presidentti Ryti muuttaa 30.7.1943 tuomion vankeusrangaistukseksi.
- 15.12. Ateneumissa avataan Puolustusvoimain Viihdytystoimiston järjestämä Puolustusvoimain puhdetyönäyttely. Myyntitulot lahjoitetaan sotainvalidien hyväksi.
- 20.12. Säynätsalo ja Aitolahti voittavat kuntien väliset mottitalkookilpailut.
- 20.12. Maaselän ryhmä saa käskyn perustaa ErP 23:n, johon kootaan vapaaehtoisia, aiemmin rangaistuja sotilaita.
- 24.12. Lähes 20 000 Ruotsiin siirrettyä suomalaista viettää joulun Ruotsissa.

Jatkosodan rintamamiehet – ikävän torjuntaa Karjalan laulumaille

Talvisota oli opettanut puolustusvoimille viihdetoiminnan arvon. Ja nimenomaan viihdeen, johon ei ollut sotkettu propagandaa, se näet ei uponnut suomalaiseseen sotilaaseen yhtä vähän kuin läpinäkyvä ja kärjekäs neuvostopropaganda.

Viihdytystoiminta sai heti jatkosodan alkuvaiheessa laajat mittasuhteet. Puolustusvoimien järjestämät viihdytyskiertueet työllistivät maan eturivin taiteilijoita. Ooppera- ja iskelmälaulajat, muusikot, näyttelijät, tanssijat, akrobaatit, taikurit ja muut hauskuuttajat toivat iloa ja vaihtelua pitkittyneeseen sotaan.

Elävä kosketus aikansa julkkisiin, elokuva- ja iskelmätähtiin oli odotettu tapahtuma ja otettiin innokkaasti vastaan. Poikia ei tarvinnut erikseen lämmittää, kun paikalla oli sellaisia naisesiintyjä kuin laulajattaret Ritva Aro ja Aulikki Rautavaara, näyttelijättäret Elsa Turakainen, Eeva-Kaarina Volanen ja Emma Väänänen. Kullakin oli oma repertuaarinsa, jota miehet odottivat. Laulaja Anna Mutasen piti laulaa joka kerta iki-ihana Karja-

lan kunnailla, jotta tiedettiin miksi Karjalassa oltiin ja mitä puolustamassa.

Yksi oli kuitenkin ylitse muiden: eteerinen laulutrio Harmony Sisters. Se vetosi nuoriin ja viattomiin sota-poikiin. Maarit Niiniluodon sanoin: *Paljaan taivaan alla laulava Harmony Sisters oli miesjoukolla morsiamen, äidin ja sisaren symboli. Joillekin he olivat ensimmäiset naiset pitkään aikaan, joillekin viimeiset...*

Mutta kelpasivat miehetkin est-radille. Vili Vesterinen soittamassa Säkkijärven polkkaa haitarilla, sankarinäyttelijä Tauno Palo ihka elävänä tai lupsakka Aku Korhonen Lapatossuna keräsivät sankan yleisön ulkoilmanäyttämöille. Myöhemmin rakennettiin viisi suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen rintamateatteri, joissa Georg de Godzinskyn orkestereineen ja teatteriseurueiden oli miellyttävämpi esiintyä ja vaihtaa asuja.

Elokuva ja radio

Sota oli elokuvan kulta-aikaa. Pimeä sali elävine kuvineen tarjosi pakotien raa'asta todellisuudesta, riemun hetkiä ja unohdusta. Amerik-

kalaisia elokuvia näytettiin sodan aikanakin, mutta pintansa pitivät Ansa Ikosen, Uuno Laakson, Lasse Pöystin ynnä muiden tähdittämät hyvän tuulen kotimaiset elokuvat siinä kuin veikeästi sotaa kuvaavat Ryhmyt ja Romppaiset tai korpraali Möttöset.

Keväällä 1942 joukkojen käytössä oli 27 kiinteää elokuvateatteria ja 48 kiertävää elokuvakonetta. Kun viihdetyöstä ja viestinnästä puhutaan, ei ollut kuitenkaan radion voittanutta. Radio rakensi sillan kotiin. Niin rintamalla kuin kotona horähdettiin Einari Ketolan alias korpraali Möttösen tokaisulle: *Kun olen rauhaa rakastava mies, päätin lähteä sotaan.*

Messuhallista useimmiten lähetetyt asemiesillat olivat kansallinen instituutio. Kun suora lähetys alkoi, radiot viritettiin tarkoin oikealle taajuudelle ja korsu hiljeni kuuntelemaan ohjelmaa – kenraalien ja poliitikkojen puheita, mutta ennen muuta haitarinsoittoa ja humoristista sanailua, operetti- ja iskelmälaulua, Mannerheim-ristin ritareiden haastatteluja ja asemieskuorojen miehekästä ja mieltä kohottavaa musisointia. Asemiesiltoja järjestettiin pitkälle toista sataa välirauhan ajasta aina syksyyn 1944.

Yleisradion lisäksi kuunneltiin Aunuksen, Rukajärven, Maaselän, Kannaksen ja Karhumäen rintamaradioita. Niissä huumori oli ronskimpaa kuin Yleisradiossa, missä ohjelmapolitiikka oli muutoinkin rintamaradioita säännellympää. Rintamaradiot soivat lähetyksensä myös kuuntelijoilleen rintamamiehille ja -naisille, joita Pekka Tiilikainen muiden muassa haastatteli. Ääneen pääsivät myös Olavi Virta ja Tapio Rautavaara, sodan jälkeisen ajan suursuosikit.

Lehdet ja kirjallisuus

Sanoma- ja aikakauslehdet luettiin rintamalla puhki, kirjat hiirenkorvalle. Perusyksiköihin jaettiin valtakunnalliset Helsingin Sanomat, Uusi Suomi, Suomen Sosialidemokraatti ja Hufvudstadsbladet. Niihin tilattiin niin ikään joukon kotipaikkakunnan maakuntalehti, ajanvietelukumistoja sekä hengellisiä lehtiä. Lisäksi joukoille tehtiin käsin painettuja rintamalehtiä – Korven Kaikua, Paateneen Viestiä, Karjalan Miekkaa ja niin edelleen.

Sota-aika nosti kirjoittamisen ja lukuhaluja. Kaikki painotuot-

Tietoja kotipaikkakunnalta ja myös sodan etenemisestä saatiin usein sanomalehdestä. Tässä sotilas lukee Keskisuomalainen -lehteä. SA-kuva

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Pekka Tiilikainen (oik.) ja Martti Haavio Aunuksen radion avajaisohjelmassa 2.9.1941. SA-kuva

teet, keveämmät ja vakavammat tekivät kauppansa. Ainoa ongelma oli paperipula. Se rajoitti lukunälän tyydyttämistä.

Sensuuri oli suhteellisen lempeää. Tabuja olivat Suomen sodan päämäärät ja tappiot, mutta sodan kulusta – saksalaisten voitoista ja sittemmin tappioista – sai realistisen kuvan, jos osasi lukea rivien välistä ja yhdistellä tietoja. Kuinka moni rintamamies osasi tai edes halusi, on toinen asia. Suomalaiset joukothan olivat tiukasti asemissaan Kauko-Karjalassa ja kaikki oli tältä osin hyvin.

Mieliala oli pidettävä korkealla. Siksi asemasotavaiheessa kiellettiin sotaväsymyksen kuvaaminen kirjallisuudessa. Jermuilunkaan ihannoiti ei ollut sopivaa; ilman kuria menisi sotakunto ja upseerien auktoriteetti. Inhorealitiset sotakuvaukset olivat pannassa. Haavoittumisen kuvaamisen arveltiin aiheuttavan rintamakamoa palvelukseen astuvissa ikäluokissa.

Lehtien jaon ja rintamakirjastojen organisointi ja ylläpito kuuluivat valistusupseereille. Rintamajoukkojen valistusupseerien tehtävät lankesivat jatkosodan alussa usein sotilaspapeille.

Lohduntuojat

Vuoden 1942 helmikuussa sotilaspappien ensisijaiseksi tehtäväksi määriteltiin sielunhoito. Siinä oli riittävästi työmaata, yhä useampi sotilas kaipasi lohdun sanoja koti-ikävässään keskellä sodan kurimusta.

Rintamaoloissa hengellinen herääminen ei ollut tavatonta, mutta useimmille riittivät keskustelut, joukko-osaston hartaustilaisuudet ja jumalanpalvelukset. Tai sitten luettiin pyhiä tekstejä omissa oloissa.

Äiti sanoi, lue tätä, sieltä löydät aina lohdutuksen, muuan kersantti totesi, kun kaverit utelivat, miksi hän aina luki Uutta testamenttia.

Lohtua saattoi tuoda myös luonto, olivathan useimmat maaseudulta kotoisin ja tottuneet seuraamaan vuodenkiertoa ja elämäänsä sen keskellä. Tosin ensi katsannossa Vienan ja Aunuksen laulumaat tekivät lohduttoman vaikutelman. Murskattuja kirkkoja. Ruokaloiksi, elokuvateattereiksi, hevostalleiksi, kanaloiksi ja heinäladoiksi muutettuja temppeleitä. Uskoa Jumalaan oli yritetty kitkeä pois kansasta. Likaista, rähjäistä ja rappeutunutta.

Mutta ne kalevalaiset maisemat ja

Karjalan koskemattomat korvet jokiin ja ikihonkineen. Henkeäsalpaavia kyläsiluettejakin oli säilynyt. Aunuslaiset kylien talot tekivät vaikutuksen kauniilla puuleikkauksilla koristelluilla päädymillään, Äänisen rannalla vepsäläiskylät taas siisteydellään ja puutarhoillaan. Oli siellä Suomen heimolle elintilaa, Lebensraumia, niin kuin maantieteilijät ja historioitsijat todistelivat Suomen hallituksen toimeksiannosta. Sotilaan katsannossa samalla vierasta ja tuttua.

Sota on sotaa

Paikoilleen juuttuneessa sodassa tavallisella sotilaalla oli kaksi tehtävää: välttää pitkästyminen ja pysyä hengissä. Ensimmäisen maailmansodan kokemuksen perusteella Ernst Jünger katsoi jälkimmäisen olevan enemmän onnenkauppaa.

Pitkästymiseen auttoi, paitsi lomat ja viihdytystoiminta, jatkuva kahakointi vastustajan kanssa. Oli partiotoimintaa, väkivaltaisia tiedusteluhyökkäyksiä, vangin sieppauksia puolin ja toisin, partisaanitointia selustaan. Enemmän aikaa sai olla valppaana ja yrittää säilyttää henkikulta. Tuhannet eivät tässä onnistuneet asemasodan vuosina. Sota niitti kuolemaa päivästä toiseen.

Vartiota pidettiin vuorokaudet ympäri. Etenkin yöllä piti olla tarkkana, sillä venäläispartioita liikkui pitkin etulinjaa, joskus suurempiakin osastoja. Varomattomalle ensikertalaiselle kävi helposti kalpaten, Väinö Turunen muistelee ja kertoo tapahtumasta Syvärin yläjuoksulta, missä rintamalinjat sijaitivat vain 50 metrin päässä toisistaan:

Aamuyöllä olin pojan kaverina hänen ensimmäisellä vartiovuorollaan. Päivällä satanut ensilumi toi aavistuksen näkyvyyttä pimeyteen. Nuori kaverini istahti juoksuhaudan reunalle ja pani tupakaksi ennen kuin ennätin varoittaa: ”Tuo oli vähän varomatonta. Ne ampuu sulista natsan suusta!” Sillä kertaa kaverilla oli onnea, mutta seuraavalla vartiovuorollaan poika sai kuulun rinnasta läpi.

Uhkana olivat niin ikään vanginsieppaukset. Esko Vaissalo muistaa maaliskuun 7. päivän 1942 Juksovan suunnalla Verandaojalla. Tuolloin venäläiset yllättivät Rajajääkäripataljoona 4:n vartion aamuyöllä ja pääsivät kuolleessa kulkemassa taisteluhautaan. Saarijärveläinen Terho Hänninen joutui puolustautumaan konepistoolilla ja käsikranaateilla, mutta joutui vihollisen vangiksi. Vartiokumppani ammuttiin.

Venäläiset ampuivat atakin jälkeen kaksi tuntia, etteivät meikäläiset olisi päässeet apuun tai voineet lähteä vastaiskuun. Minäkin sain osani kranaattitulesta. Puussa räjähtäneen kranaatin sirpale löi kypärän reunan läpi ja repäisi otsanahkaa niin, että olin hetken sekaisin. Vartiomieskaveri antoi ensiavun, ja tilanteen rauhoituttua pääsin JSp:lle.

Joitakin päiviä myöhemmin venäläiset ilmoittivat kovaäänisellä, että Hänninen voi hyvin ja toivottivat rajajääkärit tervetulleiksi neuvostoarmeijaan. Marraskuussa 1944 Hänninen palautettiin vankienvaihdossa. Häneltä oli käsi ranteesta poikki.

Kuoleman uhka oli alinoma mies-ten seurana rintamalla. Jos ei itseen satunut, joku meni vierestä – ennemmin tai myöhemmin. Asemasota oli kuluttava psyykelle. Vaara, pelko, odotus, tiedon puute tuskastuttivat.

Kaikki eivät kestäneet paineita. Tehtiin itsemurhia ja miehiä sekosi. Ammuttiin jalkaan tai käteen, jotta rintamapalveluksesta päästäisiin eroon. Pahinta oli, ettei tiedetty, koska ja miten kaikki päättyisi.

Kesäkuun yhdeksäntenä 1944 oltiin viisaampia. Puna-armeijan suurhyökkäys Kannaksella pakotti tyhjentämään Itä-Karjalan. Äänisen rannalla Derevjannossa niin lotat kuin paikalliset ystävätkin itkivät. Kahden vuoden aikana siteet vepsäläisiin olivat syventyneet. Ilmavalvontalotta Aino Kaukonen kumppaneineen valmistautui nousemaan armeijan auttoon. Vain välttämättömin mahtui mukaan. Saattamaan tullut vepsäläismummo vaikeröi: ”Työ olitte hyvät tytöt. Miten minun nyt käy, kun venäläiset tulevat?”

Ari Uino

VETERAANIKUNTOUTUSTA VUODESTA 1992

Lamminniemi on osaava ja arvostettu kuntoutus- ja hyvinvointikeskus Etelä-Suomessa Somerolla.

Tarjoamme

- laitos-, päivä- ja avokuntoutusta
- määräaikaista ja pysyvää laitoshoidtoa
- eri pituisia virkistys- ja kuntoutuspaketteja

Meillä myös virkistävät pikkujoulu- ja päiväretket ryhmille.

www.lamminniemi.fi

VIETÄ TUNNELMALLINEN JOULU LAMMINNIEMESSÄ

Tule nauttimaan perinteisestä ja rauhallisesta joulusta Lamminniemeen. Jouluumme kuuluvat mm. musiikki-esitykset, lyhtyretki, tiernapojat, joulukirkko ja -sauna. Jouluaaton kruunaa joulupukin vierailu ja perinteisistä jouluherkuista notkuva ruokapöytä.

Hinta alkaen **549 €** /hlö/2hh

4 vrk täysihoidossa 23.-27.12. (su-to)

Tiedustelut ja varaukset

p. 02 77 990 tai neuvonta@lamminniemi.fi

Lamminniemen Hyvinvointikeskus Oy Jänistie 1 31400 Somero

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Neuvostopartisaanit piinasivat erämaakyliä

Neuvostoliittolaisten partisaanien iskut jatkosodan aikana suomalaisiin rajakyläin jäivät aikanaan vähälle huomiolle. Iskut oli tarkoitettu pelotukseksi ja suomalaisten sodankäyntimoraalin heikentämiseksi ja siksi niistä ei sota-aikana julkisuudessa juuri puhuttu. Sotilaallista merkitystä niillä ei ollut paitsi siten, että ne sitoivat jonkin verran suomalaisjoukkoja partisaanien takaa-ajotehtäviin. Kun sodassa kävi niin kuin kävi ja voittaja saneli rauhanehdot, ei neuvostopartisaanien tuhoiskuista vielä 1940- ja -50-luvuillakaan paljon puhuttu. Kotimaassaan partisaanit olivat suuria sotasankareita, joiden sädekehää ei ainakaan Suomesta tulevilla syytöksillä haluttu himmentää. Partisaanien sankaruuden ylistys oli osa neuvostokulttuuria; Suomen puolella heidän tuhotöitään raiskauksineen ja lapsentappoineen pidettiin ja pidetään sotarikoksina.

Pelko jätti lähtemättömät traumat

Olen keskustellut useammankin koululapsilapsilaisen kanssa partisaanien aiheuttamasta uhasta. Oli ollut pelottavaa asua silloisissa erämaakylissä; olla valmiina yö yön jälkeen pakenemaan henkensä edestä mahdollisia murhamiehiä. Monen mielestä oli ehkä vielä pahempaa se, että sodan jälkeen asioista ei voinut/ei saanut puhua. Torjuttu tuska jätti monen sieluun lähtemättömät jäljet. Vuonna 1999 perustettu Jatkosodan Siiviveteraanit ry on onneksi viime vuosina tehnyt tätä vaiettua sodankäynnin muotoa tunnetuksi. Se että asiasta on nyt puhuttu ja siitä saa puhua, on edes vähän helpottanut kärsimään joutuneiden tuskaa.

Partisaanisota ei syksyllä 1942 ollut vielä erityisen aktiivista, koska ensimmäinen iso partisaaniosasto Poljarnik muodostettiin vasta saman vuoden helmikuussa ja Bolševik ja Stalinets elokuussa. Nämä kolme isoa osastoa tekivät iskujaan Kantalahden alueelta Lapin kyliin, pohjoisempaan Murmanskin alueelta toimivat pienemmät osastot puolestaan tuhosivat lähinnä yksittäisiä taloja ja taloryhmiä Petsamon suunnalla. Myös Kuusamosta Pohjois-Karjalaan ulottuneella pitkällä raja-alueella toimineet pienemmät ryhmät iskivät ensisijaisesti yksinäisiin erämaataloihin surmaten yleensä kaikki paikallaolijat. Syksyn 1942 murheellisin isku sattui Kuusamossa Kuolion kylässä, missä kolme desantiksi arvioitua miestä surmasi lokakuun 3. päivänä neljä saman perheen jäsentä. Iskut aiheuttivat tietysti pelkoa ja kauhua lähiympäristössä, mutta toivottua puolustustahtoa heikentävää vaikutusta niillä tuskin oli; ei siitäkään syystä, että tieto raakuuksista ei kulkenut kauaksi, siitä piti sensuurin huolen.

Ensimmäinen iskun kohteena ollut suomalaiskylä oli Savukosken Kuosku, mutta partisaanien tuhotöitä tutkineen sosiaalineuvos Tyyne Martikaisen mukaan tämän syyskuun 3. päivänä 1941 tehdyn seitsemän uhria vaatineen iskun takana olisivat olleet neuvostoarmeij

jaan kuuluneet rajajoukkojen sotilaat. Jälki oli joka tapauksessa samanlaista kuin myöhemmissäkin iskuissa.

Viimeisimmän tuhotyön neuvostopartisaanit tekivät aselevon jo astuttua voimaan, syyskuun 5. päivänä 1944. Kohteena oli yksinäinen talo Pielisjärven Kontiovaarassa, missä partisaanit surmasivat viisi henkilöä. Erämaakyläen - myös kaukana sisämaassa olevien kylien ja talojen - "vaaran vuodet" kestivät siis kolme vuotta ja kaksi päivää.

Iskujen kohteena oli yli 30 kylää, taloryhmää tai taloa Pohjois-Karjalan Liperistä Petsamoon ulottuvalla alueella. Lisäksi partisaanit iskivät joitakin kertoja kylien läheisyydessä niityillä ja pelloilla työskennelleiden henkilöiden kimppuun surmaten heidät. Hyökkäyksiä tehtiin myös kaukana valtakunnan rajasta ja rintamilta kulkevia siviiliautoja ja autosaaattueita kohtaan. Tunnetuin näistä tapauksista on Sodankylän Laanilassa heinäkuun 4. päivänä 1943 tehty hyökkäys postiauton kimppuun. Inariin piispantarkastukseen matkalla ollut Oulun piispa Yrjö Wallinmaa sai tällöin kolmen muun henkilön kanssa surmansa. Yhteensä näissä partisaani-iskuissa lasketaan 180 ihmisen saaneen surmansa. Heistä valtaosa oli puolustuskyvyttömiä vanhuksia, naisia ja lapsia. Osan uhreista partisaanit ottivat mukaansa ja jotkut palasivat, osa jäi sille tielleen, joten aivan täsmällisen luvun ilmoittaminen on epävarmaa.

Kohteena "varuskunnat ja sotilaat"

Olen tavannut eri yhteyksissä joitakin partisaaneja itsekin. Silmät kirkkaina he väittivät iskeneensä vain sotilaskohteisiin uskoen ilmeisesti ainakin jossakin määrin itsekin omiin selityksiinsä. Todellisuudessa kylät eivät tietenkään olleet mitään sotilaskohteita eikä kylissä yleensä ollut sotilaita. Asekuntoiset miehet olivat rintamalla, mutta joidenkin kylien vartiointitehtävissä oli kuitenkin muutamia aseistettuja vanhoja miehiä tai nuoria poikia. He saattoivat pystyä ampumaan jopa muutaman laukauksenkin ennen kuin tulivat surma-

Sodankylän Lokassa sijaitsee partisaanien uhrien muistomerkki. Kuva: Outi Vuorisjärvi lokakuussa 2012

tuiksi tai pääsivät pakenemaan.

Raporttiansa mukaan siis ainoastaan "varuskuntiin" hyökänneet partisaanit ennättivät laskemaan yhden henkilön tarkkuudella, kuinka monta sotilasta ja upseeria he olivat onnistuneet surmaamaan ja kuin monta kasarmia oli saat tuhotuksi. Luvut olivat mielikuvituksellisia, koska tapettujen sotilaiden yhteismäärä liikkui tuhansissa ja satoja upseereitakin oli onnistuttu tuhoamaan. Todellisuudessa uhrimäärä oli edellä mainittu 180.

Partisaani-iskut kiihtyivät sodan loppua kohden ja olivat ilmeisesti tarkoitettu jollakin tavoin tukemaan venäläisten suurhyökkäystä Kannaksella kesäheinäkuussa 1944. Muutamat tuhotyöt olivat suuruudeltaan tai raakuutensa takia sen laatuksia, että niistä oli melkein pakko kertoa jotakin myös julkisuudessa ja kerron niistä myös nyt tässä. Kenties kammottavin hyökkäys kohdistui heinäkuun 7. päivänä 1944 Savukosken erämaassa tunturien siimeksessä uinuvan Seitajärven kylään. Muutaman päivän kylää tarkkailleet ja sen puolustuskyvyttömäksi havainneet partisaanit iskivät aamuyön tunteina. Kylä tuhouttiin ja puolet sen asukkaista tapettiin toisen puolen päästessä kuin ihmeen kaupalla pakoon. Tapaukseen liittyi raakuuksia vailla vertaa. Osa kyläläisistä vangittiin ja heitä lähdettiin kuljettamaan kohti partisaanien kotimaata. Paljain jaloin ja yöasussaan mukaan otettuja naisia ja tyttöjä ei ollut tarkoitukseen kuljettaa kauas kylästä, vain se verran pitkälle, että mahdolliset takaa-ajajat eivät aivan heti yllättäisi. Kun lähes 50-henkinen partisaanijoukko - mukana oli myös naisia - tunsu olonsa turvalliseksi, alkoivat tapahtumat, joiden selvittämiseksi pyydettiin jopa Ruotsista asti tutkimusapua. Naiset ja tytöt raiskattiin ja sen jälkeen heidät surmattiin joko pistimillä tai ampumalla. Silvotut uhrin

peitettiin hätäisesti sammalilla, minkä jälkeen joukko jatkoi matkaansa kohti itää, mukanaan vielä kaksi vankia.

Vankien jäänteet löytyivät myöhemmin. Heidätkin oli surmattu, ilmeisesti pakomatkan nopeuttamiseksi. Yksi partisaanien pistimellä tappamaksi aikomista tytöistä jäi eloon ja hän pystyi kertomaan jotakin tuon kauhujen yön ja päivän tapahtumista. Paljon oli pääteltävissä myös näkyviin jääneistä jäljistä.

Tappioita ei selvinneet partisaanitkaan kotimatkastaan. Seitajärvellä tuhojaan tehnyt osasto oli yhtynyt toiseen alueella liikkuneeseen partisaaniosastoon ja takaa-ajoon lähtenyt Mannerheim-ristin ritari Olavi Alakulpin johtaman Erillisosasto Sau:n yksikön onnistui tuhota yli 100 partisaanin suuruiseksi kasvaneesta joukosta kolmessa eri väijytyksessä 34 henkilöä. Partisaanien tuho olisi ollut vieläkin suurempi ellei takaa-ajoa Rovaniemeltä johtamaan tullut Yhteysesikunta Roin päällikkö, eversti Oiva Willamo olisi määrännyt eräällä Kemijoen ylityspaikalla odottamassa ollutta Sau:n joukkoa siirtymään toiseen paikkaan. Hetken päästä partisaanit ylittivät Kemijoen juuri tuosta paikasta. - Willamon toiminta herätti aikanaan ansaittua kritiikkiä ja herättää kysymyksiä vieläkin. Mikä pani kokeneen everstin antamaan epäloogisen ja järjen vastaisen käskyn?

Vain viikon päästä edellisestä, heinäkuun 14. päivänä tapahtui toisessa, Sodankylän puolella olleessa Lokan erämaakylässä uhriluvultaan vieläkin suurempi tuhotyö. Se on saanut viime vuosina enemmänkin julkisuutta siitä syystä, että useampi mukana ollut partisaani puhui suomea ja yhden heistä on väitetty olleen suomalaissyntyinen Murmanskin alueella asunut Sven Lokka, mies joka sodan jälkeen toimi usealla tapaa venäläis-suomalaisten arki-

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

tason suhteiden edistämiseksi. Lokan maine on puhdistettu tosiasioiden liittyvän tiedon perusteella useampaankin kertaan. Olen tavannut hänet itsekin ja tulini jo ensi kerralla vakuuttuneeksi siitä, että hän ei voinut olla yhtä aikaa Lokassa ja karkotusleirillä Aasian puoleisessa Neuvostoliitossa.

Sven Lokan partisaaniksi nimeämisellä on laajempikin perspektiivi. Koillis-Lapin pitäjissä uskottiin yleisesti ja uskotaan vieläkin, että partisaaneilla oli joissakin iskujen kohteeksi joutuneissa kylissä jopa nimeltä mainittuja apureita ja opastajia. Se ainakin on selvää, että partisaanien joukoissa oli yleensä aina mukana myös suomenkieltä taitavia henkilöitä. Tämä ei ole ihmeteltävää, koska rajan taakse oli 1920- ja vielä -30-luvullakin loikannut paljon väkeä ja sotilastehtävät olivat Neuvostoliitossa - niin kuin muuallakin - tehtäviä, joista ei voinut kieltäytyä. Kun Suomeen oltiin menossa, määrättiin kieltä osaavia mukaan.

Yllätyksellisesti illan tunteina - yleensä partisaanit iskivät aamuyöstä - Lokan kylään iskeneet partisaanit polttivat tapansa mukaan talot ja tappoivat kiinni saamansa ihmiset. Surmansa sai välittömästi 23 henkilöä, joista monet paloivat omiin koteihinsa ja monet haavoittuivat pahasti. Uhreja oli enemmän kuin kertaakaan aikaisemmin tai myöhemmin. Vainajien hautaamisesta Sodankylän kirkkomaahan tuli julkinen, suuri ja vaikuttava surujuhla.

Viranomaistoimenpiteet

Vasta kesällä 1944, edellä kerrottujen murhenäytelmien jälkeen, huomattiin, että oli ollut suuri virhe jättää rajakylät evakuoimatta. Vihdoin heinäkuun 30. päivänä tuli sisäasianministeriöstä poliisiviranomaisille käsky tyhjentää kylät ja siirtää asukkaat turvallisimmille asuinsijoille. Evakuointi toteutettiin niin, että uhanalaisten kylien asukkaat siirrettiin pääosin oman pitäjän kirkonkylään tai muihin lähempänä oleviin asutuskeskuksiin. Yhteensä siirron kohteeksi joutui noin 4000 henkilöä, mutta muutto ei voinut tapahtua käden käänteessä ja joitakin yksittäistaloja joutui iskujen kohteeksi vielä elokuussakin ja yksi vielä syyskuussakin, kuten edellä todettiin.

Aivan ilman suojaa ei Lapin rajakyliä sentään jätetty. Joulukuussa 1942 aloitti Savukosken Saunakankaalla toimintan-

sa Erillisosasto Sau tehtävänäan torjua partisaani-iskut. Sitä se ei varsinaisesti pystynyt tekemään, mutta osasto pysyi tehokkaaseen takaa-ajoon ja sen onnistui monesti tuhota ainakin osa hyökkääjistä. Sitä paitsi tieto osaston olemassaolosta todennäköisesti ennalta esti joitakin iskuja.

Er Os Saun sotapäiväkirjan mukaan osasto oli toiminnassa 14.12.1942 - 24.11.1944. Sen vahvuus vaihteli 600-700 miehen välillä. Ensimmäisen kosketuksen viholliseen se sai Savukosken Sätsijärven maastossa 19.12.1942, jolloin luutnantti Alakulpin johtama joukkue tuhosi ilman omia tappioita 19 partisaania. Yhtä onnekkaita ei oltu joka kerta, myöhemmissä taisteluissa kaatui tai

haavoittui kymmeniä osaston sotilaita. Viimeisin iso tehtävä osastolla oli heinäkuun puolivälissä 1944, jolloin se osallistui Lokan kylän tuhonneiden partisaanien takaa-ajoon. Päiväkirja kertoo kymmenistä osaston ja partisaanien välillä käydyistä taisteluista ja kahakoista, joten partisaanitoiminta oli Koillis-Lapissa hyvin vilkasta vuosina 1943-44. Päiväkirjan valossa yhteistyö alueella toimivien saksalaisjoukkojen kanssa oli myös läheistä. Kohtalon ivaa on se, että Er Os Sau joutui vielä ennen hajottamistaan osallistumaan saksalaistenkin takaa-ajoon. Senkin tehtävän se täytti nurkumatta.

Esko Vuorisjärvi

Lähteet:
- Veikko Erkkilä: Vaiettu sota; Hämeenlinna 1998
- Tyyne Martikainen: Partisaanisodan siviiliuhrit, Kemi 2002
- Erillisosasto Saun sotapäiväkirja ajalta 14.12.1942 - 24.11.1944

Venäläisten käymä partisaanisota on yksi murheellisimpia lukuja jatkosodan historiassa. Jatkosodan Siviiliveteraanit ry on pyrkinyt toiminnallaan helpottamaan eloon jääneiden uhrien tuskaa. Se on halunnut, että tämänkin sodan kokemaan joutuneiden henkilöiden kärsimykset ja menetykset tunnustetaan ja heille tehdään sitä kautta oikeutta. Yhdistys on tehtävässään myös monella tavoin onnistunut.

Suomussalmen pitäjä 7.7.1943 TK- Uomala. Suomussalmen pitäjän rajakyläen siviiliasukkaat ovat nykyisin joutuneet murhanhimoisten vihollispartioiden kohteiksi ja sen vuoksi vanhoille siviilimiehille, joista useimmilla ei ole edes asekoulutustakaan, jaetaan aseita omaistensa ja itsensä puolustusvälineiksi lukuisten murhatapausten jälkeen. SA-kuva

Solarkaihdin Ky Kalajoki	Lyijy&Metalli T. Hukka Oy Kalajoki	Aprikoodi Oy Kangasala
Ourex Oy Kangasala	Karkkilan Toritaksi Oy Karkkila	Finn-Savotta Oy Karstula

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Saarisotaa Somerilla

Mikä on Someri?

Somerin pikkusaari on täysin puuton kalliosaari melkein keskellä itäistä Suomenlahtea, nelisenkymmentä kilometriä Suursaaresta koilliseen ja runsaat 35 kilometriä Virolahdelta etelään. Lähinnä Someria ovat Koivuluoto lähellä Ulko-Tammiota sekä Narvi koillisessa suunnassa. Lavansaari on 23 kilometrin ja Seiskari noin 30 kilometrin etäisyydellä Somerista. Saari on pituudeltaan vajaa kilometri ja sen suurin leveys on noin 450 metriä. Saari on tavallaan kaksiosainen, osien välissä on kapea kannas. Saaren korkeus merenpinnasta on länsipäässä 15 metriä ja itäpäässä 10 metriä. Someri luovutettiin Moskovan pakkorauhassa Neuvostoliitolle.

Someri puna-armeijan hallussa...

Neuvostolaivastolla oli välirauhan aikana Somerilla tilapäinen tukikohta, jossa oli miehitys mutta ei raskasta tykistöä. Jatkosodan alussa suomalaiset ilmavoimat ja laivasto hyökkäilivät Somerille tuhoten ainakin yhden vartiomoottoriveneen miehistöineen. Myös rannikkotykistö ampui silloin tällöin saarta. Jäiden tultua syksyllä 1941 partioimme kävi tutkailemassa puna-armeijan touhuja saarella. Kun puna-armeija tyhjensi Hangon joulukuun alussa, se tyhjensi samoihin aikoihin myös Somerin. Saari oli tyhjä vuoden 1941 lopussa. Suomalaisen partio miehitti saaren välittömästi. Mutta kun puna-armeija valtasi talvella 1942 Suursaaren, suomalaiset puolestaan jättivät Somerin odottaessaan hyökkäystä saarelle. Mutta kun neuvostojoukot jättivät Somerin rauhaan - peläten ilmeisesti kevään keli-rikkoa - suomalaiset miehittivät Somerin uudelleen tammikuun lopussa 1942, sillä saarelta voitiin partioida Lavansaaren suuntaan ja avovesikaudella saari

palveli tärkeänä meri- ja ilmavalvontasemana.

Suomalaiset Somerilla...

Kevättalven 1942 varsin ankarissa sääoloissa Somerilta suoritettiin tiedustelua ja partiointia puna-armeijan aikeiden selvittämiseksi. Kun puna-armeija oli keväällä vallannut Suursaaren ja suomalaiset puolestaan vallanneet sen takaisin, suomalaiset vahvensivat Somerin puolustusta, sillä tiedustelu oli todennut merkkejä puna-armeijan toimeliaisuudesta Somerin suunnalla. Iskua ei tullut, mutta sen sijaan neuvostoilmavoimat hyökkäsivät silloin tällöin saaren puolustajia vastaan, tosin ilman mainittavia tuloksia. Avovesikauden alkaessa Somerin ”varuskunta” vakiintui runsaan sadan sotilaan osastoksi. Muuten oli alkukesä suhteellisen ”rauhallista”, joskin Lavansaaren tykistö ammuskelu aiheuttamatta puolustajille merkittäviä tappioita, vaikka puolustuksen raskaammat aseet oli pakko sijoittaa ki-vestä rakennettuihin avoasemiin. Eipä saarella ollut juuri estelaitteitakaan ja suojapaikkoina palvelivat kallionkolot ja louhikot. Ampumatarvikkeita oli saarella 4-6 tuliannosta/ase ja elintarvikkeita kuukaudeksi.

Puna-armeija iskee saarelle...

Suomenlahden pohjukkaan suljettu punalaivasto näki Somerin kiusallisena suomalaisten tähytys- ja havaintopaikkana, josta voitiin seurata liikennettä Lavansaareen. Laivaston johto käski puhdistaa saaren suomalaisista. Tehtävä annettiin merijalkaväkipataljoonalle.

Operaatio alkoi puolenyön jälkeen 8. heinäkuuta 1942 lentorynnäköinnillä, jonka tulokset osoittautuivat vähäisiksi. Ilmahyökkäykseen liittyen liki 30 neuvostolaivaston torpedo- ja vartiovenettä syöksyi kohti Somerin itäpäättä. Saareen

nousi veneistä ehkä vajaat sata sotilasta, jotka hyökkäsivät suomalaisten tukikohtaan. Torjuntatuli tuhosi yhden veneen ja muut karkotettiin. Itäpäättä puolustanut osasto jäi mottiin.

Neuvostoliittolaiset pyrkivät oikeaoppisesti heti laajentamaan saavutamaansa aluetta, kun taas puolustaja miehitti sulkulinjan saaren kapeimmalla kohdalla. Itäpäähän taistelun tuoksinassa jäänyt suomalainen pieni osasto murtautui tappioita kärsien omiensa yhteyteen. Saaren ympärillä kierteli useitakin aluksia, jotka yrittivät tuoda saarelle lisää voimia. Neuvostoilmavoimat iskivät saarelle vainoten erikoisesti Majakkatukikohdassa ollutta puolustajan kenttätukikijasta, jonka tuli oli ollut tarkkaa ja tuhoisaa. Myös Länsijyrkän ja Pohjoisjyrkän tykit ja konekiväärit estivät veneitä rantautumasta. Torjuntatulesta huolimatta kaksi venettä pääsi tuomaan saaren itäpäähän vahvennuksia. Venäläisten pari tuntia myöhemmin suorittama uusi yritys saatiin torjuttua. Saaren vesillä havaittiin lisäksi kaksi sukellusvenettä.

Laivastomme puuttuu peliin...

Suomalaisen Kevyt Laivasto-osasto hälytettiin välittömästi Somerin vesille. Osastoon kuuluivat tykkiveneet, miinalaivat, vartio- ja moottoritorpedoveneet. Vartiomoottoriveneet (vmv) tuhosivat heti yhden punalaivaston moottoritorpedoveneen (mtv). Neuvostoalukset vetäytyivät kauemmaksi saaresta, jolla taistelleiden puolustajien asema helpottui. Aamulla 8. heinäkuuta tykkiveneiden oli poistuttava hakemaan ampumatarviketäydennystä, ja se merkitsi sitä, että punalaivaston veneet aloittivat syöksynsä kohti saarta uudelleen. Vartiotykkivene Vasama onnistui evakuoimaan saarelta haavoittuneita sekä kaksi sotilaskotisaisarta. Neuvostoilmavoimat hyökkäilivät kiivaasti pommein ja konekivääritulella suomalaisalusten kimppuun. Suomalaisen pehmittämiseen osallistuivat myös Lavansaaren tykistö sekä tykkivene Moskva.

Tykkivene Turunmaa sekä muutama moottorivene toivat puolustajille vahvennuksena runsaan sadan miehen vahvuisen konekiväärijoukkueella vahvennetun komppanian luutnantti Tupolan johdolla. Tykkiveneet Uusimaa ja Hämeenmaa suojasivat purkamista. Ilmavoimat tukivat saaren puolustusta pommittamalla maihinnousseita sekä tulittamalla konekiväärein saarta kierreleitä aluksia upottaen yhden aluksen ja vaurioittamalla neljää sekä ampumalla mereen yhden neuvostohävittäjän. Panssarilaiva Väinämöinenkin saapui suoja-aluksineen taistelualueen lähetyville, mutta ei osallistunut sotatoimiin.

Sen sijaan taisteluun osallistui muutama saksalaisalus.

Linnakkeen päällikkö kapteeni Rauhaniemi antoi Tupolan tehtäväksi vallata saaren itäpään ja tuhota saareen päässeet viholliset. Hyökkäys alkoi 8. heinäkuuta kello 13.10 ja sitä tukivat kaikki linnakkeen aseet sekä alukset. Puna-armeija vastasi ilmahyökkäyksin sekä Lavansaaren tykistöllä. Myös neuvostoalukset häiritsivät valmisteluja ampuamalla saarta aiheuttaen lieviä tappioita.

Vastahyökkäys puree...

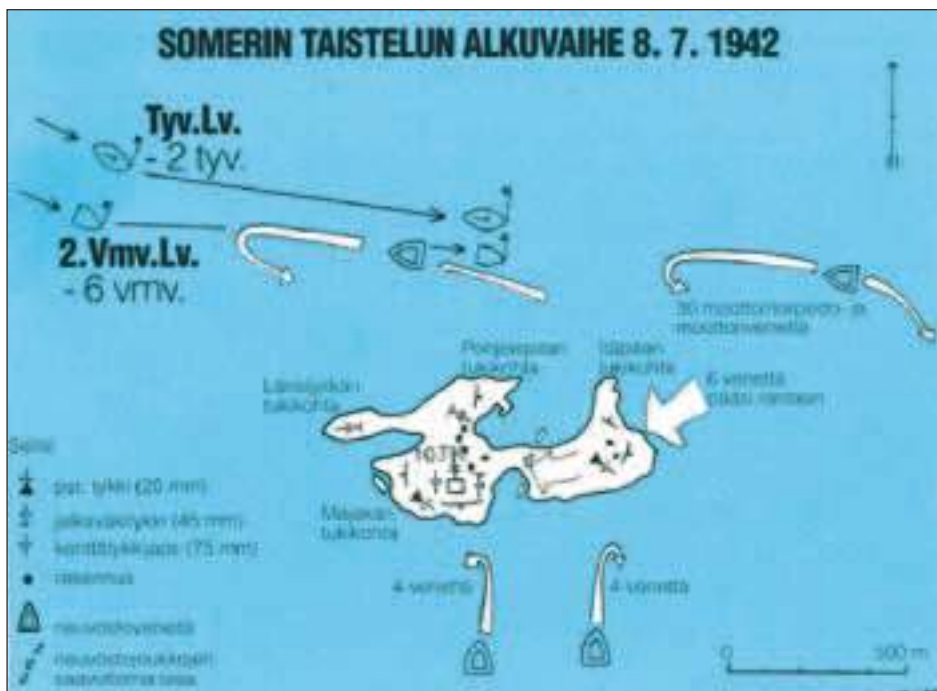
Suomalaisen vastahyökkäys eteni ripeästi tulivalmistelun turvin ja savutuksen suojassa kohti Somerin itäpäättä. Neuvostosotilaiden miehittämä suomalaisten ilmatorjunta-asema teki kovaa vastarintaa, mutta se saarrettiin ja tuhottiin. Tappioita tuli hyökkääjällekin, muiden muassa kahakassa kaatui yksi joukkueenjohtaja ja hänen varajohtajansa haavoittui. Kuitenkin suomalaisten hyökkäys työnsi neuvostoliittolaisia hitaasti kohti itäpäättä. Vastarinta oli kuitenkin siksi kovaa, että hyökkääjän oli kello 15 ammuttava uusi tulivalmistelu venäläisten aseisiin kallionkoloissa ja maakuopissa. Sekin puri.

Vähän ennen kello 17 kolme neuvostovenettä lähestyi hurjaa vauhtia kohti saaren itäpäättä. Kahden veneen onnistui päästä rantaan ja tuomaan motissa olleille vahvennuksia, miehiä ja ampumatarvikkeita. Yksi veneistä vaurioitui, mutta sen tuhoutumista ei havaittu muiden veneiden savutettua. Vähän aikaisemmin Pohjoispään tykki oli tuhonnut yhden vmv:n, joka yritti tuoda apua itäpäähän saarretuille. Iltaan mennessä suomalaiset olivat tunkeneet vihollisen saaren itäpään lounaisosaan, jonka maasto oli hyökkääville suomalaisille varsin vaikea, mutta puolustaville venäläisille vastaavasti edullista kallionkoloineen ja onkaloineen. Käsikranaattien käyttö oli tehotonta, sillä heitteet menivät onkaloiden ohi, koska niiden aukot eivät olleet näkyvissä.

Kapteeni Rauhaniemi pyysi tykkiveneitä ajamaan Somerin itäpään kärkeen ampumaan motitettuja, sillä niemen kärki oli meren puolelta suojattomampi. Tehtävän suorittivat miinalaivat Ruotsinsalmi ja Riilahti. Savutusta ei nyt voitu käyttää, sillä ahdistetut merijalkaväkisotilaat olisivat todennäköisesti ampuneet ”nikkelivarmistusta” savun sekaan ja aiheuttaneet hyökkääjälle turhia tappioita.

Mutta eivät venäläiset jättäneet omiaan. Lavansaaren tykistö ampui, samoin tykkivene Moskva erikoisesti Majakkavuorta, jolla oli suomalaisten tähytysasema.

Illalla saapui Somerin vesille saksalainen miinalaiva ja tulitti itäpään mot-

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Näkymä Majakan tukikohdasta Itäpään tukikohtaan

tia. Lisäksi saksalaiset antoivat suomalaisille käsikranaatteja, joiden kulutus on ollut melkoinen. Suurin merkitys saksalaisaluksen ilmaantuessa oli se, että venäläiset merijalkaväen sotilaat alkoivat antautua. Saksalaisille luovutettiin 60 vankia.

Miten taistelu jatkui...

Seuraavana yönä 8/9. heinäkuuta saareen tuotiin suomalainen 40 mm ilmatorjuntajaos. Myös punalaivasto yritti tuoda mottiin apua, veneistä kaksi tuhottiin kolmannen päästessä karkuun. Motti ei saanut enää apua eivätkä merijalkaväki-

miehet olleet vielä kypsiä antautumaan. Aamulla tykkivene Moskva tulitti Someria noin viiden kilometrin päästä. Mutta motin elinala pieneni jatkuvasti suomalaisten hyökätessä. Siinä käytettiin paitsi aseita myös käsikranaatteja, kasapanoksia sekä polttopulloja. Tykkivene Uusimaa

ampui konekivääreillään lähietäisyydeltä mottiin pitäen merijalkaväkimiehet piiloissaan. Kovia olivat motissa olleet sotilaat, sillä vasta puolen päivän aikaan 9. heinäkuuta nämä suostuivat tai olivat pakotettuja antautumaan suomalaisille. Vankien joukossa oli useita vaikeasti haavoittuneita sekä merestä pelastettuja. Kaikki pyrittiin saamaan hoitoon.

Saarisodan tuloksia (Jatkosodan historia 6:n mukaan) ...

Merijalkaväen yritys vallata Someri kesällä 1942 epäonnistui. Se kärsi tappiota seuraavasti:

- kaatuneita Somerin saarella taistelun jälkeen 128
- alustuhoissa ja hukkuneita arviolta 200
- vankeina merestä pelastetut mukaan lukien 143
- tuhottuja aluksia (vmv ja mtv) 16
- vaurioitettuja aluksia 13
- alasammuttuja lentokoneita 4

Sotasaaliina Somerin taistelussa saatiin 157 konepistoolia, kymmeniä kiväärejä, paljon erilaisia ampumatarvikkeita ja patruunia, pari konekivääriä, käsikranaatteja, kolme radiota, 50 mm kranaatinheitin ja paljon muuta.

Someren linnakkeen ja komppania Tupolan yhteiset tappiot taistelussa Someren omistamisesta olivat (Rauhaniemen mukaan) 15 kaatunutta, 10 lievästi ja 35 vaikeasti haavoittunutta suomalaista sotilasta. Luvuissa eivät ole mukana laivaston itse taistelussa sekä muutamana seuraavana päivänä kärsimät miehistö- ja alustappiot.

Anssi Vuorenmaa

Päälähteenä V. Rauhaniemi, Someren taistelu. Eteentyönnetyn rannikotukikohdan menestyksellinen torjuntataistelu aselajien yhteistoiminnan tuloksena. RtUY:n julkaisu Rannikotykistö taistelee no 11/1951. Muita lähteitä: Jatkosodan historia 6, SotatL ja WSOY 1994, Suomen laivasto 1918-1968, Meriupseeriyhdistys ja Otava 1968, Kalevi Keskinen ja Jorma Mäntykoski, Suomen laivasto sodassa 1939-1945, Tietoteos 1991 ja yliluutnantti Pentti Mustonen ja Heikki Niska, Someren taistelut 8-11.7.1942 erityisesti maa- ja merivoimien yhteistoiminnan kannalta, esitelmä RtKaptK 23:11a.

“Pikkutietoutta kauniista Karjalasta”

Terijoki oli alkuaan tavallinen kalastajakylä Suomenlahden rannikolla liki Pietaria. Rautatien se sai 1870, kun Pietarin-Helsingin rata valmistui. Sanotaan, että vv. 1880-1914 välisenä aikana Terijoen asemalta lähti joka päivä 80 junaa sekä Helsinkiin että Pietariin. Matkustajat olivat pääosin varakkaita venäläisiä, jotka saattoivat rakentaa alueelle huviloitaan kesäasunnoikseen. Ne olivat yleensä suurenmoisia luomuksia koristeellisine rakennuksineen, puutarhoineen, suihkulähteineen jne. Kesävieraat järjestivät juhlia, joissa esiintyi tunnettuja taiteilijoita. Varsinkin Marijoen kartano ulkoilmanäyttämöineen oli monien juhlien pitopaikka. Kartanon rakennutti kirjailijatar Maria Krestovski mieheensä Eugen Kartavtsevin kanssa. Vuonna 1910 kuolleen vaimonsa muistoksi Kartavtsev rakennutti ortodoksisen kirkon sekä kuvanveistäjä Vsevolod Lishevin toteuttaman muistopatsaan kirkon viereen eli tuntemamme ”Rakkauden haudan”. Se oli monen parin vierailun kohde ennen sotia. Toinen Terijoen nähtävyyksistä oli nk. ”Harppulinna” Kellomäellä. Se sai nimensä erityisistä rakennelmista, joiden läpi virinnyt tuuli ja ilmavirtaukset aiheuttivat urkupillimäisiä ääniä.

Ilja Repinin Penaty eli ”kotijumalat”

Ilja Repin oli ukrainalainen taidemaalari, jonka ateljee oli naisystävänsä Natalia Borisovnan omistamassa huvilassa Kuokkalassa. Repin peri huvilan 1914 ja piti sitä kotinaan 30 vuotta. Ateljee oli avoinna vierailijoille tiettyinä päivinä viikossa. Ilmari Kianto ja Maxim Gorki kuuluivat Repinin läheiseen ystäväpiiriin. Ennen Venäjän vallankumousta 1917 vieraat olivat pääasiassa tuttavii Venäjältä. Repin oli köyhtynyt vallankumouksen yhteydessä ja sai jonkin verran varoja elämäänsä maalatessaan varakkaampien tuttaviansa muotokuvia, kuten esimerkiksi oopperalaulaja Fedor Shaljapinista. Muuten Repin eli hyvin kurinalaista elämää.

Repin ystävystyi monen tunnetun suomalaisen taitelijan kanssa, kuten Albert Edelfeltin ja Juho Rissasen kanssa. Hänen ehkä tunnetuin maalauksensa on ”Juhla”, johon on maalattu mm. Ville Vallgren, Pekka Halonen, Robert Kajanus, Eino Leino ja kenraali Gustav Mannerheim. Maalaus on Ateneumissa Helsingissä. Ilja Repinin viimeinen suurtyö on nimeltään ”Kasakkatanssi” 1920-luvun lopulta. Hän kuoli 1930 ja on haudattu Penatyn puistoon. Ateljeehuvila tuhoutui tulipalossa sodan aikana, mutta sen kopio valmistui 1950-luvulla. Terijoen rakennuksista tuhoutui sotien aikana ainakin 70 %.

Anssi Vuorenmaa

Bellapipe Oy Karstula	AO-Konsultointi Oy Karvia	Rakennusinsinööri-toimisto JM-Rakenne Oy Kauhajoki
Kiinnike-Heinonen Oy Kauhajoki	Pohjaset Oy Kemi	Kemin Matto -ja Maalaustyöt V. Soini Ky Kemi
RP-Louhinta Oy Keminmaa	ProfeCons Oy Kerava www.profecons.fi	Itä-Suomen Asennus Oy Kerimäki

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Saksalaiset ja italialaiset Laatokalla 1942

Saksalaisia ja italialaisia aluksia purjehti Laatokalla kesällä 1942. Syy oli hyvin yksiselitteinen. Leningradin valtausoperaatio! Saksa-laisten ja suomalaisten hyökkäys kohti Leningradia oli vuoden 1941 aikana edennyt niin, että Neuvostoliiton ainoa huoltoyhteys Leningradista omiin joukkoihin kulki Laatokan kautta. Seuraavassa tarkastellaan Laatokan laivastooperaatiota kesällä 1942.

Saksalaiset saartoivat Leningradia etelästä ja idästä käsin ja suomalaiset Karjalan kannaksen suunnasta. Laatokkaa pitkin kulkevan jäätien, ns. ”elämänlangan” kautta neuvostojoukot evakuoivat talvella 1941–1942 siviiliväestöä ja kuljettivat kaupunkiin joukkoja, elintarvikkeita sekä sotamateriaalia. Saksalaiset havaitsivat tämän ja Leningradin valtausoperaatioon liittyen valmistautuivat purjehduskauden 1942 aikana toteuttamaan hyökkäysoperaatioita Etelä-Laatokalla.

Suomen sodanjohto yllättyi

Toukokuussa 1942 saksalaiset ilmoittivat lähettävänsä kuusi saksalaista miinavenettä (KM-veneitä) ja neljä italialaista moottoritorpedoveneitä (MAS-veneitä) miehistöineen Laatokalle. Ne toimisivat taktillisesti Suomen laivasto-voimille alistettuina. Italialaisten mukaan tulo operaatioon tapahtui saksalaisten toivomuksesta, sillä heillä itsellään ei ollut juuri tuolloin irrotettavissa tarkoitukseen sopivia moottoritorpedoveneitä.

Mainittujen alusten lisäksi saksalaiset siirsivät Laatokalle myös everstiluutnantti Siebelin johdolla toimineen noin 20 aluksen tulivoimaisen taistelulauttaosaston. Lauttoja kutsuttiin keksijänsä

mukaan ”Siebel-lautoiksi”. Lauttaosaston ensisijaiset hyökkäyskohteet olivat vihollisen tukikohdat Laatokan etelärannikolla, Morjessa ja Osinovetsissa.

Saksalais-italialaisen laivasto-osaston tulo Laatokalle tapahtui Suomen sodanjohdon näkökulmasta varsin yllättäen. Toukokuun alussa kenraali Jodl Hitlerin päämajasta ilmoitti, että Laatokalle toimitettaisiin kymmenen aluksen saksalais-italialainen laivasto-osasto. Sovittiin, että osasto toimisi suomalaisessa johdossa.

Mannerheimin käskystä osaston nimeksi tuli Laivasto-osasto K ja osaston johtoon komentaja Kalervo Kijanen. Tehtävänä oli vihollisen huoltoliikenteen estäminen tai ainakin tehokas rajoittaminen Etelä-Laatokalla. Kyseessä oli selkeä hyökkäystehtävä.

Käytännön valmistelut

Italialaisten torpedoveneiden reitti kulki suunnitellusti Helsingistä meriteitse Viipuriin ja sieltä Saimaan kanavaa pitkin Saimaalle ja Punkasalmelta lyhyen rautatieosuuden kautta Lahdenpohjaan. Samalla tavoin siirrettiin Laatokalle myös miinavenheet. Alusten kuljetus rautateitse oli iso operaatio.

Juhannuksena italialaiset moottoritorpedoveneet olivat kokonaisuudessaan toimintakunnossa Laatokalla, Sortanlahdessa ja miinavenelaivue Lahdenpohjassa 7.7.1942. Operaatiovalmiudessa molemmat laivueet olivat vasta elokuun alkupuolella koulutus-, korjaus- ja huoltotoimista johtuen.

Laivasto-osaston kokonaisvahvuus oli varsin suuri, mikä aiheutti haasteita osaston huollolle. Lauttaosaston vahvuus oli hieman yli 2000 miestä ja esikunta ja miina- sekä moottoritorpe-

Siebel-lautta palaamassa Lahdenpohjan satamaan 31.7.1942. SA-kuva

doveneiden taistelu- ja tukihenkilöstö hieman yli 200 miestä.

Tulokset vaatimattomia

Laivasto-osasto K:n toiminta jäi hyvin vaatimattomaksi. Miinavenheet tekivät miinanlaskusyöksyjä vain viisi kertaa, joista ainoastaan kerran (26.9.1942) onnistuttiin laskemaan 12 pohjamiinaa Uuden-Laatokan–Leningradin väliselle saattureitille. Myös moottoritorpedoveneiden osalta tulokset jäivät vaatimattomiksi, sillä pääasiassa niillä vain suojattiin taistelulauttaosastoa.

Taistelulauttaosasto suoritti elokuun lopulla kaksi syöksyä keskiselle ja eteläiselle Laatokalle, mutta ilman viholliskosketusta. Tämän jälkeen lautat pysyivät satamissaan lähes kuukauden ajan, sillä ilmasuoja puuttui. Syyskuun lopulla ja lokakuun aikana lauttaosasto teki seitsemän syöksyä, joista kolmessa oli viholliskosketus.

Viimeisen, katastrofiksi muodostu-

neen syöksynsä lauttaosasto teki 22.–23. lokakuuta 1942 Suhon majakkaa vastaan. Tavoitteena oli majakan lisäksi tuhota tykistöpatteri sekä hankkia tiedustelutietoja ja vankeja. Tehtävä epäonnistui ja iskussa menetettiin viisi alusta. Kaatuneita oli lähteistä riippuen 18–24 ja haavoittuneita 43–57 miestä. Syyt operaatioiden epäonnistumiseen olivat moninaiset: saksalaisille ja italialaisille oudot olosuhteet, kaluston heikkokuntoisuus ja taistelulauttojen hitaus.

Suhossa kärsitty isku varmisti sen, että laivasto-osaston toiminta Laatokalla lopetettiin. Marraskuun 7. päivään mennessä lautat siirrettiin pois Laatokalta, jonne ei tämän jälkeen jäänyt enää hyökkäyksellisiin operaatioihin sopivaa aluskantaa. Miina- ja moottoritorpedoveneet oli siirretty pois Laatokalta jo lokakuun viimeisen viikon aikana.

Mannerheimin korrektia käyttäytymistä saksalais-italialaisia laivastovoimia kohtaan kuvaa hyvin se, että tappioista huolimatta hän onnitteli Suhon operaation jälkeen everstiluutnantti Siebeliä rohkeasta toiminnasta ja todellisesta viikinkihengestä. Miina- ja moottoritorpedoveneisiin hän oli jo käynyt henkilökohtaisesti tutustumassa syyskuun 4. päivä.

Laivasto-osasto K:n päällikkö kiteytti operaation suorituksen yli kymmenen vuotta tapahtumien jälkeen seuraavasti: ”Suurimpana heikkoutena ja operaatioiden menestymisen esteenä oli Laatokalle sopimaton aluskanta ja ylimmän johdon käsitys, että meritoimet olivat sivutehtäviä muiden tärkeimpien ohella. On huomattava, että Pietarin mottia puolustivat vahvat joukot, joilla oli paljon aseita, tehtaita, laivaveistämöitä jne. käytettävissään, jos kohtakin elintarvikkeista oli puutetta. Venäläisten voimavarat olivat huomattavat”.

Italialaisten moottoritorpedoveneiden neitsytmatka Laatokalla. SA-kuva

JP-Konetyö Oy Keuruu	Heti-Sähkö Oy Kirkkonummi	Kiteen Sora Ay
T:mi Mika Tapaninen Kiuruvesi	RV Line Oy Ab Kokkola	Kontiolahden Tilitoimisto Ky Kontiolahti
Insinööritoimisto Lasse Kilpinen Oy Kotka	Kymenlaakson Taksi Kotka puh. 05-100 41, www.kymenlaaksontaksi.fi	Autosalpa Oy
Kymen IV-Valmistus Oy Valkeala	Varte Oy Kouvola	Suunnittelutoimisto Hinkkanen Ky Elimäki
Kymen Metallipalvelu Oy Kouvola	Kylmähuolto Resek Oy Kouvola	Aatsin Kone Oy Valkeala
Kouvolan PTR Oy Kuusankoski	Kiitos sotaveteraaneille nro104 	Kymen STG Oy Kouvola
Rakennusliike PK-Insinööritoimisto Oy Kouvola	Valkealan Vaihtautot Ky Valkeala	Kymenlaakson Jäte Oy Kouvola
Rakennussuunnittelutoimisto Nylund Oy Kuopio	Kuopion Woodi Oy Kuopio	Maalaus- ja Saneeraus Konttinen Oy Kuopio
Kuljetusliike Kari Pohjolainen Ky Syväniemi	Rakennussaneeraus Marko Rantala Kuopio	Karttulan Metsätyö Oy Kuopio
Pölkky Oy Kuusamo www.polkky.fi	Kuusamon Suurpetokeskus	Jokke Pet Oy Kälviä
HL-Elec Oy Lahti	Ipa-Pesu Oy Lahti	TE-Construction Oy Lahti
www.karirakenne.fi	Kasit Oy Laihia	Nikko Oy Jakkula
Amitec Oy Laitila	T:mi Kari Kauvo Lapinjärvi	Kiitos Soraveteraaneille nro 100
Elokuva Luotola Oy Lappeenranta	T:mi Mytty Lappeenranta puh.05-415 2226	Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy Lappeenranta
Kuljetusliike Esko Kosunen Ky Leppävirta	Leppävirran Kierreporras lkporras.fi	Ilkan Ikkuna&Puu Oy Leppävirta

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Ilmaviestejä Virosta ja Inkerinmaalta – suomalaisten radioasema valvoi ilmatilaa Suomenlahden takana

Talvisodan ja jatkosodan ensimmäiset pommitukset ympäri Suomea olivat suhteellisen pienistä tuhoista huolimatta olleet suuri rasite koko kansalle. Ilmavalvonta Suomen etelärannikkoja pitkin tunnettiin tehokkuudestaan, mutta sen heikkous oli, että venäläiset lentokoneet yleensä havaittiin hyvin pienellä varoitusajalla. Saksalaisten vallattua Viron elokuun 1941 loppupuolella Suomen sotilasjohdossa heräsi ajatus pyytää saksalaisilta tietoja Neuvostoliiton ilmavoimien toiminnasta Leningradin itäisellä alueella. Oman ilmavalvonnan tehostaminen katsottiin tarpeelliseksi. Jos tiedot saatettiin saksalaisilta, se parantaisi merkittäväällä tavalla meidän ilmavalvontamme valmiutta.

Suomen sotilasjohto teki edustajille yhteistoiminnasta. esityksen Saksan asevoimien Suomessa oleville edustajille yhteistoiminnasta. Vastaus saksalaisilta tuli melko pian pyynnön lähettämi-

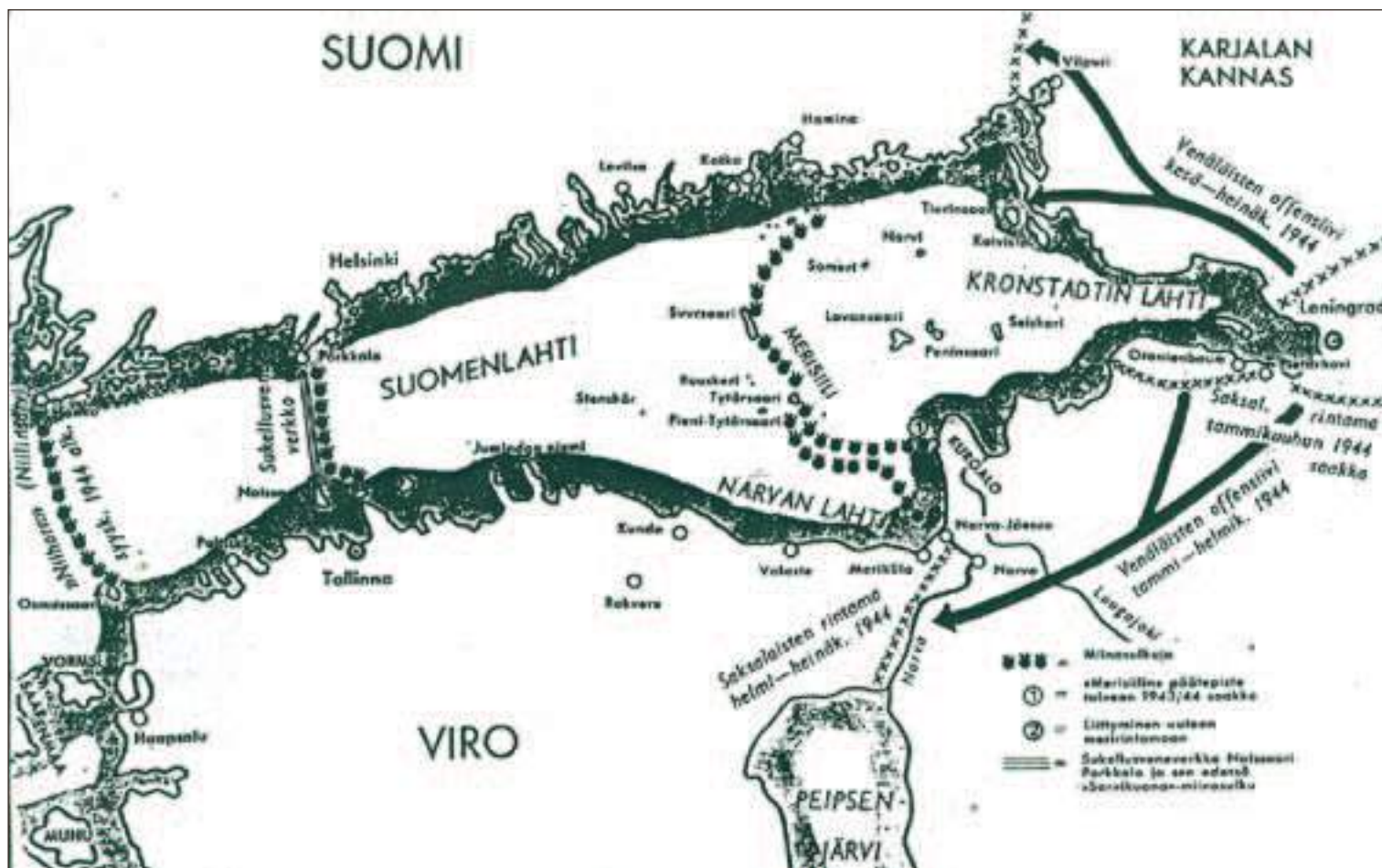
sen jälkeen tammikuussa 1942. Heidän Virossa toimivat ilmavalvontajoukkonsa olivat halukkaita neuvottelemaan yhteistoiminnasta ja sen mahdollisista muodoista. Saksalaisten edustajat kutsuttiin It.R 1:n esikuntaan Helsinkiin. Saksalaisilta upseereilta saatiin tieto, että heidän ilmavalvontaverkkonsa oli valmiina ainoastaan Narvan kaupunkiin saakka. Mutta vuoden kuluttua olisi verkko valmis Narvasta itään ja silloin saksalaiset olisivat valmiita antamaan kaikki tarvittavat tiedot alueella liikkuvista

Aseveljeys on kestänyt läpi elämän ja miehet kokoontuvat aina, kun tilaisuus sallii. Kuvassa vas. Ilkka Wähälä, Jaakko Valtanen ja Paul Voss. Kuva: Joel Sjögren

Paavo Tiusanen ja Ilkka Wähälä radioaseman läheisellä sivukadulla saksalaisten joukkojen käyttämän talon edessä. Eestin ja Saksan liput samassa talossa olivat harvoin näkyvissä. Kuva: Jaakko Valtanen

Osa 44. lv.K./lv.P. 1 sotatoimialueesta. Kurgolowo sijaitsee n. 50 km Narvan pohjoispuolella. Kuva: Paul Vossin arkisto

neuvostoliittolaisista lentokoneista. Viestitysnopeus saksalaiselta iv-asemalta Tallinnan kautta Helsinkiin arvioitiin noin 5-6 minuutiksi.

Saksalaisten ilmavalvontaverkon valmistumisen jälkeen havaittiin kuitenkin, että kaikki Helsingin ilmavalvonta-aluekeskukseen saapuneet viestit olivat jopa 1 ½ tuntia myöhässä. Helsingin seudulla tunnistetut viholliskoneet oli jo havaittu Narvan alueella, mutta niitä koskevat viestit olivat aina olleet myöhässä. Tästä johtuen suomalaiset esittivät idean oman ilmavalvonta-aseman perustamisesta Narvan alueelle, joka toimisi

Suomen merivoimien alaisuudessa. Aloite sai saksalaisilta jälleen kerran myönteisen vastaanoton. Huhtikuussa alettiin valmistella suomalaisen radioaseman perustamista lahden toiselle puolelle.

Ilmavalvonta-aseman miehistön kokoaminen

Tammikuussa 1942 radioaliupseerikurssin päättänyt 17-vuotias alikersantti **Jaakko Valtanen** astui Helsingissä sijaitsevaan Merivoimien esikuntaan kysyäkseen mahdollisuuksia päästä vapaaehtoisen asepalvelukseen.

– Tällöin minulta kysyttiin saksankielen taitojani ja tunnenko muita saksankielentaitoisia radiomiehiä, jotka olisivat valmiita lähtemään komennukselle Viroom. Vastasin myönteisesti ja soitin heille niin pian kuin sain tilaisuuden, sanoo Valtanen.

Alik. Valtanen soitti AUK-tovereilleen, 17-vuotiaalle alik. **Paavo Tiusaselle** ja 18-vuotiaalle alik. **Ilkka Wähälälle**. Molemmat vastasivat myönteisesti ja näin radioaseman perusmiehistä oli nopeasti kootu. Henkilöstön koulutus ja kaluston valmistelu järjestettiin Suomenlinnassa. Esimieheksi määrättiin asemalle vääpeli **Vilho Nurmi** ja vänrikki **Risto Kavanne**.

Toukokuun 15. päivä ryhmä lennätettiin Helsingistä Aeron Ju-52 -koneella turvallisuuksista lähes vettä viistäen Tallinnaan. Pari päivää myöhemmin alkoi pitkä matka avo-
lavalla radiokalustoineen Narvan kaupunkiin. Saksalaiset olivat valmistelleet radioase-

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Venäläinen maataistelukone IL-2 ilmassa Kurgolowon kylän yllä. Kuva: Paul Voss

man sijoituspaikaksi kaksikerroksisen kivitalon Ivangorodin puolella. Asema pystytettiin nopeasti ja suora radioyhteyks Suomeen avattiin 18.5.1942. Ensimmäinen suomalainen iv-radioasema Viroon oli täten pystytetty.

Narva

Radioaseman miehistöllä oli myös mahdollisuus solmia suhteita Narvan paikallisväestöön omalla vapaa-ajallaan. Grenholmin vaatetehdas oli jo silloin toiminnassa ja siellä oli myös pari suomalaista insinööriä.

– Hauska episodi oli, kun meillä oli vapaata ja lähdimme kaupungille kävelemään. Ja siunatkoon, kuinka paljon tyttöjä oli perässä, kun heidän miehensä olivat tietysti kaikki rintamalla. Myöhemmin saatiin kuulla yhdeltä suomalaisperheen äidiltä, että “ olette pistäneet koko Narvan tytöt ihan

sekaisin, nyt ne eivät muuta kysele, kuin milloin suomalaiset tulevat taas? ”, muistelee Wähälä.

Radioasemamiehistöllä oli myös onni saada tutustua kahteen Narvassa asuvaan inkeriläisperheeseen, (molemmat opettajaperheitä) jotka kuitenkin vuonna 1943 tulivat Suomeen, eivätkä joutuneet inkeriläisten luovutuksessa Neuvostoliitolle rauhansopimuksen jälkeen.

– Meillä oli Narvassa yleisesti ottaen erittäin hyvät oltavat. Kun saimme lähtökäskyn itäänpäin Kurgolowoon, meitä oikein harmitti, sanoo Valtanen.

Saksalaiset olivat tietenkin myös tiiviissä yhteistyössä suomalaisten kanssa päivittäin. Saksalaisten kuri oli kova ja käytös hyvin sotilaallista.

– Muistan yhden aamun Narvassa, kun meitä nolotti. Tuli saksalainen korpraali, ko-

putti ovea ja löi kantapäät yhteen ja antoi meille “herroille” alikersanteille aamiaista. Kyllä meitä harmitti, kun me olimme noin 17-vuotiaita koulupoika ja tämä korpraali oli varmaan nelissäkymmenissä, kertoo Valtanen.

Asema perustetaan Kurgolowoon

Saksalaisten laajennettua iv-verkostonsa määrättiin suomalaisia siirtämään asemansa Narvasta Kurgolowoon. Kurgola eli Kurgolowo on Inkerinmaan rannikolla sijaitseva pieni kylä. Asema siirrettiin 22.8. lautalla Laukaanjoen yli niemmen kärkeen. Sieltä näki hyvin venäläisten miehittämään Lavansaareen. Vasemmalle 60 km:n päähän jäi Suursaari. Majapaikaksi he saivat tallina käytetyn vanhan maatalon, jonka yhteen huoneeseen pystytettiin radiohuone. Saksalaisten valvontatornista, joka oli lähellä taloa, oli suora yhteys radiohuoneeseen.

– Ryhdyimme heti kunnostamaan taloa ja jouduimme myös siivoamaan taloa hevoskirpuista ja luteista, jotka muuten olisivat tehneet elämämme sietämättömäksi. Myöhemmin muutimme yhteen 16 Luftwaffen viestimiehen kanssa, meitä suomalaisia oli kolme. Kokki **Albert Vierke** valmisti ja tarjoili hyvät ateriat. Yhteisessä ruokapöydässä piti aina olla asetakki päällä. Kurgolowossa asui myös Saijan perhe. Halusimme ostaa munia ja kää-

Kurgolowon kylää 1943. Näkymä saksalaisten radioasemalta (Sperber 12) koilliseen Seiskarin suuntaan. Taustalla meri, oikealla Lipo-wo-järvestä mereen laskeva joki. Kuva: Paul Voss

nyimme heidän puoleensa. Perheen isä sanoi yllättyneenä ja iloisena että ”munia on, munia on”. Olimme iloisia, että saadaan vihdoinkin vähän vaihtelua ruokavalioomme. Hän meni vähän matkan päähän, avasi luukun maassa ja kaverini ja minä ajattelimme, että mitä ihmettä. Hän nosti sieltä säkin. Näimme sisällön ja sanoimme hänelle että ei, haluttiin kanamunia. ”Ahhh...kananmunia...ei ole...nämä ovat maamunia. Eli perunoita! Pettymys oli suuri silloin, mutta jälkeinpäin katsottuna vähän hauska tapaus tietenkin, kertoo Wähälä.

Radioaseman arkipäivää

– Arkipäivä muotoutui radiopäivystysvuorojen mukaan. Alussa, kun meitä oli asemalla vain kolme miestä, vuorokausi jaettiin kuuteen osaan. Vuorot kestivät neljä tuntia kerrallaan, jatkuvalla kuuntelulla. Eli kahdeksan tuntia lepoa tai vapaata riippuen siitä, mihin aikaan vuorokaudessa levon sai. Jos joku oli komennuksella tai lomalla, niin asemapäällikkö väp. **Nurmi** täytti poissaolevan vuoron. Sitä sattui aika usein, pitihän silloin tällöin hakea anodeja Helsingistä tai postia Tallinnasta jne., kertoo Valtanen.

Suomalaiset olivat koko komennuksensa aikana saksalaisten kanssa tiiviissä yhteistyössä, minkä vuoksi vähänkin poikkeavat tapaukset havaittiin heti.

– Kerran keskellä päivää sattui kuitenkin outo tapaus. Olin vapaa päivystyksestä, joten lähdin **Willy Postin** mukaan hakeamaan postia. Yht’äkkiä puolessa välissä ennen Ust-Lugaa keskellä metsää vastaan tuli saksalainen upseeri. Willy Post tervehti häntä heti, mutta ei

tuntenut kapteenia. Ihmettelin, että mikä ihmeen mies tämä on. Onko metsässä joku toinen osasto, kun emme olleet sellaisesta koskaan kuulleet? Hänelä oli sadeviitta, ja hän oli muutenkin viimeisen päälle puettu, mikä tietysti metsässä vaikutti vähän ihmeelliseltä. En sitä silloin sen kummemmin miettinyt, mutta jälkeinpäin olen miettinyt että ei ole poissuljettua, että hän oli joku yöllä pudotettu vakoiilija. Sattui pari kertaa, että saksalaisiksi puheutuneita partisaaneja otettiin kiinni. Oranienbaumin moti oli kuitenkin noin 65 km:n päästä meistä, kertoo Wähälä.

Ilmavoimien uusi aselajihaara

Jatkosodan kestäessä huomattiin, että ilmavoimat olivat oman viestiverkoston tarpeessa, joten 1.7.1942 perustettiin viestijoukot, komentajana eversti **Veikko Saura**. Viestijoukkojen alaisuudessa toimi mm. Hämeenlinnaan 2.11. perustettu Ilmavoimien viestikoulu. Sinne otettiin nyt ensimmäistä kertaa vuoden 1924 ikäluokasta asevelvollisia suoraan Ilmavoimien viestikouluun koulutettavaksi radiosähkötäjiksi. Yksi näistä miehistä oli **Paul Voss**. Koulun johto tunsu myös Viron tilanteen, sinne tarvittiin miehiä.

– Huhtikuun 22. päivänä sain määräyksen mennä yhden luokkatoverini, stm. **Raimo Luokkamäen** (Seinäjoelta) kanssa komppanianpäällikön puheille. Aulassa odotti jo yksi kouluttajistamme, alik. Tiilikainen. ”Jaaha, te olette selvinneet näiltä iv-radiokursseilta parhaina ja pääsette pienelle ulkomaankomennukselle”, sanoi luutn. Ahmavuo. Tämä tieto säväytti meitä tietenkin, koska pari kuukautta aikaisemmin

Kurgolowossa suomalaisia odotti tällainen näky. Radioaseman sisäkuva ennen siivoustöitä. Kuva: Jaakko Valtanen

Jaakko Valtanen päivystysvuorossa sähköttämässä ilmaviestiä Suomeen Kuva: Jaakko Valtanen arkisto

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Suomalaiset ja saksalaiset kävivät yhdessä katsomassa tuhoutuneita bunkkereita. Kuvassa vas. tuntematon saksalainen aliupseeri, Vilho Nurmi, Jaakko Valtanen ja Paavo Tiisanen räjäytetyn bunkkerin raunioilla Kurgolowossa. Kuva: Jaakko Valtasen arkisto

oli kahdeksan luokkatoveria lähetetty Dresdeniin tutkakursseille. Komppanianpäällikön tiedusteltua saksankielen taitojamme ja annettua joitakin isällisiä ohjeita puhuttelu oli päättynyt. Matkan määränpäästä meille ei kuitenkaan kerrottu mitään, kertoo Voss.

Ilmavalvontapataljoona 1:n alue ulottui aina Porista Haminaan asti ja sen esikunta sijaitsi Helsingissä. Pataljoona alistettiin merivoimille ja sen komentajaksi määrättiin jo Viron Vapaussodassa taistellut majuri **Aarne Lavi**. Pohjan Poikien matkassa oli Viro tullut tutuksi. Lavi sai tehtäväkseen järjestää saksalaisten kanssa

Suomenlahden etelärannikon ilmavalvonnan. Suomalaisia radioasemia perustettiin nyt kaiken kaikkiaan seitsemään paikkaan. Asemapaikat olivat Kurgolowon lisäksi **Pranglin saari, Pärисpea, Juminda, Letipea, Kiviöli, Tytärsaari** ja **Vaindilon majakkasaari**. Merivoimilla oli Nommessa oma radioasema, josta vastasi luutn. **B.E.Ekman** ja Naissaaressa tulenjohtoasema, josta vastasi vänr. **Roald Gros**.

Alkuvuodesta 1943 Kurgolowon aseman miehistö vaihtui. Viestityksestä vastasivat radiosähkötäjät **Koskenoja, Salo** ja **Voss**. Koska saksalaisten radioasemien komentokeskus sijaitsi

aivan lähellä **Kikerinossa**, heidän komppanianpäällikkönsä, 19-vuotias luutn. **Melhorn** kävi usein vierailemassa suomalaisilla asemilla.

Maaliskuun 25. päivänä 1943 sattui mielenkiintoinen tapaus. Suomalainen lentue (3/LeLv 24) oli lähtenyt partiolennotte Suulajärveltä klo 11. Yksi Brewster-hävittäjäkone oli moottorivian takia pakotettu tekemään pakolaskun jälle Lipowon järven pohjoisrannalle. Heti, kun tapaus havaittiin, lähti oma partio rannalle. Ensimmäisenä tuli koneen luo vääpeli **Nurmi**. Hän sai ilon toivottua tervetulleeksi suomeksi suomalaisen lentäjän, joka oli aika ihmeissään. Hävit-

täjä-ässä ylik. **Emil Vesa** oli radioaseman vieraana vielä viisi päivää ennen, kuin Fokker-kone kolmen BW:n suojaamana toi mekaanikko **Huhtalan** ja varaosat paikalle (27.3) ja kone pääsi lyhyeen koelennon jälkeen palamaan Suulajärvelle.

Radiotoiminta vakiintuu ja vilkastuu

Pääsääntöisesti radioaseman miehistö lähetti iv-viestejä ja sääsanomia. Oma liikenne hoidettiin salakirjoituskielellä. Asema otti usein myös vastaan omalentoviestit ja meriviestit laivoista.

– Suurin osa meidän tehtävistämme piti tietenkin oppia paikan päällä. Eihän meille voitu Suomessa opettaa, millä tavalla saksalaiset iv-viestit muutetaan suomalaisiksi jne. Me joko saimme tai sieppasimme saksalaisesta radioliikenteestä viestit niistä lentokoneista, jotka nousivat Leningradin ja Moskovan välisiltä kentiltä ja suuntautuivat Suomeen. Tällä tavalla Kurgolowon ja Narvan asemat olivat ennakkovaroituspisteitä Suomen ilmavalvonnalle ja erityisesti Helsingin ilmavalvonnan tueksi. Talvisodan aikana Helsinki sai hyvin lyhyen varoitusaajan, mutta nyt meidän asemamme ansiosta ne saivat jopa 20-30 minuutin varoitusaajan, sanoo Valtanen.

Leningradin piirityksen loputtua tammikuussa 1943 tapahtui huomattava muutos vihollisen rintamalla. Sotilaallinen toiminta alkoi kaikin puolin vilkastua. Kesän -43 aikana lähetettiin lähes 3000 sanomaa kuukaudessa. Kaikilla suomalaisilla radioasemilla oli kädet täynnä työtä. Saksalaisten ymmärrettyä tilanteen käskettiin siviiliväestöä jättämään kotiinsa ja siirtymään etelä kohden, kylät tyhjenivät täysin syksyllä -43.

– Ilmassa alkoi näkyä myös uusia lentokonetyyppejä. Boston-kone teki aina lentoja kylämme yllä, samoin Air-cobra-hävittäjä. Nämä olivat molemmat tyypillisiä ”Amerikan-avun” merkkejä, kertoo Voss.

Heinäkuussa saksalaiset pommittivat ankarasti Lavan-saarta. Suuri tykistökeskitys Laukaanjoen takaa aiheutti Lavansaaressa ammusvaraston syttymisen, jonka räjähtelyt ja tulipalot näkyivät pitkään yöhön asti.

Venäläiset havaitsivat suomalaisten radioaseman

– Seuraavana päivänä tapahtui jotain odottamatonta. Lavan-saaresta nousi pommilaivue käsittäen PE-2 ja 11-2 -pommikoneita sekä Lagg-5 -hävittäjiä suuntana ensin länsi kaartaen etelään Narvan lahdelta ja sitten aurinkoa hyväksi käyttäen suoraan etelään kyläämme kohti, kertoo Voss.

Tässä ensimmäisessä iskussa saksalaiset menettivät ainoat kulkuvälineensä, neljä hevosta, jotka matalalla lentäneille Il-2 maataistelukoneille olivat helppo saalis. Viereisestä saksalaisesta patterista kaatui yksi mies.

– Luulen, että venäläisten radiotiedustelu havaitsi meidän asemamme jossain vaiheessa, jonka jälkeen ne alkoivat pommittaa meitä. En keksi siihen muuta selitystä, koska venäläisten tiedustelukoneita ei nähty ilmassa meidän yläpuolellamme, sanoo Wähälä.

Muutama puutalo paloi vielä illalla, joukossa myös suomalaisten saunarakennus. Tämän kohtauksen jälkeen radioaseman miehet tunsivat olonsa vähän avuttomaksi. Kunnan it-verkosto puuttui koko lähi-alueelta, eikä ainuttakaan saksalaista hävittäjää nähty koko kesän aikana. Syksyn aikana kylässä kävi vierailemassa maataistelukoneita säännöllisin väliajoin.

– Tämän jälkeen saksalaiset saivat vihdoinkin kaksi kevyttä it-tykkiä miehineen ja niin tuli ensimmäinen maataistelukone alas lähellä olevan harjun länsipuolelle, kertoo Voss.

Kurgolowon pommitus

Raskaimman kokemuksen radioaseman miehet saivat kokea 10.9.1943, kun 36 konetta hyökkäsi pommittamaan Kurgolowoa. Voss ja Salo olivat kulke-massa leipälästin kanssa, kun he yht’äkkiä kuulivat patterilta ilmahälytyksen. Se annettiin lyömällä vasaralla vajaan metrin pituiseen, riippuvaan rautatiekiskoon. Hyökkäys huomattiin kovin myöhäisessä vaiheessa venäläisten lentokoneiden lentäessä matalalla käyttäen taas samaa reittiä niin, että aurinko jäi heidän taakseen, jolloin parivaljakko ehti heittäytyä avorinteelle ja katsoa, kun koneet lensivät heidän ylitseen.

– Saimme kokea oikean tu-

Vääpeli Vilho Nurmi tarkastelemassa tuhotun ve-sitason moottorin romua. Kuva: Jaakko Valtanen

Kurgolowossa sijaitseva saksalaisten rakentama tähystystorni, josta oli suora puhelinyhteys suomalaisten radiohuoneeseen. Kuva: Jaakko Valtanen

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

likasteen siinä maata purista-essamme. Maa tuntui heilah-televan ja mahtavat savu- ja hiekkapilvet kohosivat harjanteen molemmille puolille peittäen välillä auringonvalon. Ilmanpaine oli hirveä. Sain ot-saani naarmun, kun puolikas sähköpylvään porsliinikuppia osui päähäni. Kun pommiaalto oli ohi, olimme hetken kuin lapiolla lyötyjä. Olimme saaneet kunnon kestityksen, ker-too Voss.

Säikähdyksestä huolimatta tuhot jäivät ihmeen pieniksi, mutta hyökkäys uusiutui seuraavana päivänä kahdesti. 35 konetta kävi jälleen pommittamassa Kurgolowoa. Pommiläivueen nousua Lavansaaresta oli mahdollisuus seurata aseman näkötorjasta, joten tiedettiin varautua tällä kertaa paremmin heti koneitten kaarrettua etelään päin.

Suomalaisten hyökkäys Lavansaareen

Syyskuun 16. ja 17. päivän välisenä yönä suomalaiset suorittivat Lavansaaren pommituksen. Radioaseman miehistö otti vastaan sanomia suomalaisilta pommikoneilta, jotka nousivat Utista, Kymistä ja Sortavalasta, ja viestit välitettiin eteenpäin saksalaisille. Tunnetusti suomalaisten hyökkäys Lavansaareen ei onnistunut hyvin huonojen järjestelyjen ja huonon sään vuoksi. Yksi Blenheim-kone menetettiin ja toisilla koneilla oli vaikeuksia palata kotikentilleen. Yksi kone teki jopa pakkolaskun Lahdenpohjaan Laatokan rannalle.

– Seurasimme tornistamme klo 21-23 välillä mahtavaa näytelmää pimenevässä illassa, ja vaikka olimme sivustakatsojia,

tunsimme kuitenkin olevamme eräs lenkki tapahtumien ketjussa, sanoo Voss.

Viimeiseen radioasemaan

Saksalainen Organisation Todt-järjestön komennuskunta oli rakentanut uuden sillan Lipowo-järvestä merelle johtavan joen yli. Työn valmistuttua saksalaiset jättivät Kurgolowon loppuvuodesta -43. Radioaseman miehistö päätti käyttää tilaisuutta hyväkseen ja neuvotella saksalaisten päällikön kanssa uudesta tilasta radioasemaa varten. Jatkuvien pommitusten vuoksi päällikkö suostui ja suomalaiset muuttivat etelään, noin kilometrin päässä sijaitsevaan ”hienoon” hirsitaloon nimeltään Villa Rose. Piha oli kauniisti koristeltu punatiilein ja matalalla koivuaidalla.

Uudella radioasemalla oli aluksi paljon rauhallisempaa, mutta syksyn viimeiset kuukaudet kuluivat pommitusten ja saksalaispatteriston jylinässä lähes päivittäin. Viestitys jatkui kuitenkin normaalina.

Joulun miehistö vietti hiljaisessa kylässä yksin. Tapaninpäivän vierailulla saksalaisella radioasemalla miehet huomasivat saksalaisten hermostuneisuuden, joka johtui epätietoisuudesta tulevaisuuden suhteen. Huolet eivät olleet täysin aiheettomia, koska tammikuun 14. päivänä 1944 alkoi venäläisten suurhyökkäys Leningradin rintamalta kohti Narvaa.

Jäähyväiset Virolle ja aseveljille

– Tammikuun 26. päivänä otettiin vastaan radiosanoma Tallinnasta, jossa meille kerrottiin, että asema puretaan ja

Kaasikin perheen talo Narvassa toukokuussa 1942. Auki olevat ikkunat toisessa kerroksessa olivat suomalaisten radiohuoneen (vas. olevat ikkunat ristillä merkitystä paikasta). Kuva: Jaakko Valtanen

pakataan siirtoa varten. Siinä vaiheessa meille ei vielä kerrottu mihin, kertoo Voss.

Suomalaiset hyvästelivät saksalaisia radiomiehiä, joiden kanssa he olivat kuukausia työskennelleet yhdessä.

Kaksi päivää myöhemmin saapui aseman pihaan saksalainen kuorma-auto. Mukana oli poikien pataljoonan komentaja, majuri Lavi, joka oli tullut mukaan noutamaan miehensä pois. Samalla ilmoitettiin, että 2WS (suomalaisten radioasema) poistuu liikenteestä. Kalusto pakattiin kokonaisuudessaan autoon ja Lavi miehineen lähti kohti Narvaa. Suomalaiset joutuivat samaan valta-vaan ruuhkaan, jonka venäläisten suurhyökkäys oli saanut aikaan, kun saksalaiset vetäytyivät kohti länttä. Helmikuussa venäläiset olivat jo saavuttaneet Narva-joen.

Narvan kaupungin valta-

Kurgolowon kylän keskustassa harjun laella paloi pommituksen jälkeen puutaloja, mm. suomalaisten sauna. Kuva: Paul Voss

uksen jälkeen 26.7. saksalaiset vetäytyivät Sinimäen kukuloille, jossa käytiin raskaita taiteluita aina elokuuhun 1944 saakka. Saksalaisten ja eestiläisten rinnalla oli espanjalainen ”Das Blaue Division”, sekä useita vapaaehtoisia SS-pataljoonia, Alankomaista, Belgia-sta ym.

– Miten kävi saksalaisen radioaseman miehistölle, sitä emme koskaan saneet tietää. He joutuivat ilmeisesti kaikki sotavankeuteen, koska saimme jälkeenpäin kuulla, että ainakin uskollinen kokkimme Albert Vierke oli kuollut vankileirillä, kertoo Voss.

Kurgolowon asema ehdittiin tilapäisesti vielä pystyttää Künnapuu-nimiselle paikalle Narvan länsipuolelle ja se ehti myös toimia lyhyen ajan Letipean radioaseman yhteydessä ennen lopullista siirtoa Suomeen. Viimeiset suomalaiset radioasemat vetäytyivät Virosta 4.9.1944, samana päivänä, jolloin aselepo astui voimaan Neuvostoliiton kanssa. Tur-

sas-niminen alus toi suomalaiset komennuskunnat 5.9.1944 Tallinnasta Helsinkiin. Pari viikkoa myöhemmin venäläiset olivat vallanneet Tallinnan. Viro oli jälleen Neuvostoliiton käsissä.

– Meille nuorille oppikoululaisille ja varusmiehille tämä oli ainutlaatuinen elämys, joka on kantanut läpi elämän erikoisuutensa takia, sanoo Valtanen.

Ilmavalvontapataljoona 1:n (ja siihen kuuluva 44. IvK:n) toiminta Virossa ja Inkerimaalla oli merkittävä. Se antoi koko Etelä-Suomen ilmapuolustukselle ja eteenkin Helsingille 1942-1944 mahdollisuuden varautua paremmin tuleviin pommituksiin. Vaikka silloisten kahden radioluotaimen (valvontatutkien) ja kuuden It-tutkan saaminen Saksasta Helsingin lähistölle 1943 alussa paransi merkittävästi tilannetta, näköhavaintojen saanti ja viestittämisen nopeuttaminen olivat suureksi avuksi.

Joel Sjögren

Kurgolowon radioaseman miehistö 1942 vas. alik. Ilkka Wähälä, vääp. Ville Nurmi, alik. Paavo Tiusanen ja alik. Jaakko Valtanen. Kuva: Jaakko Valtasen arkisto

Kunniapuheenjohtaja Aarno Strömmerin merkkipäivän viettoa

Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja Liisa Hyssälä onnittelee.

Ilmi Kärävä onnittelemassa. Hän itse täytti syyskuun alussa 90 vuotta.

Pohjoisen kansanedustaja Tapani Tölli saapui onnittelemaan.

Päivänsankari nostaa maljaa Jaakko Valtasen kanssa.

Puheenjohtaja Pirkko Kuorehjärvi (oik.) ja toiminnanjohtaja Tuija Saura toivat Sotaveteraaniliiton Naisjärjestön onnittelet.

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen onnittelet toivat Pekka Pitkänen (keskellä), Markku Kiikka (vas) ja Pentti Lehtimäki.

Valtiokonttorin onnittelet toivat pääjohtaja Timo Laitinen ja toimialajohtaja Jyri Tapper (vas.)

Puolustusvoimien onnittelet esitti Pääesikunnan päällikkö Juha Rannikko. Vasemmalla eversti Timo Mustaniemi ja oikealla majuri Ilpo Karvinen.

Rintamaveteraaniain neuvottelukunnan puheenjohtaja Klaus Halla ja varapuheenjohtaja Marja-Liisa Taipale.

Suomen Rauhanurvaajaliittoa edustivat vas. Tom Asplund, Paavo Kiljunen ja Heikki Pietilä.

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunta Vevan jäsenet onnittelemassa.

Helsingin Sotaveteraanikuoro johtajansa Arvo Kuikan johdolla esitti kaksi onnittelelaulua.

Puheenjohtaja Finn-Göran Wennströmin merkkipäivän viettoa

Rintamanaisten Liiton Laine-Maire Kyöstilä (oik.) ja Kaarina Peltola onnittelemassa.

Sotaveteraanipiirien onnitteluryhmää johti Tuukka Alhonen.

Finn-Göran Wennströmille luovutettiin Sotaveteraanien ansioristi.

Pekka Korvenheimo ja Esa Tarvainen toivat onnittelut Kaatuneiden Muistosäätiöltä.

Kaatuneitten Omaisten Liiton puolesta onnittelivat (vas.) Aulis Harju, Pentti Lehtimäki ja Leena Mankkinen.

Tasavallan presidentin onnittelun välitti ja luki Heikki Järvinen.

Sotavahinkosäätiön puheenjohtaja Peter Küttner luovutti säätiön mitalin.

Vevan onnitteluja tuomassa Juhani Saari ja vuoroaan odottamassa Antti Simola.

Markus Anaja onnitteli Suojeluskunta ja Lotta Svärdin perinteiden liiton edustajana.

Sotaveteraaniliiton johto onnittelemassa puheenjohtajaa. Ryhmää johti kunniapuheenjohtaja Aarno Strömmer.

Tuulan ja Finn-Göranin tyttären Ninan perhe. Vas. Tomi Mandelin, Nina Mandelin sekä lapset Aimo ja Maj.

Jättiläismäinen ruutivarasto järven pohjassa

Sukeltaja, yliluutnantti Jouni Huvilaa (Räjähdelaitos, Ähtärin varikko) riisuu yliluutnantti Matti Kuismän (Tykistöprikaati, myös sukeltaja).

– Pirä poika paikkas ruorus ja ruutis kuivana, neuvoi vanha ruotu-ukko nuorta sotamiestä. Vettä hän pidettiin vanhaan piilukkoaseella ampumiseen pahimpana hättänä. Näin se oli vanhaan mustan ruudin aikaan. Toisinpa on nykyisen nitroselluloosaruudin laita. Se varastoituu hyvin veteen. Se ei liukene eikä reagoi veden kanssa. Vesi estää syttymisen. Niin-

pä Vihtavuoren Siikajärveä käytettiin raaka-ainevarastona Vihtavuoren ruutitehtaan alkuaikoina lähes 90 vuotta sitten.

Vuosikymmenien mittaan Jyväskylän seudulla kierteli juttuja Vihtavuoren levy- ja putkiruudeista, joista oli hyvä tehdä jytkyjä tai keittää nuotiolla kahvit. Muuan Kesyn koulun poikaporukka käyt-

ti noin 30 senttisiä ruutiliuskoja viivoittimena. Koltiaisten hämmästykseksi sodan käynyt matematiikan opettaja majuri evp. tokaisi. – Kas, pojilla näyttää olevan Vihtavuoren viivoittimet. Ruudilla, jota tuntui riittävän, ei tiedetä sattuneen pahempia onnettomuuksia.

100 kilon ”ruutipommi” autotallissa

Siikajärven raivaukseen päätettiin ryhtyä, kun vuonna 1986 löydettiin erän lähiseudun asukkaan autotallista 100 kiloa kuivaa ruutia. Se olisi saattanut jo vanhana epästabiilina syttyä ja palaa räjähtämällä. Jos sadan kilon erä syttyy esimerkiksi umpinaisessa kellarissa, saattaa ympäröivän tilan paineen kasvu aiheuttaa ruudin räjähdysen. Täysin vapaassa tilassa ruuti palaa reippaasti hulumten. On tiedettävä myös, että mustaruuti palaa aina leimattamalla. Niin moni on polttanut näppinsä ja kulmakarvansa kokeillessaan tulitikulla puolustusvoimien tulenosoituspansoksien tai ilotulitteiden mustaruutien syttymistä.

Poliisi teki sotilasviranomaiselle virka-apupyynnön ruudin poistamiseksi järvestä. Tuolloin ponttoonilautalta kaivinkoneella nostettiin ruutia muutaman tuhannen kilon verran. Varastoaluetta kartoitettaessa todettiin ruutia olevan lähes kilometri kertaa kilometri alueella 2-4 metrin syvyydessä. Pohjassa erottui varastona toiminei-

Täyskäsi tykkiruutia.

den hirsiaukkujen jäännökset.

Entisajan varmuusvarasto?

Ruutivarastosta ei ole löytynyt tutkijoille paljoakaan kirjallista tietoa. Puolustusvoimien teknisestä tutkimuslaitoksesta Lakialasta räjähdetutkija Erkki Kovero, varsinainen ”sotaväen ruutiukko” hallitsee ruudit ja räjähteet perusteellisesti. Hän selvittää ruudin ominaisuuksia ja käyttäytymistä. Perimätiedon mukaa järvestä olisi ollut varastoituna enimmillään peräti 500 tonnia pääasiassa ranskalaista ja venäläistä nitroselluloosaruutia. Ruuti ei pilaa järvivettä, vaan mm. Siikajärvi on tunnettu kirkkaudestaan ja suurista ahvenista. Kyseessä lienee ollut strategisen aineen varmuusvarasto, joka haluttiin pitää salassa. Kooltaan noin 300 x 30 x 5 mm tykkiruudin liuskat olisivat toimineet hyvin muiden ruutien raaka-aineena. Tykin patruunalaukauksessa ruutiliuskat ovat hylsyssä erikoispuuvillaisissa annospaketeissa. Raskaammassa tykeissä kranaatti työnnettiin voimalla rihloihin, ampumaetäisyyden edellyttämät ruutipussit perään, peräkappale suljettiin, nalli paikalleen ja laukaisu. Tämän kesän jäljellä olevaa ruutimäärää ei kukaan tiedä. Sitä arveltiin heinäkuussa olleen useita tonneja.

Nostotyötä johtavalla Panssariprikaatin pioneeri yliluutnantti Pasi Suvitiellä on myös räjähderaijauskoulutus. Hänellä alkoi lokakuussa olla kyllästymisen merkkejä yksitoikkoista työtä kohtaan. Hiljaisella erämaajärvellä päivät ja viikonvaihteet olivat niin yksitoikkoisen samanlaisia.

Pioneerien PMP-ponttoo-

nilautalle rakentama nostokeskus käsitti toimisto- ja taukotupakontin, voima-asemana toimivan raskaan kuorma-auton ja ruudin nosto- ja pakkaustilan. Työmaahan kuuluu Suvitien lisäksi 2-3 sukeltajaa ja pari ruudin pakkaajaa. Työryhmässä ei ole varusmiehiä.

Päivällä nähdään ulkopuolisia vilaukselta, kun Ilmasotakoulun auto käy muonan tuonnissa. Yöpyminen on sentään ihmisten ilmoilla Jyväskylässä.

Raivaus päätökseen syyskuun aikana

Noin puolitoista tuntia kerrallaan pohjassa työskentelevä sukeltaja horii erikoisimurilla mudan seasta ruutikimppuja ja irtoliuskoja kuutiometrin kokoiseen verkkohäkkiin. Nostovuoron aikana ”saalis” on vaihdellut muutamista kymmenistä kiloista kerran jopa 1 200 kiloon. Häkki nostetaan kannelle ja ruudit pakataan käsi-
pelillä n. 70 litran tynnyreihin. Tynnyrit täytetään piripintaan vedellä. Pyttylasti siirretään syöksyveneellä maihin. Tällä Vihtavuoren tehtaan miehet toimittavat ruudin polttopaikalle pienen kuivattelun jälkeen tuhottavaksi. Sodan jälkeen hieman jännitettiin, josko valvontakomission jäsenet pääsisivät vihille Siikajärven ruutivarastosta. Olisipa ollut edessä paljon kysymyksiä kummallisesta ”asekätköstä”. Heinäkuun alussa käynnistynyt raivaustyö on tarkoitus saattaa päätökseen kuluvan syksyn aikana. Näyttää vain siltä kuin urakan päättyessä joutsenet olisivat jo lentäneet etelään, rannat vahvassa riitteessä ja lumi jo jäämässä maahan.

Puolentoista tunnin ”imurointisaalis” nousemassa lautalle.

Kalevi Reiman

Metweld Ky Leppävirta	Rakennus Tammi Oy Lohja	P. Packalen Oy Lohja
Loimaan Auto ja Laakeri Oy Loimaa	Tomas Oy Ab Loviisa	Kiitos Soraveteraaneille nro102
TORNIAINEN VESA Hirvensalmi	Nikopuu Oy Haukivuori	Mayt Oy Mikkeli
Tilausliikenne A. Kainulainen Oy Muurame, Puh.014-373 1051	AK-Raudoitus Oy Mäntsälä	Mäntän Puhelin Oy Mänttä-Vilppula
Pihkis Oy Mänttä www.pihkis.com	Kiitos Soraveteraaneille nro 105 	LTT-Tekniikka Oy Naantali
Koneurakointi Jorma Lääveri T:mi Nastola	NokiPirkka Oy Nokia	Moto Pro Oy Nurmijärvi
Comarcon Oy Nurmijärvi	Kuljetus T. Peräkylä Ojakkala	Orimattilan Lämpöasennus Oy
Pohjolan MK-Lattiatyö Oy Orimattila www.lattiatyo.fi	Holetec Industrial Oy Orivesi	Oulun Teollisuusputkitus Oy Kempele
Jidea Oy Oulu www.jcad.fi	atex	 OPLAX OY
Kiitos Soraveteraaneille nro 106 	Tilitoimisto Maila Vallström Oy Oulu, Kemi, www.tilitvallstrom.fi	Hämeen Moreenijaloste Oy Padasjoki Puh.0400-833 707
Ska-Plan Oy Ab Parainen	Moottero Parkano	Veljekset J&J Halonen Perniö
Byggnads Ab Nynäs Rakennus Oy Pietarsaari	Sata-Kuulo Oy Pori	Technip Offshore Finland Oy Pori
Porin Puutuote Oy Pori	Satalaskenta Oy Pori	Huoltopalvelu J. Holmberg Oy Porvoo
Hanapojat Oy Porvoo	Mc Machine Oy Porvoo	Oy Jakoil Ab Porvoo
KAP-Asennus Oy Porvoo	Veikko Heinoen Oy Punkaharju	Metsäkoneyhtymä M&M Kolin Ay Pyhtää

Viaporin sotilasväestö Ruotsin vallan ajan lopulla Aselajit ja linnoituksen väestörakenne

Viaporissa (nyk. Suomenlinna) yhdistyivät 1700-luvun näkökulmasta Suomen puolustuksessa kaikki tarvittavat osapuolet: laivasto, linnoitus ja armeija. Laivastosta Viaporiin oli sijoitettu saaristolaivaston eskadერი, johon kuuluivat meritykistörykmentti, laivapoikakomppania, luotsikomppania ja kauppalaivojen merimiehistä koostunut komppania.

Linnoituksen varuskunta muodostui kahden värvätyn jalkaväkirykmentin joukoista. Näistä Leskikuningattaren henkirykmentti oli Viaporissa kokonaisuudessaan. Sen sijaan Lantingshausenin-Jägerhornin rykmentistä sinne oli sijoitettu vain toinen rykmentin kahdesta pataljoonasta.

Tykistöjoukkoja linnoituksessa oli varsin vähän. Viaporissa palveli Suomen tykistörykmentistä säännöllisesti vähintään yksi tai kaksi komppaniaa 1800-luvun alkuun asti. Tämän jälkeen nämä joukot korvattiin Ruotsin tykistörykmentin komppanioilla.

Kaikkiaan Viaporissa oli Ruotsin vallan ajan lopulla sotaväkeä noin 2400 henkeä. Kaikki joukot olivat värvättyjä ja siten ainakin periaatteessa vakinaisesti palveluksessa. Sotilasväestön lisäksi Viaporissa oli huomattava siviiliväestö, joka koostui pääosin sotilashenkilöiden perheenjäsenistä ja upseeriston osalta myös palvelusväestä. Linnoituksessa oli lisäksi lukuisa joukko virkamiehiä, käsityöläisiä ja vankeja, mistä johtui, että siviiliväestöä

oli kaikkiaan lähes puolet Viaporin noin 4500 hengen kokonaisväestöstä.

Nuoret upseerit

1700-luvulla upseerien uraan vaikutti ratkaisevasti virka-
vuosien määrä eli virkaikäjärjestelmä, mutta samalla myös syntyperä ja suhdeverkostot. Virkaportailolle pyrittiin pääsemään mahdollisimman nuorina, jotta palvelusvuosia kertyisi runsaasti. Yhdessä suhdeverkostojen kanssa tämä johti jopa alle 10-vuotiaiden poikien nimitämiseen vänrikeiksi. Esimerkiksi Viaporin komendantin Karl Nathanael af Klerckerin saaristolaivastossa palvelut poika oli päässyt 6-vuotiaana vänrikiksi ja siten jo 18-vuotiaana luutnantiksi.

Vuonna 1796 määrättiin, ettei upseerien palvelusajan laskemista saanut aloittaa ennen 18 ikävuotta. Tämä määräys ei kuitenkaan koskenut niitä, jotka olivat jo päässeet alaikäisinä ja ilman aikaisempaa palvelusta upseerinvirkaan. Virkaikäjärjestelmän vuoksi useimmat Viaporin vänrikeistä, aliluutnanteista ja luutnanteista olivat varsin nuoria, vaikka alaikäisiä ei enää 1800-luvun alussa ollutkaan. Kapteeneina oli jo vanhempiakin miehiä, sillä monelle kapteenin virka ja komppanian päällikkyyks olivat uran tavoiteltu huipentuma.

Lapsialiupseerit

Vastaavalla tavalla kuin upseereiksi myös aliupseereiksi nimitettiin nuoria poikia. Rykmentinkomentaja sai yksin

Isolle Mustasaarelle 1760-1770-luvuilla rakennettu Nooakin arkki suunniteltiin saaristolaivaston upseerien asuinrakennukseksi.

päittää aliupseerien nimityksistä ja ylennyksistä, mitä valtaa komentajat käyttivät häikäilemättä hyväkseen. Aluksi rykmentin rulliin pantiin omat pojat ja tämän jälkeen myös lähiomaisten ja ystävien pojat.

Viaporissa vanhempien suhteet ja vaikutusvalta näkyivät erityisesti saaristolaivaston kersanttien kohdalla. Kersanteista monet olivat Viaporissa merkittävässä asemassa olleiden henkilöiden nuoria poikia. Nuorten kersanttien joukossa oli esimerkiksi edesmenneen kapteeni Daniel Justanderin poika, joka ilmeisesti oli saanut viran jo syntymävuotenaan.

Lapsialiupseereista huolimatta pääosa aliupseeristosta oli aikuisia miehiä, joilla oli pitkä sotilasura takanaan. Suuri alaikäisten aliupseerien määrä heikensi kuitenkin armeijaa ja johti tilanteeseen, jossa täysi-ikäiset upseerit joutuivat hoitamaan myös alaikäisten työt.

Karkaavat sotilaat

Sotilaiden olot Viaporissa olivat varsin huonot. Palkka oli pieni, majoitustilat olivat ahtaat eikä Viapori ylipäänsä palvelupaikkana houkuttanut värvääntymään. Karuille ja tuulisille saarille rakennettua linnoitusta pidettiin yksinäisenä ja eristettynä paikkana, minkä lisäksi varuskuntapalvelukseen kuuluneet työvelvollisuudet olivat raskaat. Sotilaat joutuivat linnoituksen vartioinnin ohella

muun muassa vahtimaan vankeja ja osallistumaan rakennustöihin.

Värvääntyminen sotilaaksi perustui periaatteessa vapaaehtoisuuteen. Käytännössä monien oli kuitenkin eri syistä pakko liittyä armeijaan. Pakkovärväyksen uhan alla olivat erityisesti irtolaiset, mutta myös esimerkiksi työttömiä entisiä sotilaita tai juopumuksesta rangaistuja kisällejä voitiin pakottaa armeijaan. Palvelusajan pituus vaihteli palvelussopimuksesta riippuen kolmesta kahteentoista vuoteen, mutta sotilaat saattoivat halutessaan värvääntyä uudelleen.

Värvääntymisen lähtökohdat yhdessä palvelusolosuhteiden kanssa selittävät sen, miksi monet sotilaat yrittivät karata pois Viaporista. 1700-luvun lopulla Leskikuningattaren henkirykmentissä karkaaminen oli useimpina vuosina yleisempi syy palveluksen lopettamiseen kuin palvelusajan päättyminen. Monesti karanneet sotilaat saatiin kiinni ja heitä rangaistiin raipoilla ja kujanjuoksulla.

Viaporin sotilaat ja Helsinki

Viaporin sotilasväestöä samoin kuin siviiliväestöäkin on vaikea erottaa läheisen Helsingin kaupungin väestöstä. Sotaväestä Helsinkiin oli sijoitettu suurin osa Suomen tykistörykmentistä. Vaikka miehistö asui

Helsingissä, hallinnollisesti heidät luettiin Viaporin asukkaiksi. Sotaväen perheitä asui kummassakin paikassa. Viapori ja Helsinki täytyykin nähdä yhtenä kokonaisuutena, joka oli yhtäältä Suomen tärkein varuskuntapaikka ja toisaalta Turun jälkeen Suomen toiseksi suurin väestökeskittymä.

Sampsä Hatakka

Artikkeli perustuu kirjoittajan viime vuonna Helsingin yliopistossa valmistuneeseen pro gradu -tutkielmaan ”Sotilaita ja siviilejä - Viaporin väestö vuonna 1806”. Tutkielma on palkittu myös Suomen Sotahistoriallinen Seura ry:n järjestämässä Paras sotahistoriallinen pro gradu 2011 -kilpailussa.

Kirjallisuus:

Hatakka, Sampsä: *Sotilaita ja siviilejä – Viaporin väestö vuonna 1806*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Helsinki 2011.
Hedberg, Jonas: *Kungliga Finska artilleriregemente*. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland, nr 404, Helsingfors 1964.
Hirn, Hans: *Från Lantingshausen till Jägerhorn. Ett värvat regemente i Finland 1751–1808*. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland, nr 441, Helsingfors 1970.
Nikula, Oscar: *Svenska skärgårdsflottan 1756–1791*. Faksimilutgåva av originalet från 1933. Sjöhistoriska samfundet, Karlskrona 2008.
Screen, J. E. O.: *The Queen Dowager's Life Regiment in Finland 1772–1808*. Studia Historica 81. Finnish Literature Society, Helsinki 2010.

Laitilan Terveyskoti/Veljeskoti
Sairaalan tie 8, 23801 Laitila, puh. (02) 85 781 www.terveyskoti.fi

JR 22 Perinnemarssi

17.6.1941 maassamme tapahtui merkittävä ilmiö. Sysmässä se ilmeni nuorina suojeluskuntapoikina, jotka kipittivät tai pyöräilivät ympäri pitäjää jakamassa pieniä pahvilappusia raavaille miehille. Kortin ylälaudassa luki: käsky saapua reservin ylimääräiseen palvelukseen. Lisäksi siinä oli numero, asevelvollisen sotilasarvo ja nimi sekä paikka, missä tuli ilmoittautua. Useilla sysmälaisillä tuo paikka oli Nuoramoisten suojeluskuntatalo, sittemmin Nuorisoseuratalona tunnettu. 21. kesäkuuta tuo joukko lähti marssimaan talolta jalkaisin kohti Heinolaa, lopullisena tavoitteena Syväri. Liian moni näistä Jalkaväkirykmentti 22:n kolmanteen pataljoonaan kuuluneista miehistä jäi tuolle taipaleelle.

Tämän päivän reserviläiset päättivät kuluneena talvena lähteä isien ja isoisien jänjälle. Kesäkuun 16. päivä kokoontui Nuoramoisten Nuorisoseuran talolle tiedustelu- ja valmisteluosasto, joka oli vakaasti päättänyt marssia tuota samaa reittiä Heinolaan. Lähtö tapahtui kello 8.45, kuten silloinkin etsien maastosta silloista tieuraa alkoi isien JR 22:n ensimmäinen perinnemarssi. Monin paikoin on vielä löydettävissä senaikainen tie, huolimatta useista tieremonteista. Missä vanha tie oli hävinnyt, etsittiin sopiva korvaava ura.

Perinnemarssin osanottajat huoltavat jalkojaan Nuorisoseuratalon pihalla.

Onkiniemen Nuorisoseuratalo oli aikoinaan lepopaikkana ja siinä tämäkin joukko hetken lepuutti jalkojaan. Helteen kesäpäivä teki parastaan imeäkseen miehistä ja tässä vaiheessa myös yhdestä naisesta mehut, mutta kun se ei siinä onnistunut, luovutti ja lähetti virkistävän sateen marssijoiden niskaan. Heinolan Maaherranpuisto saavutettiin kello 19.30 noin neljänkymmenen kilometrin taipaleen jälkeen. Alkuperäinen joukko saavutti Heinolan puolenyön aikaan, mutta täytyy muistaa, että kyseessä oli huomattavasti suurempi joukko, jolla oli vielä edessään vuosien reissu, joten vauhdinpitokin oli mitoitettu se huomioden.

JR 22 oli koottu päijäthämäläisistä miehistä, se kuului 5:een Divisioonan ja taisteli

hyökkäysvaiheen aikana rajan pinnasta Ristikankaalta mm. Kokkarin, Viteleen ja Varloin kautta Lotinanpeltoon Syvärille, mikä saavutettiin 7.9.1941 klo 9.30. Kunnioittaakseen näiden miesten työtä ja muistoa Asikkalan ja Sysmän reserviläiset päättivät järjestää tämän ensimmäisen muistomarssin ja tarkoituksena on, että ensi vuonna marssitaan oikein kunnan joukolla. Kokonaismatka on tuo 40 km, mutta mukaan voi tulla matkalta tai marssia vain osan, kukin aikataulunsa ja halujensa mukaan, pääasia on osallistuminen. Seuraavina vuosina tapahtuma voisi kiertää Päijät-Hämeessä JR 22 Perinnemarssi-nimisenä tapahtumana.

Teksti ja kuva: Heikki Rekola

Korsu vihittiin Kristiinan Pyhävuorella

Nauhaa leikkaamassa vas. Margot Wahlberg, Arne Björkskog, kansanedustaja Ulla-Maj Wideroos, puheenjohtaja Hans Ingvesgård, Lars Nisula, Raili Skoglund ja Per-Erik Rosenback

Kristiinanseudun sotaveteraanit vihkivät korsumuseonsa "Lukon" 16. elokuuta. Korsun suunnittelu aloitettiin syksyllä 2010 ja rakennustyöt toukokuussa 2011. Museo on rakennettu hirrestä ja muusta puutavarasta. Yli kolmesataa henkilötyövuotta on kulunut museon rakentamiseen. Varoja on saatu säätiöiltä, kaupungilta, yrityksiltä ja yksityisiltä.

Korsumuseo on rakennettu arvoiselle paikalle. Pyhävuoren metsien luonnonrikkauksia ja maastoa voidaan verrata Karjalan sotamaastoon.

Rakennuksella haluamme kunnioittaa rintamamiehiämme, sotainvalideja, Lottia sekä kotirintaman väkeä. Sotaorvot ovat myös aktiivisesti osallistuneet hankkeeseen. Veteraanit ovat jättäneet velvoittavan perinnön – vapaan isänmaan, jota meidän, jotka tänään voimme nauttia vapaudesta ja hyvin-

voinnista, tulee hoitaa hyvin. Uskontomme, kotimme, vapaa isänmaamme olivat tärkeitä perusarvoja kaikille niille, jotka pitivät puoliaan sodan loppuvaiheilla. Olemme nöyrästi kiittolaisia siitä, että niin monet uhrasivat parhaimmat nuoruusvuotensa vapautemme puolesta.

Me sodan jälkeen syntyneet pidämme sota-aikoja hyvin kaukaisina aikoina, joista tiedämme hyvin vähän ja joita emme täysin ymmärrä. Siksi ja jotta voisimme kertoa nykypäivän nuorille heidän esivanhempiansa historiallisista panostuksista Suomen itsenäisyyden puolesta, halusimme rakentaa musealisen korsun, jonka toivomme kertovan sodanaikaisista tapahtumista, painopisteenä jalkaväkirykmentti 61:n joukko-osaston panostukset. Nuoret miehet Lapväärtistä - Siipyyttä muodostivat jatkosodassa kahdeksannen komppanian, jolla on museosamme näkyvä paikka.

Hans Ingvesgård

Jatkosodan JR 6:n veteraaniveljet

Sodan alkaessa rykmenttimme "Pajarin nyrkin" vahvuus oli noin 3500. Tappiona menetettiin noin 800 aseveljeä. Viimeisessä kokouksessa Lahdessa 2.5.2002 meitä oli noin 80. Tali-Ihantalän muistojuhlissa 2.7.2004 oli koolla noin 40. Rykmentin lipun luovutustilaisuudessa Loimaalla PorPr:n valatilaisuudessa 23.8.2009 oli 8. Marraskuun rokkailallisella Turussa veteraaneja oli 2. Vuoden 2009 ti-

lastossa on veljiä 85 ja lottia 10.

Kuluneina rauhan vuosikymmeninä on 1920-1921 ikäluokkien ja vanhempien siirtyminen viimeiseen iltahuutoon suuri. Mikä on nyt rivivahvuutemme?

Tämän selvittämiseksi pyydetään veljiä ja sisaria ilmoittamaan nimensä, osoitteensa ja puhelinnumeronsa joko puhelimitse tai postitse Eino Vestolalle, Tapionkatu 15 B, 40200 Jyväskylä,

puh. (014) 213 019 tai GSM 050 377 3692 tai Vuokko Onkamo-Kirille, Tähkäpolku 2 C 102, 20720 Turku, puh. GSM 044 070 2388 tai Olli Vuoriolle Löydöstie 4 F 82, 01600 Vantaa, puh. (09) 534 439 tai GSM 050 563 9872.

Jäämme odottamaan tietoja kiittäen vaivannäöstänne.

Olli Vuorio

Pyhäjoen Rakennus Oy

Pyhäjoki

FINNHARR OY

Pälkäne

Kyrötekniikka Oy

Pöytyä, Kyrö

www.isokaanta.com

Raahe

Rekon Oy

Raisio

Kiitos Soraveteraaneille
nro 102

Ilmatorjuntamuseolla pidetyssä tilaisuudessa luovutettiin Korsuorkesterin laulajille Sotaveteraaniliiton standaarit. Vasemalla Ilmatorjuntamuseon johtaja Matti Kulmala ja oikealla Korsuorkesterin laulaja Ami Varjotie.

Korsuorkesteri lopetti keikkailun

Korsuorkesterin 22 vuotta kestänyt esiintymisura päättyi. Yksi viimeisimmistä konserteista pidettiin Ilmatorjuntamuseolla Hyrylässä. Paikalla oli 300 orkesterin fania pitkin Etelä-Suomea.

Orkesterin ohjelmistossa ovat olleet kirkoissa pidettävät Korsuhartaudet sekä sodan aikainen tanssi- ja muu musiikki. Viimeisin Korsuhartaus pidettiin Taivallahden kirkossa, joka oli samalla Ässärykmentin muistotilaisuus. Tilaisuuteen osallistui myös tasavallan presidentti Sauli Niinistö.

Kurikan Sotaveteraanit markkinoilla

Kurikan markkinoilla mukana vas. Tauno Mansikkamäki, Mikko Sääntti, Kaija Tuominen, istumassa vas. Anna-Liisa Rinta-Laulaja ja Sirkka Mansikkamäki.

Kurikan Sotaveteraanit osallistuivat viime vuoden tapaan Kurikan markkinoille elokuussa.

Näkyvillä olo on tärkeää sotaveteraanityössä. Emme saa antaa kansan unohtaa kunnia-kansalaisiaan. Tänäkin vuonna olimme yhteistoiminnassa Kurikan Reserviupseerikerhon ja Kurikan Reserviläisten kanssa. Markkinapaikan maksun hoitivat reserviläiset. He tarjosivat myös ilmaisen lounaan veteraanipisteen myyjille sekä kaikille sotaveteraaneille ja heidän puolisoilleen.

Tavoitteenamme oli saada

uusia kannattajajäseniä sekä myydä tuotteitamme. Käytössämme oli myös liittomme ns. markkinapaketti. Kävijöitä riitti kahden päivän aikana. Mukava tavata vanhoja tuttuja sekä keskustella ihmisten kanssa. Markkinat ovat hyvä sosiaalinen tapahtuma.

Tavoitteeseen päästiin. Saimme uusia jäseniä, myimme tuotteita sekä joulutervehdyksiä piiriin joululehteen. Se onkin seuraava ponnistuksemme.

Ensi vuoden markkinoilla nähdään.

Mikko S Sääntti

Constantem decorat honor - Kunnian kestävän paikka

Seppleenlaskutilaisuudessa 13.9.2012 Heinolan hautausmaalla paljastettiin vänrikki Carl August Sevónin hautakiveen kiinnitetty kadettikunnan ansiolevyke. Vänrikki Sevón oli kadettiverikunnan perustajia vuonna 1821 ja laati sen ensimmäiset eettiset lait. Hän aloitti sotilasopintonsa vuonna 1816. Sevón menehtyi Kymen virtaan 21.11.1823 Heinolassa.

Tilaisuudessa paikalla olivat kadettikoulun johtaja, eversti **Harri Niskanen**, kadettikunnan pääsihteeri, eversti **Juha Tammikivi**, Lahden kadettiopiston puheenjohtaja, everstilutnantti **Esa-Jussi Nuutila** sekä yliluutnantti **Ville Tolvanen**, 97. kurssin kadetit **Abrahamsen**, **Naumanen** ja **Rantanen** sekä **Esko Aalto**. Heinolan Sotaveteraanien puheenjohtaja **Eino Järvinen** kunnioitti läsnäolollaan tilaisuutta ja Heinolan Reserviupseerien edustajana oli **Erkki Heiskanen**.

Arvokashenkisen tilaisuuden järjestivät Kadettikuntary ja Lahden Kadettiopisto Esko Aallon aloitteesta. Heinolan seurakunta vastasi seppleen-

laskutilaisuuden jälkeisestä kahvitarjoilusta.

Heinolan seurakunnan nuorisotyönohjaaja **Jari Kovalainen** kertoi kutsuvieraille Heinolan seurakunnan perinteikkäästä pienoismallikerhosta, joka paremmin tunnetaan Heinolan Matalalentäjinä. Kerhossa on mukana poikia sekä aikuisia. Matalalentäjät tekevät myös retkiä erilaisiin tapahtumiin ja paikkoihin, joista suosituimpia ovat olleet ilmapuomien näytökset ja varuskuntavierailut Tikkakosken ja

Kauhavan sotakouluihin.

Kerholla on vahvat kummit suhteet Suomen puolustusvoimien ilmavoimien upseereihin ja siviili-ilmailun ammattilaisiin. Kerhon innoittamana on moni heinolainen kasvanut lentoupseeriksi uralle.

Eversti Harri Niskanen kiitti seurakuntaa tärkeästä harrastustoiminnasta, joka ohjaa nuoria elämässä eteenpäin ja kasvattaa maanpuolustushenkeä.

Teksti: Esko Aalto ja Matti Halme

Kuva: Marja Halme

Vänrikki Carl August Sevónin hautakivi ja siihen kiinnitetty kadettikunnan ansiolevyke.

Pyhtäällä 45 vuotta aktiivista veteraanियhteistyötä

Pyhtään-Ruotsinpyhtään sotaveteraanit juhlivat 45-vuotistaivaltaan 26.5. Juhlan tervehdyssanat esitti yhdistyksen puheenjohtaja **Hannu Tähtinen**. Seppelpartion sankarihaudalle lähetti seurakunnan tervehdyksen tuonut Pyhtään vs. kirkkoherra **Anne Koivunen**. Tilaisuuden mu-

siikista huolehtivat Haminan soittokunta, Pyhtään Tuulihatut ja Ruotsinpyhtään Pelimannit. Nummisuutarien **Eske** yksinpuhelua esitti sotaveteraani **Eske Virtanen**. Pyhtään kunnan tervehdyksen toi kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Osmo Kallio**. Juhlapuheen piti elinkeinoministeri **Jyri**

Häkämies. Puolustusvoimien tervehdyksen esitti Kaakkois-Suomen aluetoimiston päällikkö everstilutnantti **Markku Hutka**. Juhlan päätössanat lausui Kymenlaakson sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Arto Mikkonen**.

Teksti ja kuva: Raino Ojansivu

Pyhtääläinen Tuulihatut-kuoro esiintyi johtajansa Jenny Joaksen johdolla.

Käy katsomassa Sotaveteraaniliiton internet-sivut ja verkkokauppa.

www.sotaveteraaniliitto.fi

Pasilan ”kaukopartio” Äänisen takana

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen johtamana vuonna toteuttama yhteistoimintamatka suuntautui tänä vuonna syyskuun puolivälissä Laatokan Karjalaan ja Äänisjärven takaisille alueille. Kilometrejä linja-autoon kertyi viiden päivän aikana Sortavalan, Karhumäen, Vytegran ja Petroskoin kautta kulke- neella reitillä lähemmäs 2000. Matkalle osallistui 24 edustajaa veteraanijärjestöistä, Kaatuneitten Omaisten Liitosta, Tammenlehvän Perinneliitosta, Kaatuneiden muistosäätiöstä, Sotavahinkosäätiöstä ja puolustusministeriöstä.

Ensimmäisten matkapäivien ohjelmassa olivat muistokäynnit sekä Sakkijärven että Kollaan kenttähautausmailla, joihin molempiin on haudattu 104 tuntemattomiksi jäänyttä talvisodan sankarivainajaa. Muistomerkeille laskettiin sinivalkoiset kukkalaitteet. Hauta-alueiden ja muistomerkkien voitiin todeta olleen hyvin hoidetut.

Annos sotahistoriaa

Monet viime sotien historias- ta tutut paikat saivat omin silmin nähtynä aivan uutta sisältöä. Karttapiirroksilla ja valmistelluilla puheenvuoroilla syvennettiin matkalaisten tietämystä mm. Sortavalan, Petroskoin ja Karhumäen kaupunkien valtaamisesta sekä suomalaisjoukkojen etenemisestä loppuvuodesta 1941 hyökkäysvaiheen tavoitteisiin Poventsassa ja Syvärillä. Samoin tulivat kerratuiksi Äänisen laivaston vaiheet ja Päämajan kaukopartioiden retket, jotka pisimmillään Äänisen ja Syvärin takana

Krasnyi Bor Petroskoin eteläpuolella on yksi 1930-luvun lopun poliittisten vainojen uhrien teloitus- ja hautapaikoista. Muiden mukana täällä koki kohtalonsa 580 Neuvostoliittoon muuttanutta suomalaista. Kivessä on teksti: Vuosien 1937-1938 poliittisten vainojen uhreille.

ulottuivat satojen kilometrien päähän rintamalinjoista.

Mielenkiintoisia ajankuvia olivat myös mukana olleiden asiantuntijoiden kertomukset Itä-Karjalan sotilashallinnosta ja vähittäiskauppaa harjoittaneen Vako Oy:n toiminnasta. Matkan anti ei rajoittunut pelkästään sotavuosiin, sillä Oulun läänin entisellä maaherralla Eino Siuruaisella oli runsaasti omiin kokemuksiinsa perustuvaa kerrottavaa tämän päivän Karjalan tasaval- lan olosuhteista.

Monella tapaa pysähdyttäviä olivat käynnit kolmella 1930-luvun lopun poliittisten vainojen uhrien hautapaikoilla Karhumäen itäpuolella Sandarmohissa, Puudosen eteläpuolella Äänisen takana sekä Petroskoin eteläpuolella Krasnyi Borissa. Muistomerkit ja puiset ristit kertovat karua kieltä ”kansanvihollisina” tuomituis- ta miehistä ja naisista, joiden joukossa oli myös suomalais- taustaisia henkilöitä.

Karhumäestä Puudosiin ja Syvärille

Kokonaan uutta useimmil- le matkalaisille olivat Äänisen itäpuoliset alueet Karhumäestä Puudosiin, Vytegraan ja Osh- tasta edelleen Voznesenjaan Syvärille. Tienvarsia kattaneiden syksyn väriloistoon puhjen- neiden metsien seassa oli siel- lä täällä nähtävissä jokivarsille asettuneita pieniä kyliä enim- mäkseen harmaiksi haalistu- neine taloineen. Kauppojakin löytyi matkalaisten evästar- peiden hankkimiseen. Puudo- si ja Vytegra taas ovat paikalli- sen mittapuun mukaan isoja yli 10 000 asukkaan kaupunkeja.

Lukumäärältään alle 6000 hivenneen sukulaiskansan, vepsäläisten asuinalueeseen ja kulttuuriin saatiin kosketusta Äänisen länsirannan vepsäläis- kylien läpi ajettaessa. Käynti Soutjärven vepsäläismuseossa oli mieleenpainuva, kuten koko matka muutenkin.

Pertti Suominen

Avustuksia Adolf Ehrnroothin muistorahastolta

Jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin hautajais- ten yhteydessä surunva- litteluista muodostui Sotave- teraanien tuki- ja perinne- säätiöön muistorahasto, josta kenraalin tahdon mukaan voi- daan avustaa taloudellisissa vaikeuksissa olevia, ylimää- räistä rintamalisää saavia ve- teraaneja ja heidän leskiään. Avustuksia voidaan myöntää sosiaaliin tarkoituksiin ku- ten asuntokorjauksiin, lääke- ja terveydenhoitokustannuksiin,

erikoissilmälasi- en hankintaan tms.

Osa määrärahoista suun- nataan kenraalin jälkisaadök- sen mukaan jatkosodan JR 7:n, Tyrjän Rykmentin riveissä tais- telleille. Vuodesta 2005 lähtien näitä avustuksia on myönnet- ty yhteensä yli 22 000 euroa. Avustusta haetaan JR7:n Perin- netoimikunnalle osoitettavalla hakemuksella. Siinä tulee olla liitteenä mm. selvitys tulois- ta, palveluksesta JR7:n riveissä, avustuksen käyttötarkoituk-

sesta ja selvitykset kokonais- kustannuksista.

Hakemukset tulee toimittaa 15.12.2012 mennessä JR7:n Pe- rinnetoimikunnalle osoitteella Juhani Hämäläinen, Linnan- katu 30 A 1, 57130 Savonlinna, puh. 0500 252 798. Hakemuslo- makkeet ja ohjeet saa samasta osoitteesta.

Avustusten jako tapahtuu jalkaväenkenraali Ehrnroothin syntymäpäivän aikoihin hel- mikuulla.

Veteraanivastuu ja liitot messuilla

Lahdessa syyskuun vii- meisenä viikonloppu- na järjestetyillä Tur- vallisuus ja Puolustus 2012 -messuilla lahtelaiset aktiivit esittelivät veteraanijärjestöjen toimintaa ja suorittivat lipas- keräystä. Yleisöä päivillä oli runsas 13 000, kun edellisillä,

vuonna 2008 järjestetyillä mes- suilla osallistujia oli 24 000. Tällöin kolmipäiväinen tapah- tuma järjestettiin perjantaina- sunnuntaina, kun nyt vastaava tapahtuma oli sijoitettu torstai- lauantai -päiville. Keräyslippai- siin kertyi kolikoita ja seteleitä yli 12 kiloa, 2977 euroa.

Kun messut olivat päättymäisillään, senhetkinen vapaaehtois- joukko poikkesi kahville. Kuvassa edessä vas. Lauri Pastila, Matti Kuukka, Tuula Vohlonen ja Pentti Korpimies. Edessä oik. sotave- teraani Niilo Autio, Tauno Strengell, Leena Tuurna, Hilikka Laine ja Seppo Vohlonen.

LINCTUS

Helpompaa arkea apuvälineiden avulla.

TERVEYSTARVIKKEIDEN ERIKOISMYYMÄLÄ

Linctus Oy, Turuntie 4-6
13130 Hämeenlinna
p. (03) 6125 355, info@linctus.fi

- **Apuvälineet liikkumiseen**
Kävelykepit, kyynärsauvat ja rollaattorit
- **Hygieniä ja virtsankarkailu**
Alushousut, vaipat, vuoteen ja tuolin suojat
- **Arjen apuvälineet**
Suihkutuolit, WC-korottajat, tarttumapihdit jne.

Klikkaa nettikauppaan www.linctus.fi

Suomen-poikien lesket juhlivat 10-vuotista toimintaansa Tallinnassa

Syyskuun 10. pidetyssä juhlassa oli monenlaista historian havinaa. Juhlaväki kokoontui Piritan luostariin (Pirita klooster), joka sijaitsee Tallinnassa. Vanhan luostarin rauniot ovat jäljellä samalla alueella. Luostari oli tarkoitettu sekä nunnille että munkeille ja se oli nimetty Pyhän Birgitan mukaan.

Leskien elämään vaikuttavat lähes samat tekijät kuin Suomessakin. Lääkkeiden hinnan- korotukset ja terveydenhuollon palvelumaksujen korotukset ovat aiheuttaneet vaikeuksia

perusterveydenhuoltoon liittyvissä asioissa. Samoin elinkustannusten nousu on vaikeuttanut pienituloisten leskien selviytymistä heidän jäätyään ilman puolison tuomaa (pien- täkin) taloudellista tukea ja turvallisuutta.

Arkipäivän huolet eivät kuitenkaan juhlassa painaneet. Kahvitarjoilu ja luostarin oma ”snapsu” lisäsivät lämminhenkisen juhlan iloa yhteisiä vuosia muistellen.

Anni Grundström

KP-ServicePartner Oy

RUK:n Oppilaskunnan Kannatusyhdistys ry 60 vuotta 25.11.2012

Kuntsarin virkistyspäivä

Tuhatpäinen etelä- ja keskipohjalainen veteraaniväki kokoontui 27.9. Härmän kuntokeskukseen Pihkahovisäätiön järjestämään virkistyspäivään. Tilaisuus alkoi lounasruokailulla, jonka jälkeen

pidettiin Anssi-Jussin areenassa ohjelmallinen iltapäivä.

Tilaisuuden juhlapuheen piti kunnallisneuvos **Tapio Liinamaa**. Päivän musiikillisesta annista vastasi Kauhava Big Band solisteinaan **Helena Tai-**

jala ja Erkki Mustikkamäki. Päättöshartauden piti rovasti **Esa Vaittinen**. Tilaisuus päättyi kahvitarjoiluun.

Teksti: Pertti Kortnesniemi

Kuva: Olli Loima

Pohjalaiset virkistyspäivän vietossa

Pohjoisin yhdistys ja sankaripatsas Utsjoella viettivät juhluvuosiaan

Utsjoen Sotaveteraanien 40-vuotisjuhlan yhteydessä 5.9. vietettiin myös veteraanien kirkkopäivää. Juhlapäivä alkoi Utsjoen kirkossa saamelais-suomalaisella messulla, jonka toimittivat kirkkoherra **Arto Seppänen**, liturgina Kemijärven kappalainen **Aki Lautamo** ja rovastit **Ilmo Pulkamo** sekä **Paavo Korteniemi**. Messun jälkeen seppelpartio lähti kirkkoväen saattamana sankarihaudoille, jossa laskettiin seppeleet 41-vuotiaalle sankaripatsaalle.

Pääjuhlan aluksi Lapin sotilassoittokunta kajautti veteraanien kunniamarssin. Yhdistyksen varapuheenjohtaja **Eliina Niemistö** lausui avausanat ja Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström** piti juhlapuheen. Lisäksi kuul-

tiin pitäjänneuvos **Veikko Guttormin** puheenvuoro saamelaiden osallistumisesta talvi-, jatko- ja Lapin sotaan. Eliina Niemistö lausui runoja **Arto Seppäsen** soittaessa taustamuusiikkia. Juhlassa palkittiin lisäksi lukuisia yhdistyksen toiminnassa mukana olleita henkilöitä.

Lämminhenkistä juhlaa, veteraaniveljien ja – siskojen sekä ystävien tapaamisia on mukava muistella pimenevinä syys-iltoina.

Teksti: Ursula Waltari

Kuva: Pekka J. Heikkilä

Värikkäät saamenpuvut loivat oman erityisleimansa juhlaväkeen.

HF-Autohuolto Oy
Riihimäki

Trukkipalvelu Jukka Turja Oy
Riihimäki

Roin Tili- ja Veropalvelut Ky
Rovaniemi

Kiitos Soraveteraaneille
nro 103

Fiberline Oy
Rusko

JS-Kivi Oy
Rusko

Salon Seripaino Oy
Salo

Maalausliike Jari Hintzell
Savonlinna

MPT Kuljetus Oy
Savonlinna

Vaasa 45 vuoden ikään

Vaasan Rintama- ja Sotaveteraanit - Vasa Front- och Krigsveteraner ry:n 45-vuotisjuhla vietettiin 29.9. Juhlassa julkaistiin Korsukuoron ja Pohjanmaan Sotilassoittokunnan yhteistuotantona CD-levy Vanhan soturin muisto. Yhdistyksen ohella naisjaosto vietti 40-vuotisjuhlaa ja Korsukuoro 30-vuotisjuhlaa.

Koko 19-vuotiaiden ikäluokka kansalais-taitoja oppimaan

Eversti **Jukka Ahlberg** esitti juhlapuheessaan, että koko

19-vuotiaiden ikäluokka kutsuttaisiin viiden päivän kutsuntatapahtumaan, jossa nuoria opetettaisiin päihitteettömässä oloissa oikeisiin ruokailu-

lepo- ja liikuntatottumuksiin. Samalla nuorille tehtäisiin soveltuvuustestejä ja niiden tulokset analysoidaisiin henkilökohtaisesti. Heitä opetettaisiin kädestä pitäen koulutukseen ja työelämään hakeutumisessa. Kun viikon aikana ei anneta varsinaista sotilaspalvelusta, voisi koko ikäluokka uskontokunnasta ja vakaumuksesta riippumatta olla velvoitettu tähän palvelukseen. Viikon päätteeksi miespuolisille asevelvollisille olisi valittu monipuolisten soveltuvuustestien ja henkilökohtaisten keskustelujen perusteella sopiva palvelupaikka ja -aika sekä järkevä, niin puolustusvoimia kuin nuoren tulevaisuudensuunnitelmaa parhaiten hyödyttävä koulutussuunta. Osa asevelvollisista voitaisiin määrätä suorittamaan varusmiespalvelus sosiaali- ja terveyspalvelujen piirissä, jos niin haluttaisiin.

Harvinainen yhdistyminen

Tapani Tikkala kertasi tervehdyspuheessaan yhdistyksen, naisjaoston ja korsukuoron historiaa. Yhdistyksen syntysanat lausuttiin Vaasan Suoma-

Veikko Kurkialalle (vas.) luovutettiin juhlassa Sotaveteraanien kultainen ansioristi, Yrjö Savolalle ja Alpo Nojoselle Sotaveteraanien ansioristi ja Aatto Mukarille yhdistyksen Veteraanipalkinto no: 3.

laisella klubilla 29. syyskuuta 1967, jolloin helmikuussa 1965 perustettu Rintamamiesten Asunto- ja Tukiliitto ry:n Vaasan osasto ja syksyllä 1965 perustettu Vaasan Sotaveteraanit ry päättivät yhdistyä yhdeksi kaksikieliseksi veteraaniyhdistykseksi. Molemmat perustajajärjestöt purettiin saman vuoden lopussa. Vaasan Rintamamiesveteraaniosastolla oli tuolloin 260 jäsentä ja Vaasan Sotaveteraaneilla 160 jäsentä. Yhdistys teki valinnan kattoorganisaatiostaan vasta maaliskuussa 1970, jolloin se päätti liittyä Suomen Sotaveteraaniliittoon.

Vuospäivänä yhdistykseen kuului 793 jäsentä, joista veteraaneja 265, puolisojäsentiä 31,

leskijäsentiä 90 ja kannattajajäsentiä 407.

Yhdistys auttamassa vanhustenhuoltoa

Vaasan kaupunginjohtaja **Tomas Häyry** kiitti yhdistystä tervehdyksessään. Se on vuosikymmeniä jatkuneen vapaaehtoistyön avulla järjestänyt veteraaneille kuntoutusta ja virkistystä, joka on mahdollistanut heidän asumisensa omis-sa kodeissaan. Vaasan kaupungin veteraaneille tarjoamien harkinnanvaraisten etuuksien arvo on yli 200 000 euroa vuodessa.

Teksti: Tapani Tikkala

Kuva: Jouko Keto

Vaasan Korsukuoro julkisti juhlassa CD-levyn Vanhan soturin muisto. Levyjä voi tilata yhdistyksen toimistosta, puh. (06) 312 0259.

Kanadan piirikokouksen valintoja

Kanadan piirin jäsenyhdistysten edustajat kokoontuvat kesälä vuosikokoukseensa. Viime heinäkuussa Thunder Bayssa

pidetyssä piirikokouksessa hyväksyttiin piirin tilit, toimintakertomus ja toimintasuunnitelma. Piirin puheenjohtajana jatkamaan valittiin **Reijo Viitala**

Sudburysta, varapuheenjohtajana **Peter Mökkönen** Vancouverista, toiminnanjohtajaksi **Seppo Peuhkurinen** Torontosta ja rahastonhoitajaksi **Paul Riikonen** Torontosta.

Reijo Viitala jatkaa piirin puheenjohtajana.

Uudeksi toiminnanjohtajaksi valittiin **Seppo Peuhkurinen**.

Peter Mökkönen jatkaa varapuheenjohtajana.

Upeat elämäkerta- ja muistelmakirjat

Sinun tarvitsee vain kertoa tarinasi. Me huolehdimme kaikesta muusta.

Jätä elämäntarinasasi elämään!

0400 231 465
info@memoro.fi
www.memoro.fi

Memoro
- Kannet elämäsi kirjalle -

Jamppeeri Oy

Seinäjoki
sähköasennukset, www.jamppeeri.fi

Siilin Putkipojat Oy

Siilinjärvi

LSS Long Special Service Ltd

Sipoo

Östra Skärgårdens Stugservice

Sipoo, Söderkulla

Someron Talkkari Oy

Somero

T:mi Napis Palvelut Arja Sirviö

Sotkamo

Inhimillinen hetki taistelun keskellä

Armas Sihvo oli talvisodan alkaessa 16-vuotias käkisalmelainen koulupoika. Hänen isänsä ja setänsä olivat tunnettuja jääkäreitä. Hän palveli vanhemman Aarre-veljensä kanssa Käksälmen suojeluskunnassa varvotiotehtävissä. Pojan mieli paloi rintamalle, varsinkin, kun hän suunnitteli itselleen ammattisotilaan elämäntehtävää.

Tammikuussa 1940 hän kirjoitti isälleen Tauno Sihvolle kirjeen, jossa pyysi tämän suostumusta vapaaehtoisena rintamalle lähtemiseen vedoten isänsä ja setiensä kunniakkaisiin sotilasuriin. Häinkin voisi nyt avata itselleen sellaisen, vaikka se johtaisi Armas-sedän tavoin kuolemaan ja kunniaan tulla haudatuksi hänen viereensä Kaukolan sankarihautaan.

Talvisodassa nuorempi Armas Sihvo ei ehtinyt rintamalle, mutta jatkosodassa Mikkelin evakoksi siirtynyt nuorukainen oli mukana alusta lähtien. Hän palveli Jääkäripa-

taljoona 6:ssa Mannerheim-ristin ritariksi nro 86 seuraavana vuonna nimitetyn luutnantti Lauri Kokon komppaniassa.

Lauri Kokko kertoo Armas Sihvosta Mauri Sariolan kirjassa ”Näin tekivät ritarit” otsikolla ”Pisara aitoa ritarillisuutta” (Weilin +Göös 1969). Tässä hänen kertomuksessa hieman tiivistettynä:

Henkensä uhalla

Mikkeliäinen koulupoika Armas Sihvo - tunnettua jääkärisukua - oli kiinnittänyt esimiestensä huomion itseensä jo hyökättäessä 1941 Ägljärven suunnassa olevaan Yläjärven kylään. Oli sattunut pahanlainen sekaannus, josta oli selvitty Sihvon huimapäisyyden ja alttiuden ansiosta.

Jo hyökkäykseen lähdetäessä tiedettiin oltavan kovan paikan edessä. Oli saatu selville, että kylää puolusti eräs vihollisen sotakoulukurssi. Tällaiset sotilaat olivat urhoollisia ja aatteen läpitunkemia. Oli tur-

ha kuvitella, että he luopuisivat suosiolla kylästä. Muutenkaan ei tilanne suomalaisten kannalta näyttänyt valoisalta. Kylän valtaamisen tehtäväkseen saanut komppaniamme oli jo siihenastisen etenemisvaiheen aikana kärsinyt ankaria tappioita eivätkä täydennykset olleet ehtineet saapua. Upseerit olivat kaatuneet ja joukkueet olivat aliupseerien johdossa.

Huonoa onnea lisäsi se, ettei hyökkäykseen saatu tykistön tulivalmistelua. Lanka- ja radioyhteyksiä ei ollut, joten lähetti oli pantu asialle pataljoonan suuntaan selvittämään tilannetta. Hyökkäyshetki oli klo 14.00 ja tykistön tuli-iskua pyydettiin sitä ennen. Lähetti ei kuitenkaan löytänyt pataljoonan komentopaikkaa ja tuki jäi saamatta. Siitä huolimatta kylä vallattiin.

Lähetin harhaan menosta oli ikäviä seurauksia. Kun takana ei tiedetty, että omat olivat vallanneet kylän, tykistön tuli-isku tulikin vasta nyt. Tulen-

johtaja näki kylässä liikettä ja suuntasi patteriston laukaukset sinne. Kranaatit satoivat omien niskaan.

Tällöin nuori Sihvo keksi oman henkensä uhalla ainoan oikean keinon. Siitä huolimatta, että tykistö ampui kylään ja kylästä metsään karkotettu vihollinen tulitti konetuliaseillaan, Sihvo kiipesi pitkän seipään kanssa kylän korkeimman rakennuksen katolle. Hän asetti kypäränsä seipään nääseen ja heilutti sitä keskellä luotisadetta. Kiikarin kanssa tulta johtava tykistön upseeri tunsikin kypärän muodon ja värin suomalaiseksi ja lopetti tulen.

Vihollisenkin aseet vaikenivat

Luutnantti Kokko muisti asian, kun antoi pari päivää myöhemmin Sihvolle uuden tehtävän. Taistelu aaltoili 300 metriä pitkän aukion tienoilla. Aukion toisella puolella olivat venäläiset ja toisella suomalaiset. Ainoa kulkukelpoinen tie kulki aukion halki ja sen omistamisesta taisteltiin.

Kokko oli juuri näyttämassä kartasta Sihvolle asemia ja jatkoi:

- Tehtävä on hoidettava heti. Siis...

Luutnantin puhe katkesi. He olivat seisseet vastakkain pienen kumpareen suojassa. Vihollisen tarkka-ampujan luoti osui Sihvoon ja nuori sotilas vaipui maahan.

Heti huomattiin, että Sihvo oli haavoittunut vakavasti. Luoti oli osunut rintaan ja tullut selästä ulos. Ehkä hän voisi kuitenkin pelastua, jos hänet pystyttäisiin nopeasti kuljettamaan hoitoon.

Mutta kuka sen tekisi ja mitä kautta? Soinen korpi levisi joka puolella. Ainoa kulkuväylä oli keskellä aukeaa oleva tie, joka oli vihollisen tulituksen alaisena. Pakko oli kuitenkin yrittää.

Viholliselta saatu sotasaa-lishevonen valjastettiin aisoihin. Komppanianpäällikön toinen lähetti, rohkea Kähkönen, tarjoutui vapaaehtoisesti lähtemään. Vaikea olisi ollutkin määrätä ketään tehtävään, sillä etukäteen näytti varmalta, että haavoittunut sekä kuljettaja hevosineen tuhoutuisivat aukealla.

Kähkönen tarttui kasvot vakavina ohjaksiin. Sillä hetkellä Kokon päähän välähti ajatus, että kun hänen omat miehen-

Armas Sihvo rippikuvassa

la, voisi sattua kauhea erehdys. Tiellä nelistävä hevonen voitaisiin luulla viholliselle kuuluvaksi ja omat voisivat ampuu sitä. Kokko nousi pystyyn, pani kätet torvelle suun eteen ja huusi omilleen, että tielle pian ilmestyvä hevonen oli oma ja sen kärryissä haavoittunut oma mies. Viesti kulki ketjussa eteenpäin.

Kokko on kertonut, etteivät tätä seuranneet hetket pyyhkiydy hänen muististaan.

Vihollisen puolella oli varmaan suomen kieltä ymmärtävä mies, sillä kun hevonen ilmestyi tielle, myös vihollinen lopetti ampumisen. Se oli aave-mainen hetki. Äsken vielä äänekäs tulitus, nyt syvä hiljaisuus. Hevosien kavioiden kopse ja Kähkösen yllytyshuudot kuuluivat selvästi. Koko sinä aikana, kun hän ylitti aukeaa, kumpikaan osapuoli ei ampuut laukaustakaan. Mutta heti, kun hevonen katosi metsään, ampuminen jatkui entistä voimakkaampana.

Valitettavasti Armas Sihvo kuitenkin menehtyi.

Kapteeniksi ylennetty Lauri Kokko päättää muistelunsa: ”Sodankin keskellä on jotain sellaista, jota on vaikea pukea sanoiksi.”

Viimeinen kirje

Armas Sihvo kirjoitti viimeisen kirjeensä kotiin ”jostain korvesta” viikkoa ennen haavoittumistaan. Hän kirjoitti: ”Voin hyvin. Otamme Karjalan takaisin. Kirjoittakaa ja kertokaa kaikkea olostanne, sitä on hauska lukea. Töherrän myöhemmin enemmän.”

Armas Sihvon veli Aarre koki Armas-veljensä kohtalon, hän kaatui Niiniselässä kesäkuussa 1944. Hänenkin elämänuransa katkesi kesken.

Antti Henttonen

Kuva: Mirjami Sihvon arkisto

Sotahistoriallinen seminaari Kuhmo-talossa
30.11.2012 klo 10 - 15

Seminaari on maksuton ja avoin kaikille.

Avauspuhe: Eila Valtanen, kaupunginjohtaja
Luennoitsijat:
Pentti Airio, dos. Sotahistorianlaitos
Juri Kilin, prof. Petroskoin yliopisto
Pasi Tuunainen, dos. Itä-Suomen yliopisto

Paneelikeskustelu: luennoitsijat ja yleisö

Seminaarin juontaja/paneelin puheenjohtaja:
Veikko Tikkanen VTL

Järjestäjät: Kuhmon veteraanijärjestöt
 Kuhmon kaupunki

Ensimmäinen laukaukseni sodassa

Jatkosodan hyökkäysvaiheen jälkeen 11. divisioonan JR 50 otti rintamavastuun Syvärin alajuoksulla 1.12.1941. Vuoden 1941 lopulla ryhdyttiin laajoihin vanhempien ikäluokkien kotiutuksiin. Tammikuun ensimmäisellä viikolla JR 50 koki suuren muutoksen, kun vanhempien tilalle siirrettiin nuoria miehiä useista eri koulutuskeskuksista.

Veikko Leppilampi kuvassa keskellä.

Kannuksessa asunut Veikko Leppilampi (synt.10.6.1922) siirtyi ennen talvisodan alkamista Ouluun VR:lle asemamieheneksi. Oulussa hän meni mukaan suojeluskuntatoimintaan. Mestariampuja Jussi Pälve koulutti suojeluskunnassa Veikkaa kivääriammuntaan. Asevelvollisuuden Veikko aloitti 16.9.1941 Kemin Veitsiluodon Rytikarin koululla. Suojeluskuntataustansa vuoksi Veikko määrättiin Kemissä heti ryhmänjohtajan tehtäviin. Kemistä siirrettiin AUK:hon lähtijät Tornioon. Torniossa annettiin taistelukoulussa rintamakoulutusta eli siellä valmistauduttiin sotaan lähtöä varten.

Lähtö rintamalle

AUK:n jälkeen Veikko siirrettiin Kemiin omaan komppa-

niaan. Rintamalle lähdettiin Kemistä 30.12.1941 junakuljetuksena Oulun ja Kontiomäen kautta Joensuuhun ja edelleen vanhan rajan lähelle Vitelen asemalle. Vitelestä matka jatkui kuorma-autokuljetuksena kohti Syväriä Kuuttilahden. Syvärillä Veikon komppanian vastuulla oli rintama Kuuttilahti-Koukkula-Korkonkylä-Sekestaniemi, joissa jokaisessa oli konekivääri asemassa. Veikko sijoitettiin Kuuttilahden ja Syvärin välissä olevaan kokoontumispaikkana toimivaan korsuun, jossa oli konekivääri- ja jalkaväkiryhmä, noin 20 miestä.

Vartiopaikka sijaitsi Syvärillä olevalla saarella ns. eteen työnnettynä tukikohtana. Viikko oltiin vartiopaikassa ja viikko kokoontumiskorsussa. Saaren korsusta johti juoksuhauta n. 30 metrin päähän konekivääripesäkkeeseen. Saaren korsu ja juoksuhauta olivat matalat Syvärijoen vedenpinnan vuoksi.

Tositomiin

Kun Veikko Leppilampi oli ollut neljä päivää rintamalla kokoontumiskorsussa, hän havaitsi korsun yli lentävän teeriparven. Metsästysmiehenä Veikko lähti ampumaan Syvärin rantaan laskeutuneita teeriä. Hän oli saanut Kemistä mukaansa aivan uuden pystykorvan. Veikko latasi ja ampui teertä, mutta kivääri ei laennut, koska sen lukko oli jäänyt aseeseen jääneen rasvan

vuoksi. Veikko palasi korsulle ja komensi kaikki miehet ulos hakemaan kiväärinsä puhdistusta varten.

Veikon ryhmä meni 6.1.1941 illan pimetessä klo 21.00 jäätä myöten saaren vartiopaikkaan ensimmäistä kertaa. Veikko kulki yksin vartioon konekivääripesäkkeeseen juoksuhauta myöten. Taivas oli tähtikirkas. Kun Veikko oli ollut 10 minuuttia vartiopaikassa, niin pakkassäällä alkoi kuulua rapinaa. Hän näki konekivääriaukon oikeanpuoleisen sektorin ulkopuolella n. 35 metrin päässä hahmon nousevan piikkilankaesteen yli.

*Veikko latasi
pystykorvan ja
tähtäsi hahmoa.*

Kiväärin piippu hohti kirkkaana tähtitaivaan alla. Vapina valtasi nuoren sotilaan eikä hän kyennyt ampumaan. Veikon täytyi ravistella itsensä ja vasta sen jälkeen hän kykeni tähtäämään vihollista kohden ja ampumaan ensimmäisen laukauksensa sodassa. Hahmo hävisi näkyvistä ja Veikko veti hälytysnarusta, mutta sen tapsi katkesi ja jäi käteen. Hälytys oli mennyt perille ja koko kivääri-ryhmä tuli juoksuhautaa pitkin avuksi.

Vihollinen lähestyi jäätä myöten suomalaisten vartiopaikkaa. Ampuminen aloitettiin välittömästi konekiväärillä, konepistooleilla ja pystykorvilla. Saarella ollut tykistön tulenjohtaja antoi kenttätykistölle ammuntaa varten koordinaatit. Neljän tykin tulituki jäi lyhyeksi ja kranaatit putoivat joen jälle saaren ja joen, suomalaisten hallinnassa ol-

leen rannan väliin. Tulenjohto lopetti tykkitulen välittömästi, kun virhe havaittiin. Ammuntaa kesti noin puoli tuntia, kunnes vastatulta ei enää tullut.

Ammu tai tule itse ammutuksi

Seuraavana päivänä selvitettiin tilanne. Veikko näki haarakaukoputkella, että yksi vihollinen oli hengissä ja heilutti käsiään. Illalla pimeän turvin vänrikki Taskinen tuli ryhmineen ja ahkioineen ja haki haavoittuneen pois. Samalla löytyi myös Veikon ensimmäiseksi ampuma vihollinen. Hänellä oli paljaas-

sa, jäätyneessä kädessään munakranaatti, josta oli jo sokkanaula irrotettuna.

Kalajokinen, ryhmän karski sotilas, sanoi Veikolle, että ota se kenttävirsikirja ja veisataan virsi *Herraa hyvää kiittäkää*. Korsussa olleet 1922-syntyneet nuoret sotilaat yhtyivät virteen. Veikko risti kätensä, niin kuin hän on tehnyt jokainen päivä sen jälkeen. Sota oli alkanut Veikko Leppilammen osalta ja hän oli valmis seuraaviin tehtäviin taistelussa vapaan isänmaan puolesta.

Martti Sihvonen

Veikko ja Kaino asuvat Ylivieskassa. Veikon 90-vuotispäivää vietettiin kesäkuussa.

KONECRANES®

Lifting Businesses™

”Kyrkstötar” i traditionsarbetet

En nyligen publicerad, omfattande nationell undersökning visar, att finländarnas uppfattningar om den egna historien har under årtiondena efter kriget förändrats och kommer troligen i takt med nya generationer alltfört att förändras. De viktigaste nyckelfarenheterna för de på 1960-talet och därefter födda är redan nu bl.a. informationsflödet och den teknologiska utvecklingen samt faktorer i anslutning till vårt lands EU-medlemskap; dessa i stället för de tidigare betydande krigshändelserna och återuppbyggnadsarbetet.

Denna riktning i utvecklingen är en väldig utmaning för de, som skall utföra veterantraditionsarbete. Huru skall man ta hand om traditionerna och övriga värden, som veteranerna överlämnat åt oss att ansa och vårda i en värld av förändring? Huru säkra historiekunskaperna om våra krig, sen på 2020-talet och därefter? Ovan skildrade utveckling leder oundvikligen till att enskilda små traditionsbevarande insatser och smala objekt, hur viktiga de än just nu förfaller att vara, riskerar att drunkna i det alltjämt växande dataflödets mariginal. En logisk slutsats härav är, att det behövs en centralisering inom traditionsarbetet ävensom en klarläggande gemensam definiering av uppgiften.

Traditionsförbundet Eklövets svar på dessa framtidens utmaningar, som redan idag klappar på dörren, är att ett nätverk av regionala traditionsarbetare bör skapas. Som stöd- och jerpunkter för ett sådant nätverk skulle finnas några tiotal starka traditionsföreningar, som skulle fungera som ”motorer” och samlande krafter på respektive ansvarsområde.

Som kumpan i uppbyggandet av nyss beskrivna regionala nätverk har vi fått Finlands Krigsveteranförbund, vars organisationsuppbyggnad avses att med tiden utvecklas att bli lämplig för denna verksamhet. Som verksamhetsmodell för styrandet av traditionsarbetet

skulle en sådan lösning kunna vara, att Traditionsförbundet som riksomfattande takorganisation gör avtal med Krigsveteranförbundet om uppgörande av ett regionalt nätverk.

För förverkligandet av det praktiska traditionsarbetet behövs alla slag av medverkande, traditions- och historiekunskapens ”kyrkstötar”. Härtill har vi goda möjligheter, ty det finns många traditionsarbetare. En fungerande och effektiv helhet skulle skapas utan större besvär, då medlemmarna i Traditionsförbundet Eklövet, som t.ex. veteran-, traditions- och landsförsvarssorga-

nisationerna som samarbetskumpaner, från sitt eget verksamhetsfält skulle hämta sitt bästa kunnande till den regionala helheten. Genom samarbete skulle även de mindre samfunden få möjligheter och kunna säkra sina egna särdrag och vårda dem i förändringarnas tidevarv. Organisationernas roller klarlägges genom överenskommelser med Traditionsförbundet.

Planeringsarbetet, som siktar på 2020-talet har börjat. Många detaljer skall lösas. Det fordrar noggrann bedömning, som inverkar på tidtabellen för den slutliga verksamhetsmodellen. Som också i många andra stora projekt av grundläggande natur, skulle man kunna testa verksamhetsidén för det regionala traditionsarbetet och dess funktionsduglighet redan under de närmaste åren. Lämpliga tidpunkter skulle i så fall kunna vara minnet av krigsslutet år 2015 och självständighetens jubileumsår 2017. Resultaten, de gemensamt åstadkomna skapelserna skulle utgöra bevis på kraften av samarbete mellan traditionsarbetarna till förmån för bevarandet av veteranernas traditioner.

Pertti Suominen
Verksamhetsledare för
Traditionsförbundet Eklövet
Översättning
Holger Strandberg

Goda nyheter från riksdagen

I min ledare för september-numret av vår tidning fanns ett positivt budskap. Veteran-tillägget föreslogs att höjas och anslaget för rehabilitering av frontveteranerna skulle få bibehållas på 2011-års nivå. Strax därefter gjorde riksdagsgruppens ordföranden en motion om ett tillägg om 6 miljoner euro. Åtgärden är en utomordentlig handräckning åt de veteraner från våra krig, som på grund av bristen på anslag blivit utan rehabilitering. Inte gör detta tillägg det möjligt för alla veteraner att årligen få rehabilitering, men det är en åtgärd i rätt riktning. En viktig punkt finns dock i slutet av framställningen: ”vid uppgörandet av rambeslut för åren 2014 – 2017 reserverar regeringen tillräckliga anslag för den årliga rehabiliteringen av veteranerna”. Tillägget är särskilt värdefullt. Riksdagen har givit uttryck för sin vilja att få ordning på rehabiliteringen av frontveteranerna.

Veteranorganisationerna uttalar sitt tack till alla de, som har varit med om att föra fram ärendet i dagsljuset och till beslutfattarnas bord.

Veteranerna från våra krig är förtjänta av möjligast goda dagar på sin ålderdom. Hit hör en planerad rehabilitering och behövliga servicetjänster i deras hem. Då antalet veteraner sjunker, minskar behovet av

anslag och anslagen belastar ingen annan grupp i samhället. Momentet försvinner i sinom tid från statsbudgeten. Anslaget, som erfordras för veteranerna, blir alltså ingen utgiftsautomatik för staten.

Nu och just nu behövs dock hjälp och stöd. En betydande del av veteranerna är redan i det skedet, att de inte själva förmår påverka deras gemensamma ärenden och inte heller riktigt klarar av sina egna ärenden. För att uppgöra den årliga ansökan om rehabilitering behövs ofta utomstående hjälp. Vi yngre, som är med i veteranorganisationerna, bör dock framhålla veteranernas behov av stöd och verka till förmån för våra hedersmedborgare.

Ett intimt samarbete med kommunernas ansvarspersoner garanterar att alla av staten beviljade medel kommer till användning. Att påverka i detta avseende är vår organisation beredd, på dess alla nivåer.

Markku Seppä
Översättning
Holger Strandberg

Korsun vigdes i Kristinestads Bötomborgen

Kristinestads krigsveteraner vigde sitt korsumuseum ”Låset” den 16 augusti. Planeringen av korsumuseet inleddes redan under hösten 2010 och självbyggnadsarbetet i maj 2011. Museet är byggt i stock samt övrigt trämaterial. Allt som allt har det gått åt över trehundra personarbetsår för att få Låset till stånd. Medel för projektet har fått av fonder, staden, företag samt privatpersoner.

Korsumuseet är byggt på en värdig plats. Bötomborgens skogar samt dess naturrikedomar kan jämföras med Karelen som krigsskådeplats.

Med museet vill vi ära våra frontmän, krigsinvalid, lottor samt hemmafronten. Krigsänkebarnen har även deltagit aktivt i projektet. Veteranerna har lämnat efter sig ett arv som bör bevaras - ett självständigt fosterland som vi, som får njuta av

friheten och välfärden, är skyldiga att värna om.

Vår tro, hem och ett självständigt fosterland var viktiga värden för alla dem som deltog i kriget.

Att många offrade sina bästa ungdomsår i kriget är något vi bör vara ödmjukt tacksamma för.

Vi som är födda efter kriget anser kriget vara något mycket avlägset, något vi inte vet så mycket om och inte heller alltid förstår. Därför anser vi

att ett museum av detta slag vore på sin plats för att berätta åt dagens ungdom om vad deras förfäder en gång i tiden gjort för oss, för att vi skall få leva i ett fritt land. Museet berättar om krigstida händelser, dock med IR 61:ans krigss-trapatser som huvudinriktning. De unga männen från Lappfjärd-Sideby bildade IR 61:ans åttonde kompani, som i vårt museum kommer att få en central plats.

Hans Ingvesgård

Artic Machine Oy Suonenjoki	Ar-Pe Trailer Oy Säkylä	Noormarkun Murske Oy Söörmarkku
Honkoliini Professional Oy Tampere	Metallisorvaamo Sunila Ky Tampere	Tampereen Messut Oy Tampere

Aritalo Oy Tampere	Ata Gears Oy Tampere	Nomet Oy Tampere
TK Tili ja Laskenta Oy Tampere	Puhallinsoitinkorjaamo Jarmo Parkusjärvi Tampere	Arkkitehtiruutu Oy Tampere
Etelä-Suomen Takuueristys Oy Lempäälä	Yhtymä-Tahlo Oy Ylöjärvi	Mepco Oy Tampere
Insinööritoimisto Comatec Oy Tampere, www.comatec.fi	Kilsa Tools Oy Toijala	Vesijohtoliike Järviset Oy Turenki
Tikoma Oy Rusko	V-S Talopalvelut Ky Turku	Insinööritoimisto Arcus Oy Turku

APTEEKKIPALVELUA SOTAVETERAANEILLE

Alajärvi	Kerava	Parikkala
Alajärven Apteekki Keskuskatu 14, 62900 Alajärvi Puh. 06-557 2249	Keravan Keskusapteekki Kauppakaari 4, 04200 Kerava Puh. 09-274 7930	Parikkalan 1. Apteekki Sahakuja 2, 59100 Parikkala Saaren sivuapteekki Akapohjantie 6 C 4, 59510 Saari
Forssa	Korpilahti	Ristiina
Forssan Keskusapteekki (Kartanokeskus),Kartanonkatu 11,30100 Forssa Puh. 03-422 2835	Korpilahden Apteekki 41800 Korpilahti puh. 014-821 775 www.korpilahdenapteekki.fi	Ristiinan Apteekki Brahentie 16, 52300 Ristiina Puh. 015-740 7700 Suomenniemen sivuapteekki Puh. 015-666 470
Hamina	Lappeenranta	Turku
Haminan Keskusapteekki Satamakatu 9,49400 Hamina Puh. 05-344 0172 www.haminankeskusapteekki.fi	Lappeenrannan 2. Uusi Apteekki Lappeenranta , Taipalsaari , Voisalmi	Pyhän Henrikin Apteekki Kalevantie 41, 20520 Turku Puh. 02-275 2150
Jyväskylä	Lapväärtti	Veteli
Kyllön Apteekki Keskussairaalantie 20, 40620 Jyväskylä Puh. 010 271 6890 Voionmaan apteekki Voionmaankatu 9, Puh. 010 271 6895	 APOTEKET I LAPPFJÄRE Puh. 06-222 1110 Fax 06-222 1599 Lapväärtintie 729 64300 Lapväärtti Loimaan II HIRVIKOSKEN APTEEKKI Hirvikoskentie 224, 32210 Loimaa Puh. (02) 7627 129 • Fax (02) 7627 813 Palvelemme ma-pe 9-17, la 9-14, tervetuloa! MELLILÄN APTEEKKI Melliläntie 109, 32300 Mellilä Puh/fax (02) 767 1108 Palvelemme arkisin 9-17 <td>Vetelin Apteekki Koulutie 63, 69700 Veteli Puh.06-862 1419</td>	Vetelin Apteekki Koulutie 63, 69700 Veteli Puh. 06-862 1419
	Loimaa	Viitasaari
		Viitasaaren Apteekki Postikuja 1, 44500 Viitasaari puh. 014-577 4700

Mottikampanjalle räväkkä aloitus Seinäjoella

Sotiemme Veteraanit 2012 syksyn myyntikampanja käynnistyi 18. lokakuuta Seinäjoen kauppatorilla. Paikalla oli veteraanien, kirveiden ja mottimerkkien lisäksi keihäsmiehiä maailman huipulta.

Tilaisuuden avasi Veteraanivastuun puheenjohtaja **Erkki Heikkinen**, joka kertoi tämän hetken veteraaniasioista. Mottitalkoissa 1942-1944 suomalaiset hakasivat yli 3,4 miljoonaa mottia polttopuuta.

Mottimerkin sotavuosina ansainnut **Rauno Koivunen**

(82) muisteli miten hänen ensimmäinen halkomottinsa syntyi pitkän aherruksen jälkeen pokasahalla ja kirveellä.

Puheiden jälkeen torin ottivat haltuun varsinaiset mottiveteraanit **Esko Kohtala** (87) ja **Leevi Asunta** (88). Seinäjokelaiset veteraanit antoivat yleisölle näytteen halonhakkuutaidoistaan pokasahalla ja Billnäsin vuoden 1942 -mallin kirveellä. Veteraanien jälkeen huippukeihäsmiehet **Tero Pitkämäki** ja **Ari Mannio** ottivat toisistaan mittaa halkomalla pöllejä. Halonhakkuukisan vei niukasti nimiinsä Tero Pitkämäki, jonka kirves halkaisi viimeisen pö-

lin hetkeä ennen Ari Manniota. Jännittävän kilpailun jälkeen Erkki Heikkinen luovutti keihäsmiehille omat kirvesmerkit laitettavaksi rinnoilleen tulevia koitoksia varten.

Mottikampanjalla Veteraanivastuu puhalttaa suomalaisiin mottitalkoiden aikaista yhteishenkeä. Alkuperäisen kirvesmerkin mukaan taotun Mottimerkin saa ostettua omaksi R-Kioskilta tai verkkokaupasta www.veteraanit.fi hintaan 25 euroa. Merkkien myyntituotto käytetään sotiemme veteraanien, heidän puolisoitensa ja leskiensä sekä sotaleskien tukemiseen.

Seinäjokelainen Sotaveteraani Esko Kohtala näytti mallia, miten 1940-luvun saha teroitetaan. Tällä 1940-luvulta olevalla pukilla Esko on teroittanut satoja sahanteriä.

Esko Kohtalan iskut olivat harkittuja. Puut halkesivat taidolla.

Keihäänheittäjät Tero Pitkämäki ja Ari Mannio lähtivät kisaamaan, kumpi ensin halkaisee kymmenen metrin mittaista koivupölliä. Aluksi lastut sinkoivat, mutta työn edetessä alkoi halonhakkuun taito kasvaa ja pöllit halkesivat 1-2 iskulla.

Ensimmäisen merkin osti itselleen Seinäjoen kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Raimo Ristilä. Myyjinä vas. Eila Alanko ja Ritva Sulkava. Raimo Ristilän ehdotuksesta kaikille Seinäjoen kaupunginvaltuuston jäsenille ja virkamiesesittelijöille päätettiin hankkia joululahjaksi mottimerkki. Raimo antaa ehdotuksensa myös muiden kuntien käyttöön.

Syksyn mottitalkoot veteraanien hyväksi

Yksi suomalaiseen perusluonteeseen liittyvä piirre tulee esille vaikeina aikoina ja varsinkin ulkoisen uhan alla. Se on into tarttua korjaamaan asioita talkoilla. Tarmoa ja kekseliäisyyttä, kilpailuhenkeäkin, riittää silloin yllin kyllin.

Nyt sotiemme veteraanien hyväksi järjestettävässä Mottimerkki-kampanjassa puhalletaan jälleen yhteen hiileen ja pyritään tukemaan veteraanien kotona asumista. Kampanja vie ajatukset viime sodan aikana järjestettyihin Mottitalkoisiin, joilla turvattiin maan puuhoitoa.

Kylmät sotatalvet söivät puuta

Talvisodan talvi 1939-40 oli poikkeuksellisen kylmä. Polttopuuta hakattiin vähän, sillä miehet pääsivät rintamalta metsätöihin vasta keväällä. Seuraavakin talvi oli harvi-

naisen kylmä ja polttopuuta alkoi esiintyä kovaa pulaa.

Kauhavalaisella lotta Eira Aholalla välähti. Hänen ajatuksensa jalostui Motti mieheen -iskulauseeksi, joka kanavoiki koko kansan maanpuolustustahdon hakkuutalkoisiin.

Mottitalkoisiin haluttiin kaikki, naisia, ikäihmisiä ja lapsia myöten. Pienemmille lapsille ei toki annettu kirveitä, mutta heidän tehtäväkseen tuli pihkan kerääminen paperiteollisuuden tarpeisiin. Kaikki siis olivat yhteisellä asialla.

Vuonna 1942 laskiaistiistaina järjestetyt talkoot olivat eräänlainen käännekohta mottitalkookampanjassa. Tuolloin asetettiin tavoitteeksi avun antaminen puupulasta kärsiville naapureille, sotaleskillä ja invalideille. Suuren suosion saavuttanut tempaus jatkui vuotuisilla kansalaisten halkosavotoilla, joihin kuljetettiin kuorma-autoilla myös kaupunkilaisväestöä suurin joukoin.

Polttopuuta ei tehty lopulta vain tehokkaassa talkoohennessä, vaan metsissä huhkittiin myös kiivaasti kilpaillen. Kilvanhakkuuseen yllyttivät erilaiset ahkeruutta osoittavat Mottitalkoiden kirvesmerkit: yhdestä motista sai ostaa mustan rautakirveen. Hopeakirves irtosi neljällä motilla ja kultakirveen saadakseen piti hakata kuusitoista mottia. Suurkirves edellytti 48 motin urakkaa ja mestarikirveen tinki oli tasan sata mottia.

Kovakuntoisia naisia

Tänään voidaan vain ihailla sotaikäyvänsä kansan fyysistä kuntoa. Esimerkiksi suurkirveitä saivat kymmenet naiset ja huippusuoritukseen, siis sataan mottiin, ylsi nelisensataa miestä ja kymmenkunta naista.

Vanhin motintekijä oli 99-vuotias lietolainen Juho Vuorinen. Erikseen on syytä tuoda esille jyväskyläläinen Nina Tuo-

mela, joka hakkasi talkootyönä 70 mottia, parhaana päivätulokseen yksitoista mottia! Sadan motin määrän tekijöistä nuorin oli vuonna 1944 vain 15-vuotias nuorimies.

Mottitalkoiden pyrkimyksenä oli kipeästi kaivatun polttopuunteon lisäksi kartuttaa myös aseveljien talkoorahastoa. Kirvesmerkin antoperusteissa hyväksyttiin vain ne motit, joiden tekopalkkiot luovutettiin rahastoon.

Sotavuosina puupula oli kova. Poikkeuksellisen kylminä talvina puuta tarvittiin tavallista runsaammin lämmitykseen, mutta sitä paloi muutenkin ylettömästi. Puulla kehitettiin höyryä, jolla pyörätettiin sähkömyllyjä, sillä kiskottiin junia ja liikutettiin autoja. Vaikka puuta oli metsissä paljon, oli työvoimapula huu-tava. Parhaat metsätyömiehet olivat rintamilla, joilla niilläkin hakattiin paljon puuta. Ko-

tirintama oli siis mobilisoitava puuntekoon ja siinä onnistuttiin.

Sotavuosien aikana tehdyistä mottimääristä ei ole käytettävissä tarkkaa selvitystä, mutta Metsälehdessä kerrottiin aikanaan, että kun ensimmäinen kansanhakkuu päättyi elokuussa vuonna 1943, oli sen tulos viisi miljoonaa mottia. Tästä määrästä viidennes oli tehty talkoilla.

Nyt Veteraanivastuu ry pyrkii puhaltamaan suomalaisiin Mottitalkoiden aikaista yhteishenkeä. Sotiemme veteraanien hyväksi aloitettavan kampanjan tuotolla tuetaan veteraanien kotona asumista. Veteraaneista yli puolet saa noin 1000 euron kuukausieläkettä. Varoja tarvitaan esimerkiksi ras-kaampiin siivouksiin, jalkahoitoihin, kuntoutukseen ja virkistykseen, mutta myös kodin pieniin elämistä helpottaviin muutostöihin.

Muistikuvia mottitalkoista

Juhani Pesonen on Sotaveteraaniliiton hallituksen jäsen ja osallistunut mottitalkoisiin sodan aikana.

Sotaveteraani Juhani Pesonen (84) oli vuonna 1942, kun mottitalkoot aloitettiin 14-vuotias helsinkiläispoika. Juhani teki ensimmäiset mottinsa Kirkkonummella, jonne kuorma-autolla kuljetettiin Ruotsalaisen teatterin vierestä. Myöhemmin hän osallistui raivausleirille Rautjärven Laikossa, jossa parin viikon aikana piti hakata 10 mottia.

Teuvo Hinttala on Sotaveteraaniliiton hallituksen jäsen ja pitkäaikainen toimija Keski-Suomen Sotaveteraanipiirissä ja Jyväskylän Sotaveteraaneissa.

Sotaveteraani Teuvo Hinttala (87) oli mottitalkoiden alkaessa Oulun lyseossa. Teuvo hakkasi 16 mottia ja sai tästä kullatun mottikirveen. Hän oli lyseossa siihen mennessä ainoa tällaisen merkin saanut koululainen. Myöhemmin Teuvo on muistellut, että mottitalkoot ja kesätyö Oulujoen uitolla ohjasivat häntä hakeutumaan opiskelemaan metsänhoitajaksi, joksi hän valmistui 1951.

Sky Advertising

*Mottimerkki,
talkoohengessä sotiemme
sankareiden puolesta*

Osta Mottimerkki R-kioskilta tai veteraanit.fi

Sota-aikana Suomi oli kirjaimellisesti motissa – myös kotirintamalla. Vuosina 1942–44 suomalaiset hakkasivat talkoilla yli 3 miljoonaa halkomottia, jotta ankarasta polttopuupulasta selvittiin. Halkomottien teosta sai tunnustukseksi rautaisen kirvesmerkin.

**Mottimerkki on taottu tarkasti
alkuperäisen kirvesmerkin mukaan.**

Merkin hinta on 25 €. Myyntituotto käytetään itsenäisyytemme puolustajien, nykyisten sotiemme veteraanien kotona asumisen tukemiseen.

Sotiemme veteraanit kiittävät.

R kiosk

**SOTIEMME
VETERAANIT**
VETERANERNA FRÅN VÅRA KRIG

www.veteraanit.fi

Kaisa Mäkäriäinen ja Jari Litmanen tukevat Sotiemme Veteraaneja.

Isännöinti-Saarto Oy
Turku

Konepaja Laaksonen Oy
Turku

Mannlines Oy

Turun Vapaavarasto Oy

Teppman Oy
Turku

Pointcool-Service Oy
Tuusula

Kirjat

Igor Vahros – suomalaisen vakoilun sielu

Mikko Porvali: Salainen tiedustelija - suomalaisen vakoojaupseerin kirjeet 1940-1944. 349 s. Atena 2012.

Rikoskomisario, tietokirjailija Mikko Porvali avasi kaksi vuotta sitten ilmestyneellä jatkosodan aikaisen Vakoojakoulun toimintaa käsitelleellä kirjallaan uusia näkökulmia suomalaisten sodan ajan tiedusteluun. Uusimmassa kirjassaan Porvali vie lukijansa syvemmälle salaisen tiedustelun yksityiskohtiin suomalaisen vakoilun sieluksi nimeämänsä Igor Vahroksen elämäntarinan kautta.

Talvisodan aikana 23-vuotias

Vahros, maisteri ja alokas, palveli Päämajan tiedusteluosastossa, suomensi sotasaalisasiakirjoja ja osallistui sotavankien kuulusteluun. Jatkosodan alkaessa reservin upseeriksi koulutettu Vahros sijoitettiin liikkuvaan tiedustelukeskukseen, jonka tehtävänä oli koota ja kääntää hyökkäyksen edetessä sotasaaliiksi saatuja asiakirjoja. Vahros sai myös tehtäväkseen Kannaksella sotavangiksi jääneen divisioonankomentajan, kenraalimajuri Kirpitsnikovin kuulustelun ja kuljettamisen Mikkeliin.

Päämajan alkuvuodesta 1942 perustamassa vakoilijakoulussa venäläisen sukutaustan ja kulttuuriperinteen omannut Vahros

kirjoitti peitetarinat noin sadalle Neuvostoliittoon lähetetylle vakoojalle. Vankileireiltä valikoidut miehet naamioitiin punarmeijan upseereiksi ja heidät oli tarkoitus soluttaa sotilas- ja tuotantoelämän avainkohteisiin Neuvostoliitossa. Porvalin mukaan ehkä puolet vakoilutehtäviin lähetetyistä onnistui vielä palaamaan Suomen puolelle. Jotkut tosin saattoivat olla ”takinkääntäjiä” ja neuvostovakoi-lijoiiksi värväytyneitä.

Historian paradoksina voidaan pitää sitä, että Vahros helmikuussa 1948 komennettiin Moskovaan neuvotteluihin matkanneen Suomen yya-valtuuskunnan tulviksi ja sihteeriksi.

Vastapäätä istuivat Stalin ja Molotov, joiden päänmenoksi hän oli vain muutamia vuosia aiemmin laatinut suunnitelmia. Jo edellisenä kesänä Vahros oli ollut Jäniskosken voimallaitoksen rajalinjaa määrittäneen valtuuskunnan pääsihteerinä.

Varsinaisen elämäntyönsä sotien jälkeen Igor Vahros teki Helsingin yliopiston slavistikan laitoksen päällikkönä sekä venäjän kielen ja kirjallisuuden professorina. Näitä tehtäviä hän hoiti yli neljännesvuosisadan ajan.

Mikko Porvalilla on Vahrosin tarinaa kirjoittaessaan ollut poikkeuksellinen onni lähdeaineiston kanssa. Käytettävissä

ovat olleet muun muassa sota-vuosien ajalta Vahrosin päiväkirjat sekä sensuurin ohi kulkeneet venäjänkieliset vaimolle kirjoitetut kirjeet. Henkilökuvaa ja tapahtumia ovat lisäksi ainutlaatuisella tavalla täydentäneet vuonna 1984 tehdyt Vahrosin haastattelut.

Näistä aineksista Porvali on koonnut mukaansa tempaavan, johdonmukaisesti etenevän ja realistisen kuvauksen sotavuosi-en tapahtumista ja niihin lomituvista salaisista tiedusteluope-raatioista.

Pertti Suominen

Pertti Suominen: Armeijan silmänä ja korvana. Tiedustelupäällikkö Raimo Heiskanen. Otava 2012. Sivuja 416, kuvia, yhteen-veto Raimo Heiskasen elämänvaiheista, lähteet ja henkilöhakemisto. ISBN 978-951-1-25121-7.

Viime aikoina on henkilöhistoriaan kiinnitetty jopa yllättävän paljon huomiota kirjallisuudessa. Monet henkilöt - tunnetut ja vähemmän tunnetut - ovat saaneet tilaa kirjallisuudessamme. Armeijakin on saanut joukkoon omansa, viimeisimpänä Pertti Suomisen biografia 1970-luvun ja vähän sen jälkeenkin puolustusvoimiemme tiedustelupäällikkönä vaikuttaneesta kenraalimajuri Raimo Heiskasesta. Kirjan ensimmäiset 90 sivua kuvaavat Heiskasen nuoruutta koulupoikana, talvisodan suojeluskuntasotamiehenä ja jatkosotaa JR 29:n riveissä, tapahtumia Kadettikoulussa ja uudelleen rintamapalvelusta JR 8:ssa asemasodan loppuvaiheissa. Sodan jälkeen Heiska-

nen palveli rajavartiostossa, kävi SKK:n kurssin ja palveli muuttaman vuoden rajalla, kunnes siirtyi Pääesikunnan tarkastustoimistoon. Hän toimi myöhemmin sotilasasiamiehenä Varsovassa, toimistopäällikkönä PE:n tiedusteluosastolla ja tiedustelupäällikkönä vv. 1971-1982. Oikeastaan tyypillinen upseerin ura, mutta Heiskasen kohdalla tästä aika tavalla poikkeava, olihan kyseessä valtakunnan turvallisuus ja sen vaalinta tiedustelun keinoin. Raimo Heiskanen oli tehtävään vihkiytynyt suomalainen upseeri, jonka taipumukset nimenomaan tiedustelutehtäviin esimiehet havaitsivat jo varhain. Erityisen arvovon Heiskaselle antoi puolustusvoimain komentaja kenraali Lauri Sutela. Tämän tuo Suominen esiin useammin kuin kerran.

Pääosan teoksessa ottaa -luonnollisestikin - Neuvostoliitto, kun puhutaan tiedustelusta. Aika Varsovassakin keskittyi tähän, olihan lännen vastapainoksi perustettu Varsovan liitto. Suominen ei unohda myöskään Heiskasen perhe-elämää ”rauta-

esiripun” takana. Pettymys perheelle oli, kun ensimmäisen auton väri olikin punainen luvatus valkoisen värin asemesta. Tämä ei kuitenkaan ”estänyt” Heiskasta nousemasta Suomisen mukaan eräänlaiseksi asiamiesten johtohahmoksi asemapaikallaan. Hän järjesti usean kerran korkean tason vierailuja Puolaan, jossa Suomella oli hyvä nimi.

Tsekkoslovakian kriisiä Heiskanen seurasi aivan paraati-paikalta. Hän toimi niin hyvin etujemme puolesta, että hänelle määrättiin vuoden lisäaika tehtävään. Toisaalta Puolan turvallisuuspalvelu alkoi kiinnostua Heiskasen ”puuhastelusta”.

Palatessaan Varsovasta 1969 oli lähellä, ettei ansioitunutta tiedustelumiestä komennettu pataljoonan komentajaksi Kaajaaniin. Se olisi ollut puolustusvoimien tiedustelun kannalta menetys. Onneksi Lauri Sutela näki tiedustelun tärkeyden, joten siirto peruutettiin. Vuonna 1971 Heiskanen nimitettiin tiedustelupäälliköksi. Hän solmi muihin valtakunnan turvalli-

suudesta vastanneiden instanssien päälliköihin hyvät suhteet.

Em. vuodesta alkoi valtava työ. Kun sen on Pertti Suominen tuonut esille laajan lähteistön perusteella, sitä lienee tässä turha referoida. Koko 1970-luvun Neuvostoliiton tiedustelijat korvensivat Heiskasta, mutta myöskin hän näitä. Ilmeisesti tästä syystä osapuolet ainakin arvostivat toisiaan. Näyttää siltä, että Sutelan ja Heiskasen yhteistyö ei rakoillut, kun kyse oli NL:n toimista ja ylireagoinnista joissakin tapauksissa, kuten asiassa, joka koski ”mottisotaa Kaakkois-Suomessa” tai antaa ko PE itään ja länteen erilais-ta tietoa puolustusvoimista. Jotenkin tekstistä saa kuvan, ettei Heiskanen oikein arvostanut ruotsalaisia kollegojaan. Saatan toki olla väärässäkin.

Kirjassa on paljon asiaa tiedustelusta, miksei myös vakoi-lusta. Kummatkin ovat kovaa hommaa niiden toteuttajille ja vastustajille. Varsin kova ottelu näyttää olleen marsalkka Ustinovin ehdotus yhteisistä sota-

harjoituksista. Ehdotus toki torjuttiin kohteliaasti mutta lujasti: maiden välisiä suhteita koskevat keskustelut tuli käydä yksin-omaan poliittisella tasolla. Onneksi Kekkonenkin oli samaa mieltä. Kirjasta ei selviä, oliko yhteiset harjoitukset tarkoitus järjestää Suomen vai Neuvostoliiton maaperällä. Liki koko kir-jan loppuosan - tiedustelupääl-likköajan - Heiskanen painiske-li tällaisten kysymysten parissa, painostusta tuli idästä ja lännes-tä, myös omasta maasta. Näi-tä Suominen käsitteleeikin aika paljon, olihan kylmä sota tuol-loin vauhdissa. Teos päättyy lu-kuun ”Nyt on aika kirjoittaa” ja Heiskanen sitä harrastikin. Har-mi, että sairaus vei hyvän mie-hen. Luulenpa, että kenraalima-juri Raimo Heiskasella olisi ollut vielä paljon annettavaa, jonka ”hyvä kynämies” Pertti Suomi-nen olisi ennemmin tai myö-hemmin saattanut kirjalliseen muotoon, alaa koskevana tutki-muksena.

Anssi Vuorenmaa

Seepsula-Yhtiöt

Tuusula

Jositeos Oy

Tuusula

Pelti-Expert Oy

Tuusula

Urluksen vuosikymmenet, Kari Selén, ISBN 978-952-93-0941-1, Kariston Kirja-paino Oy, Hämeenlinna 2012

Historiateos Urluksen vuosikymmenet on tiivis ja asiantuntemuksella kirjoitettu kirja merkittävän Urlus-säätiön kuuden vuosikymmenen toiminnasta.

Teos kertoo mielenkiintoisella tavalla säätiön ja sitä edeltäneen Osuuskunnan syntyvaiheista ja toiminnan haasteellisista alkuvuosista. Se on myös kuvaus säätiöstä ja sen toiminnasta tänään. Säätiön johtohenkilöt ovat toimineet taitavasti ajassa ja kat-soneet rohkeasti tulevaisuuteen. Säätiö on tukenut etenkin pääkaupungin nuorison urheilu-

ja partiot toimintaa. Historiallis-ten juuriensa mukaisesti säätiö tukee vapaaehtoista maanpuo-lustusta ja maanpuolustushen-gen kasvattamista nuorison pa-rissa. Kirjan sivuilta välittyy vah-vana peruslinjana säätiön tahto toimia isänmaan hyväksi. **Finn-Göran Wennström**

Sanakilpa

Lehdessä 4/2012 kilpailusanana oli ”Ruskaretki”. Hyväksyttyjä sanoja löytyi peräti 178 kpl, jotka ovat alla olevassa luettelossa:

Airut, akku, akti, aresti, arki, arkki, arkku, asetus, askar, askare, aski, aste, asteri, asukki, auer, (15)

Eskari, etikka, etruski, (3)

Irkku, isku, iskuri, istukka, itku, (5)

Kaari, kaiku, kaira, kaki, kaktus, kare, kares, kari, karies, karike, kariste, karkeus, karkki, karkuri, karsti, kasi, kaski, kasku, kaste, kasti, kastike, kate, kateus, katku, katse, katu, kauris, kausi, keikaus, kekri, keksi, kersa, kerska, kerta, kertaus, kesti, ketku, ketsi, kiekaus, kikatus, kirstu, kirsu, kisa, kisu, kita, kitka, kitku, kiuas, kiusa, kuiske, kuksa, kura, kure, kuri, kurki, kurra, kurre, kurri, kuski, kuti, kutka, kutri, (62)

Raita, raki, rakki, raksi, rasi, rasite, rasti, ratsu, reki, rekka, rekki, reksi, resu, reti, retikka, retki, retku, riekko, riesa, rieska, rike, rikka, rikkaus, riksa, risa, risu, rita, ritsa, riuku, ruis, ruiske, rukka, rukki, ruksi, ruska, (35)

Sake, sakki, saku, sari, satu, seikka, seita, sekki, sekti, serkku, setri, seura, siera, sika, sirkka, sirkku, siru, sitra, sketsi, suikka, suka, sukka, suti, (23)

Takaus, takki, takku, taksi, taru, tase, tasku, taukki, taus, teak, terska, teuras, tiera, tikka, tikkaus, tikku, tiraus, tisu, trukki, tuike, tuiske, tuke, tuki, tukka, tukki, turkis, turkki, turri, turska, tuska, (30)

Ukki, uksi, urea, uritus, utare (5).

Kaikkien osallistujien kesken arvottiin kolme DVD-kokoelmaa ”Jatkosodan katsaukset”. Palkinnon saavat: **Antti Pirttimäki**, Eura, **Alpo Salmi-nen**, Lempäälä ja **Leila Sankari**, Paattinen. Seuraava kilpailusanamme on ”JOULURAUHA”. Lähettäkää vastauksenne perjantaihin 23.11. mennessä kirjeessä tai postikortilla: PL 600, 00521 HELSINKI, faksilla numeroon (09) 6126 2020 tai sähköpostilla osoitteeseen toimitus@sotaveteraaniliitto.fi. Vastaukseen kirjoitetaan lähettäjän nimi ja osoite, kirjekuoreen lisäksi ”Sanakilpa”. Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme Sotaveteraaniliiton taskukalenteria.

Virkistä muistiasi

1. Mikä Eevalla edessä, sitä ei Aatamilla ollenkaan.
Mikä Aatamilla edessä, se Eevalla perässä?
2. Neljä jalkaa, paljon kantaa, nostamatta ei paikaltaan pääse?
3. Sitä parempi, mitä pitempi, sitä parempi, mitä paksumpi,
pimeellä parhain tarvitaan?
4. Huutaa, häätää, puuta kaataa, lapiotta lakaisee.
5. Mikä se on? Villoina viskotaan, vetenä pois menee?
6. Mikä lapsen kasvattaa, saapi vanhan vanhemmaksi?

Oikeat vastaukset sivulla 55

Kilpailukutsu

Suomen Sotaveteraaniliiton ilma-aseimestaruuskilpailut järjestetään kotiratakilpailuna 14.-21.4.2013

Kilpailulajit: Ilmakivääri 40 ls, henkilökohtainen sekä joukkuekilpailu.
Ilmapistooli 40 ls, henkilökohtainen sekä joukkuekilpailu.

Kilpailuoikeus on sotaveteraaniyhdistysten varsinaisilla jäsenillä. Ikään perustuva sarjajako on kilpailusäännöissä poistettu. Piiriin joukkueetuloon huomioidaan kussakin lajissa kolmen parhaan ampujan tulos.

Osanottomaksut: 15 euroa/laji/henkilö. Ei erillistä joukkuemaksua. Osanottomaksut tulee suorittaa ilmoittautumisen yhteydessä tilille Keski-Suomen Sotaveteraanipiiri, K-S Op **FI26 5290 0240 0537**

59. Kilpailussa käytetään järjestäjien tauluja, jotka lähetetään leimattuina kilpailuun ilmoittautuneille joukkueille.

Kilpailuohjeet: Kilpailussa noudatetaan liiton hallituksen joulukuussa 2012 hyväksymiä kilpailusääntöjä sekä kilpailun järjestäjien tarkennuksia kilpailun järjestämisestä. Ilmoittautumisen yhteydessä tulee mainita, ammutaanko nauha- vai yksittäistauluihin.

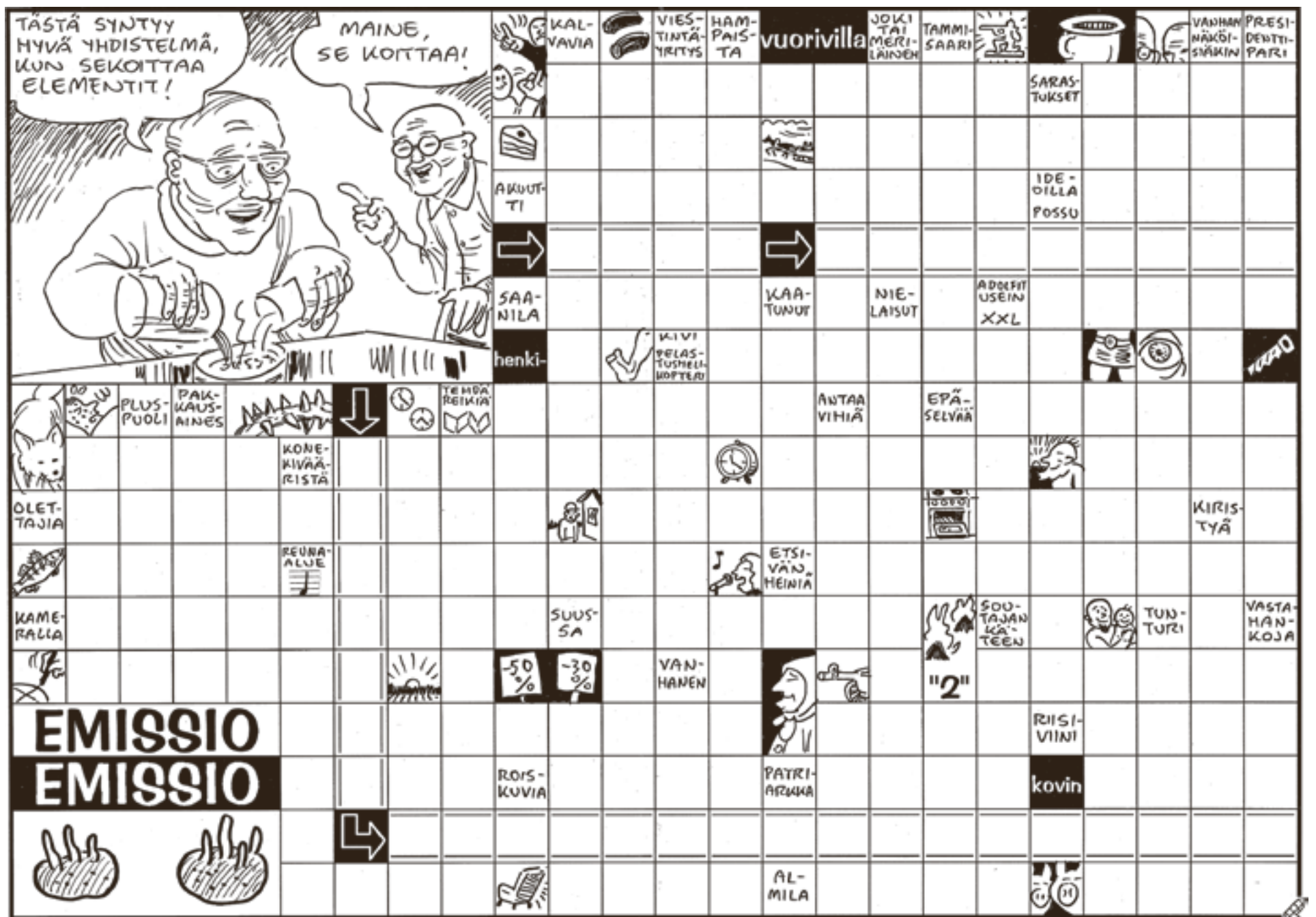
Tiedusteluihin vastaa Timo Hakala puhelin 050 568 0396

Ilmoittautuminen: Ilmoittautuminen sekä tiedot yhteyshenkilöstä tulee lähettää piireittäin 22.3.2013 mennessä osoitteella: Keski-Suomen Sotaveteraanipiiri, Vesankajärventie 131, 41940 Vesanka, sähköposti: keski-suomen.svp@sotaveteraaniliitto.fi

TERVETULOA

Keski-Suomen Sotaveteraanipiiri ry

Lokakuun ristikko

Kirjat

Karhun kainalossa - vai lukin verkossa?

Jukka Tarkka: Karhun kainalossa, Suomen kylmä sota 1947-1990, ISBN 978-951-1-25796-7, Otava, Keuruu 2012, s. 495 s.

Valtiotieteen tohtori Jukka Tarkka vyöryttää uusimmassa kirjassaan valtavan tietopaketin Suomen sodanjälkeisestä sisäpolitiikasta ja suhteista Neuvostoliittoon. Päällimmäiseksi jää se vaikutelma, että yya-sopimus vaikutti kaikkeen, se oli koko ajan mukana, joskin pääosin kulisseissa. Kysymys oli tuon vuonna 1948 solmitun sopimuksen tulkinnasta ja kumpikin osapuoli pyrki tulkitsemaan sitä tietysti omien tavoitteidensa mukaisesti; venäläiset pitivät sitä jonkinlaisena liittosopimukse- na, suomalaiset puolestaan katsoivat sen mahdollistavan Suo-

men puolueettomuuden. Siksiipä herättää huomiota, että Tarkka ei kuvaa sopimuksen syntyhistoriaa ja sopimusneuvotteluja juuri lainkaan. Ilmeisesti hän uskoo, että sopimuksen syntyvaiheet ovat tunnetut, mutta eivät ne taida olla kuin korkeintaan yleispiirteiltään.

Yhden mielenkiintoisen yksityiskohdan kevään 1948 yya-neuvotteluista Tarkka on kuitenkin kirjannut ylös; sopimuksen alkulauseeseen oli jäänyt maininta Suomen puolueettomuuspyrkimyksestä. Tätä Tarkka pitää venäläisneuvottelijoiden työtapaturmana. Todennäköisesti se taas oli suomalaisneuvottelijoiden päätavoite, joten en usko varsinaiseen ”työtapaturmaan”, se oli Suomen pääneuvottelijoiden oikeustieteen tohtorien Urho

Kekkosen ja J.O. Söderhjelman taidonnäyte.

Tarkka kertoo monta tapausta, jossa Tehtaankadun edustajat, siis Neuvostoliiton lähetystön väki, pyrki vaikuttamaan suoraan Suomen sisäisiin asioihin, mikä tapahtui tehokkaimmin vaalien ja hallitusten nimitysten yhteydessä. Vuoden 1982 presidentinvaaleja on pidetty ensimmäisinä ”vapaina” vaaleina vuosikymmeniin. Sitä ne olivatkin, mutta Neuvostoliiton yritys saada Ahti Karjalainen presidentiksi oli todellisuudessa häikäilemättömämpi kuin yritykset vaikuttaa vaalin lopputulokseen 1950- ja -60-luvuilla. Lähetystön KGB-edustaja Viktor Vladimirov sukkuloi vimmatusti vallan kamareissa, kuin kärppä kivenkoloissa - turhaan. Urho Kekkonen oli keskei-

nen vaikuttaja Suomen politiikassa vuodesta 1944 lähtien aina vuoteen 1981 saakka ja se näkyy Tarkankin kirjassa; ministeri, pääministeri ja presidentti Kekkonen on pääosassa. Hän selviytyi kujanjuoksustaan - näinkin voi kai hänen uraansa idän ja lännen välissä luonnehtia - kohtuullisesti.

Kekkosen presidenttiaika oli vielä sitä aikaa, jolloin sotaveteraanien asioista ja ansioista oli silloisen poliittisen eliitin mielestä parempi vaieta kuin puhua. Jos olisi vähän enemmän puhuttu, tuskin mikään olisi itäsuhteissa muuttunut, mutta veteraanit olisivat saaneet jo aikaisemmin heille kuuluvan julkisen arvostuksen. Kekkonen otti poliittisessa elämässään monta riskiä, mutta tässä asiassa hän ei sitä halunnut jostakin syystä tehdä. Vahinko!

Vähän karrikoiden ilmaistuna Neuvostoliitto yritti käyttää elokuun 1939 Molotov-Ribbentrop-sopimuksen salaisen lisäpöytäkirjan sille suomina mahdollisuuksia Suomen suhteen hyväksien koko olemassa olonsa ajan, poikkeuksena vain sotavuodet. Sopimushan mitätöityi jo kesäkuussa 1941 Saksan hyökättyä Neuvostoliittoon, mutta vain Saksan osalta - näin ilmeisesti Neuvostoliitossa ajateltiin. Joka tapauksessa Neuvostoliitto katsoi Suomen jonkinlaiseksi etualueeseen aina hajoamisensa vuoteen 1991 saakka. Siksi Tarkan kirjalle voi asettaa myös vaihtoehdoisen nimen ”Lukin verkossa”, koska eräänlaista pyristelyä hän nuo vuodet Suomen poliittisille päättäjille olivat.

Esko Vuorisjärvi

* * * * *

Kolme kirjaa Anttolan veteraaneista

Ei liene aivan tavanomaista, että pienehkön pitäjän kaatuneista, sotaveteraaneista, lotista ja suojeluskuntalaisista saadaan kootuksi jopa kolme julkaisua. Tähän saavutukseen on yltänyt eteläsavolainen Anttolan kunta. Kiitos siitä kuuluu ensisijaisesti opettaja Mikko Laiholle, joka sai viime vuonna valmiiksi useita vuosia kestäneen hankkeensa. Hän on vastannut runsaasti työtä vaatineen kirjasarjan toimittamisesta, apunaan ja tukenaan useita anttolalaisia

yhteisöjä ja yksityishenkilöitä.

Ensimmäisenä ilmestyi kirja Anttolan sankarivainajista, aloitsikolla ”Tulemajoelta Timoskalan - varjosta valoon”. Paikannimet eivät kerro asiaa tuntemattomalle paljoakaan, mutta kirjasta selviää, että Tulemajoki oli puolustuslinja Salmin pitäjässä Laatokan Karjalassa, suunnilleen Mantsin saarta vastapäätä. Siellä JR 37:n I pataljoonaan kuuluneet Anttolan miehet saivat tulikasteensa ja siellä sota vaati joulukuun 1. päivänä 1939

ensimmäisen anttolalaisen uhrintsa.

Timoskalan kylä taas sijaitsi Räisälän kunnassa Itä-Kannaksella ja siellä käydyissä ankarissa taisteluissa kaatui elokuussa 1941 yhteensä 12 anttolalaista taistelijaa. Talvi- ja jatkosodassa kaatui tai pian sodan jälkeen vammoihinsa menehtyi kaikkiaan 113 miestä. Kaikista heistä on kirjassa valokuva, tarkat henkilötiedot ja tietoja taistelupaikoista ja kuolemasta.

Toisena kirjana ilmestyi

* * * * *

Petsamoa oli vaikea puolustaa

Mikko Uola: Petsamo 1939-1944, ISBN 978-952-492-661-4, Minerva Kustannus Oy, Hämeenlinna 2012, 599 s.

Petsamon sotavuosien historiaa on tutkittu ennenkin ja myös ulkomaalaisten toimesta. Dos. Mikko Uola lyö kyllä laudalta uusimmalla tutkimuksellaan kaikki edelliset; sen mahdollistaa osaltaan myös kirjan laaja koko - 550 tekstisivua - ja runsas ja hyvätasoinen kuvitus. Siitä on vastannut kapteeni Hannes Hörkö.

Petsamon suomalainen historia lienee useimmille tuttu. Suomi sai alueen Tarton rauhassa 1920, mutta menetti sen jatkosodan rauhassa syyskuus-

sa 1944. Kummastusta on herättänyt se, miksi Neuvostoliitto ei ottanut Petsamoa jo talvisodan rauhassa; sehän valloitti suurimman osan alueesta jo joulukuussa 1939. Uola kallistuu sille kannalle, että kun venäläiset olivat jo helmikuun alkupuolella ilmoittaneet norjalaisille, että Petsamo jää rauhanteossa Suomelle, niin he pitivät antamastaan lupauksesta kiinni.

Olipa syynä Norjan ja ehkä Ruotsinkin lepyttely tai länsivaltojen pelko - Ranska ja Englantihan olisivat talvisodan loppuvaiheessa melkein väkisin tulleet maamme avuksi, joten alueen jääminen Suomen halltuun oli tulevien tapahtumien valossa elintärkeää Suomen

kannalta. Saksa tarvitsi nikkeliä ja Petsamossa sitä oli.

Uola selvittää kirjassaan perusteellisesti Petsamon sota-tapahtumat ja kertoo sen, että Suomella oli vain vähäiset resurssit puolustaa tuota kaukaista maankolkkaa. Talvisodassa kah- ta venäläisdivisioonaa oli vastassa alle tuhat suomalaissotilasta ja jatkosodassa alueen puolustuksesta vastasivat saksalaiset, apunaan majuri Antti Pennasen johtama Erillinen Osasto Petsamo. Se operoi pääasiassa Petsamon ja Sallan välisellä tietöllä erämaa-alueella. Kesällä 1941 Kalastajasaarennon kannaksella taisteli toinenkin suomalaisosasto JR 14. Varsinkin kallioisen Mustatunturin hal-

vuonna 2010 veteraanimatrikkeliksi ”Anttolalaiset sodissamme” ja tähän kirjaan on koottu kaikki sotiin - myös vapausso- taan - osallistuneet kuntalaiset. Useimmista on valokuva ja tärkeimmät henkilö- ja taistelu- paikkatiedot, joistakin pelkää- tään nimi, syntymäaika ja joukko-osasto.

Kolmas kirja ”Anttolan lotat ja suojeluskunta, Sinivalkoisin sydämin kotiseudun puolesta” kertoo otsikkoaiheesta ja myös tässä kirjassa on matrikkeli-

osuus kuvien kanssa sekä lotista että suojeluskuntalaisista.

Kaikissa kirjoissa on runsaasti sotaan ja maanpuolustus- toimintaan liittyviä artikkeleita ja yhdistysten - mm. Anttolan Sotaveteraanit ry:n - historiikkeja. Kirjoissa on henkilökuvi- en lisäksi myös muita sota-ajasta kertovia valokuvia.

Kirjoja voi tilata Mikko Laiholta, puh. 044 027 5193. Yhden kirjan hinta on 20 €, koko kirjasarjan 50 € + lähetyskulut.

Esko Vuorisjärvi

Kirjassa saa selvityksensä Petsamon vakoilujuttu, nikkelikaivos monestakin näkökulmasta tarkasteltuna, Liinahamarin satama ja Jäämerentien liikenne ja moni muu asia. Ainakin itselleni oli uutta se Uolan korostama seikka, että Petsamolla oli Saksan sotilaallises- sa suunnittelussa erittäin tärkeä merkitys. Petsamo oli monessa suhteessa - ei pelkästään kaukaisen sijaintinsa takia - tarunhoh- toinen ja salaperäinen paikka. Uolan tutkimus ei ainakaan vähennä mielenkiintoa tuota paikkaa kohtaan.

Esko Vuorisjärvi

Paikkani on rintamalla

Teo Sorri: Neljän sodan veteraani. Tornion Kirjapaino 2012. ISBN 978-951-97954-8-5. Omakustanne. 213 s.

Oululainen tietokirjailija, sotakamreeri Teo Sorri jatkaa vielä 80-vuotiaana, vaikean sairauden läpikäyneenä toipilaanakin ahkeraa kirjallista tuotantoaan. Vuoden 2012 saavutuksena on tietokirja tekijän sedästä everstiluutnantti Teppo Sorrista, tämän sotatiestä ja elämänvaiheista.

Teppo Sorri oli karjalaista sukujuurta, Korpiselän pappilan veljessarjaa. Vapaussodassa hän oli mukana alaikäisenä suojeluskuntalaisena ja Pohjan Poikien Viron retkeen hän osallistui 20-vuotiaana aliupseerina haavoittuen Marienburgissa. Talvisodassa hän toimi II/JR21:n komentajana Taipaleessa jälleen haavoittuen. Jatkosodassa Sorri toimi hyökkäysvaiheen aikana II/JR23:n komentajana taisteluissa Korpiselästä Syvärille. Vuonna 1942 hänet ylennettiin everstiluutnantiksi. Kannaksella hän toimi III/20 Pr:n komentajana haavoittuen vakavasti koulukaupunkinsa Viipurin taisteluissa 1944.

Neljän sodan veteraani Teppo Sorri muistetaan rohkeana ja päättäväisenä rintamako-

mentajana. Miehet olivat kuoleman mukaan olleet sitä mieltä, että Sorrilla kyllä olisi ansioita ”ylempiin tehtäviinkin”. Sorrin vastaus oli lyhyt: ”Paikkani on rintamalla, ei koulun penkillä”.

Lapin sotaan hän ei enää osallistunut, vaan hänet määrättiin Ulkoasiainministeriön erityistehtäviin. Reserviin hän siirtyi Kemin Sotilaspiirin päällikkönä 1955 ottaen sen jälkeen huolekseen erityisesti sotaveteraanien ja -invalidien asiat. Sorri kuoli 90 vuotta täytettyään sotainvalidien Laitilan veljeskodissa 1990 ja siunattiin viimeiselle matkalleen Turun Ylösnousemuksen kappelissa.

Teo Sorrin kirja sedästään on tämän miehille ja heidän jälkipolvilleen, miksei meille muillekin, antoisa tietoteos. Kirja sisältää viitisenkymmentä helppoluista kappaletta (mallia ”Taas Syvärin rannalla”). Myöntää kuitenkin täytyy, että kieliasun puutteet kyllä häiritsevät lukuelämystä. Lukija joutuu välillä jopa kyselemään, kenen teksti tässä nyt onkaan menossa.

Kirja on omakustanne. Sitä voi kysyä tekijältä puh. (08) 377 997 tai 040 590 6072 email: teo.kk.sorri@mail.suomi.net

Aarno Strömmer

Pohjois-Karjalan vaaroilta kaupunkien valoihin

Seppo Tanskanen: Elohopeaa sarkahousuissa – Kronikka elämästäni 1940-luvulta nykypäiviin, ISBN 978-952-92-9297-4, Helsinki 2011

Toimin Karjalan Jääkäripataljoonan 3. Jääkärikomppanian päällikkönä vuonna 1963, kun eräänä päivänä eteeni ilmestyi ilmoittautumaan kadettikersantti, joka oli tullut kuukaudeksi joukko-osastopalvelukseen. Ensivaikutelma oli samalla kertaa hämmäntävä ja hyvin positiivinen.

Puoli vuotta myöhemmin hän ilmoittautui uudelleen nyt KadK:n läpikäyneenä luutnanttina. Seuraavina aikoina seurasin nuoren upseerin edesotamuksia. Havaitsin jo varhain hänet nuoruudestaan huolimatta ammattinsa taitavaksi henkilöksi, joka osasi ottaa varusmiehet oikein - eikä ihme olihan hän pohjoiskarjalaisen maatalon poika Polvijärven Pihlajavaaran kylästä. Hänellä oli sikäli erikoinen asema, että hän oli Pohjois-Karjalan jälkikasvua tilanteessa, jossa KarJP:n upseereista noin 80 % oli Länsi-Suomesta, Oulusta, Perhosta, Porista, Loimaalta, Turusta, Lahdesta, Helsingistä, Riihimäeltä jne. Selvää oli, että Pohjois-Karjalan oma poika

ymmärsi paikallistaustaisia varusmiehiä paremmin kuin ”vierasheimolaiset”.

Varsin pian huomasin nuoren luutnantin saavan hyviä koulutustuloksia oikealla ”paikalliselä” otteella. Hymyilin hiljaa hyväksyvästi.

Tämä pohjaksi Seppo Tanskanen ”kronikalle” 1941-2011.

Tanskanen on julkaissut kirjan partioharrastuksistaan ja toisen anopistaan. Nyt julkaistu kirja kertoo kyllä kenrm. Tanskanen sotilasurasta, mutta tähän on sisällytetty muistelijan tausta, tässä tapauksessa maalaisympäristö. Se ei ole tavanmukaista, ei varsinkaan kenraalien arvoluokkaan kuuluvalta. Me kaikki upseerit olemme lähtöisin jostakin piiristä. Miksi siis emme kerro ympäristön vaikutuksesta henkilön persoonaan ja uravaltintaan. Tässä olisi jopa aihetta tutkimukseen.

Seppo Tanskanen syntyi Juuan pitäjässä, mutta lapsuutensa ja nuoruutensa hän asui ja eli Polvijärvellä. Tästä ajasta hän kertoo yllättävän tarkasti alueen historiasta, asukkaiden tavoista, asumiskulttuurista, ammateista ja omalta osaltaan koulutiestä niin Martovaaran ja Tervakan kaan kansakouluista kuin Polvijärven keskikoulusta ja Joensuun lyseosta.

Tästä kaikesta edellä kerrotusta saisi Pohjois-Karjalan maakuntaliitto palkita Seppo Tanskasta ansiokkaasta tutkimuksesta, vaikka Tanskanen sitä ei sellaiseksi ole tarkoittanutkaan.

Tämän jakson jälkeen Tanskanen keskittyy sotilasuraan samalla kertoen perheensä tarinaa niin Kontiolahdella, Helsingissä, uudelleen Kontiolahdella, uudelleen Helsingissä (SKK:ssa ja sotilastoimiston päällikkönä Plm:ssä ja eduskunnan puolustusasiainvaliokunnan sihteerinä). Mikkelissä SavPr:n komentajana, Helsingissä PE:ssa, Rovaniemellä Lapin Sl:n komentajana, Maanpuolustuskorkeakoulun rehtorina 1997-2001.

Näiden ohessa Tanskaselle osoitettiin lukematon määrä järjestöihin liittyviä luottamustehtäviä, tässä Kadettikunnan puheenjohtajuus 1997-99 sekä Suomen Sotatieteellisen Seuran varapuheenjohtajan 1997-2001 ja puheenjohtajan tehtävät 2005-2007 erityisesti mainiten.

Seppo Tanskanen on tehnyt ansiokkaan muistelmateoksen tähänastisesta elämästään. Muistelmat on kirjoitettu luottavasti miellyttävällä tavalla elävästi. Siitä hänelle suuri kiitos.

Tapio Skog

Kenttäpostia sotasensuurin takaa

Rukajärven luutnantti Rukajärven suunnan historiayhdistys ry ISBN 978-952-93-1280-1 Paino Nord Print Oy Ab 2012

Rukajärven suunnan historiayhdistys ry on 2009 perustettu yhdistys jatkaa veteraanien 1986 Nurmeksessa perustaman historiikkitoimikunnan perinneaineiston keräystyötä. Historiikkitoimikunta haastatteli aikanaan 640 veteraania, josta kertyi 10 000 sivua kirjallista aineistoa. Se oli pohjana mm. Rukajärven tie -elokuvalle.

Lyhyenä toiminta-aikanaan yhdistys on saanut paljon aikaan. Viimeisin toimi on kirjan kustantaminen. Kirjan alkuosa koostuu kirjan nimen mukaisesti Rukajärven luutnantti Ermei

Kannisen ja hänen puolisonsa Liisin vuodelta 1944 säilyneestä kirjeenvaihdosta. Johtopäätösten osio sisältää mielenkiintoisia havaintoja ja pohdintaa kirjeistä sekä kuvauksia johtajuudesta. Lopuksi kirjassa on rajakapteeni Tauno Oksasen Rukajärven taistelujen kulkua 1941-1944 käsitävä kooste.

Kirja on myös kunnianteko 90 vuoden iän saavuttaneelle kenraaliluutnantille, joka ansiokkaan sotilasuran jälkeen on määrätietoisesti toiminut erityisesti Rukajärven suunnan veteraanien perinnetyön parissa. Kirja julkistettiin Marskin Majalla 18. lokakuuta.

Kirjaa on saatavissa nettikirjakaupasta osoitteesta www.antikka.net 30 euron hintaan (+postikulut).

Soraliike Erik Winqvist Ky
Tuusula

Rautarakenne
S. Lipponen Oy
Uusikaupunki, Kalanti

SAIMAAN RANNALLA
VAIN 7 KM MIKKELISTÄ.

KUNTOUTUSJAKSOT

KYYHKYLÄSSÄ

Intervalli- ja kuntoutusjaksoja, virkistystä sekä tarvittaessa yksilöllistä hoitoa! Kyyhkylässä sinua tai omaistasi auttaa ystävällinen henkilökunta.

KYSY MYÖS JOULUPAKETTEJA! 015 2033 362 tai kuntoutus@kyyhkyla.fi

KYYHKYLÄN KUNTOUTUSKESKUS Kyyhkyläntie 9, 50700 Mikkeli

WWW.KYYHKYLA.FI

Finvacon Oy Vaasa	Vaasan Maalaustyö Reinisalo&Co Vaasa	Oy Hartman Rauta Ab Vaasa
Uudenmaan Pikakuljetus Oy Vantaa	www.alco.fi	Lean Solution Consulting Oy Vantaa
Suomen Runkopalvelu Oy Vantaa	Pillari-Osat Oy Vantaa	Länsimäen Kiinteistöpalvelu Oy Vantaa
Mundipaharma Oy	Kiitos Soraveteraaneille nro 107 	Arokivi Oy Varkaus
BP Asennus Oy Varkaus	Varkauden Tehokaivu Oy Kuvansi	Varkauden Puu Oy Varkaus

HAUTAUS- JA KUKKAPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE

HAUSJÄRVI	LIPERI	ROVANIEMI
Kukkahaus ja Hautaus Oy Hikiäntie 40, 12210 Hausjärvi kk Puh. 019-768 131, 020 759 7703	Hautaus - ja Kukkapalvelu Pesonen Oy Keskustie 2, 83100 Liperi Puh. 013-651 193 ja 0400-376 333	 JOKELAN HAUTAUSTOIMISTO Alan erikoisliike Rovaniemellä vuodesta 1923 Ruokasenkatu 6, 96200 ROVANIEMI puh. (016) 312 616 fax (016) 312 043 s-posti: jokela@hautaus.info www.hautaus.info
LAPPEENRANTA	MUSTASAARI	SALO
<i>Hautaustoimisto ja Kukkakauppa</i> Tolvanen Oy ALAN PALVELUA LAPPEENRANNASSA YLI 80 VUOTTA Kauppakatu 53, Lappeenranta puh. 453 0568 – 453 0772, fax 453 0566	Hautaustoimisto Begravningsbyrå Fant Irenentie 8, 65610 Mustasaari puh. 06-322 2744 ja 050-313 8142 päivystys 24 h Carina Lähdesmäki ja Marina Östman www.begravningsbyrafant.fi	Salon Hautaustoimisto Oy Saustila Helsingintie 9, 24100 Salo Puh. 02-731 2562 Hautauspalvelua jo neljännessä polvessa
Kukkakauppa ja Hautaustoimisto Nyberg Ky	MÄNTSÄLÄ	TAMPERE
Kauppakatu 41, 53100 LAPPEENRANTA, puh. 05-451 3449, fax 05-453 1210 Saimaantie 6, 54100 JOUTSENO puh. 05-453 4200	Kukkatalo & Hautaustoimisto Helmililja Meijerintie 2, 04600 Mäntsälä Puh. 020 759 7700	 Valikoimassamme mm. Suomi-arkku sekä Sotaveteraani-, Sotainvalidi-, Tammenlehvä- ja Lotta Svärd -urnat. Veteraanialennus. TUOMIOKIRKONKATU 20, TAMPERE PUH. 03-212 4107 (24h)
LAUKAA	OULU	VANTAA
 Hautauspalvelua Laukaassa vuodesta 1932 Kukka- ja Hautauspalvelu VEHVILÄINEN Laukaantie 10, Laukaa, puh. (014) 831 941 pekka@vehvilainen.fi	Kirkollinen Hautaustoimisto Ikäheimo Ky Isokatu 11, 90100 Oulu puh. 08-311 3354 	Tikkurilan Hautaustoimisto Oy Unikkotie 5, 01300 Vantaa puh. 09-8362 5220
	PUDASJÄRVI	
	Pudasjärven Hautaustoimisto ja Kukka Ky Torikeskus, 93100 PUDASJÄRVI puh. 08-821 122, 0400-330 058	

Kokoonnutaan

UK 57:n oppilaat avec kokoontuvat Helsingin Suomalaisella Klubilla keskiviikkona 7.11. klo 12.00. Tule tapaamaan kurssitovereitasi, muistelemaan Niinisalon päiviä, kokemaan veljellinen yhdessäolo ja nauttimaan hyvästä ateristiasta. Ilmoittautumiset Pekka Kestilälle 2.11. mennessä, puh. (09) 496 545, mieluummin aamuisin.

* * * * *

Niinisalon **RUK 48 (12.7. - 8.11.1940)**, kurssimme kokoontuu 72-v. kurssilounaalle (avec) Katajanokan Kasinolle, Laivastokatu 1, Helsinki, torstaina 8.11. klo 12.00. Isäntänä kummikurssimme RUK 148 Nuijamiehet/ Esa Härmälä, arkipuku. Ilmoittautumiset 1.11. mennessä Pekka Jokela, puh. 0400 315 647. Hyvät veljet, joukolla mukaan!

* * * * *

UK 59:n perinteinen vuosilounas on Helsingin Suomalaisella Klubilla, Kansakoulukuja 3, perjantaina 16.11. klo 12.00. Saattajakin ovat tervetulleita. Ilmoittautumiset 14.11. mennessä klubimestarille puh. (09) 586 8830. Kunniamerkit. Mainitse komppaniasi ja mahdolliset ruokarajoituksesi. - *Toimikunta*

Haetaan yhteyttä

Äitini eno Emil Naukkarinen s. 21.6.1906 (9./JR 8) katosi Kuolemanjännellä Lähteen lohkokalla 13.2.1940. Emilin katoamisesta ei ole muuta tietoa. Emilin kohdalosta enemmän tietäviä pyydetään ystävällisesti ottamaan yhteyttä: Mika Vilkkö puh. 044 270 3163 tai sähköpostitse mikavilkkö@hotmail.com.

Ristikon ratkaisu

							E	L	E	K	I	E	L	E	T		K	O	I	T					
							P	A	L	A		R	E	K	I	R	E	T	K	I					
							Ä	K	I	L	L	I	N	E	N		I	S	Ä	T					
							U	U	S	I		S	A	N	A	N	J	A	K	O					
							S	T	A	N		T		Ä		A	A	T	U	T					
							K			A	L	E	K	S	I	S				L					
							P	O	R	A	T	A		U		S	U	M	E	U	S				
R	E	P	O			T	A	T	A	T	U	S		K	E	L	L	O		I	L	T	A		
O	T	A	K	S	U	J	A	T		U	L	K	O	N	A		U	U	N	I		H			
K	U	H	A			L	A	I	T	A	M	A			N	U	U	S	K	I	N	T	A		
K	U	V	A	N	O	T	T	O		I	K	E	N	E	T			K			I				
O	S	I	T	U	S		O			I	S			U		R	O	I	H	U	T				
				O				S	A	K	E	A	N	T	I		A	K	K	A		S	A	K	E
				T				A	A	S		L	O	A	T		I	S	A	K		Y	L	E	N
				T					M	E	N	E	S	T	Y	K	S	E	K	K	Y	Y	T	T	Ä
				I				D	U	T		T	A	U	S		A	T	S	O		S	I	A	T

Virkistä muistiasi oikeat vastaukset

1. E ja A
2. Tuoli
3. Kynttilä
4. Tuuli
5. Lumi
6. Aika

Mobus Ky
Vääksy

Kuljetusliike
Lasse Ruohonen Oy
Ylöjärvi

E. T. Listat Oy
Ylivieska

Powernet Oy
Äänekoski

V-M Saviranta Oy
Uurainen, Äänekoski

Julkaisija
Suomen Sotaveteraaniliitto ry–Finlands
Krigsveteranförbund rf

Suomen Aikakauslehtien liiton jäsen

Päätoimittaja Markku Seppä

Toimitus
Kellosilta 4 C
00520 Helsinki
puh. päätoimittaja (09) 6126 2012
sähköposti markku.seppa@sotaveteraaniliitto.fi
tai toimitus@sotaveteraaniliitto.fi
faksi (09) 6126 2020
internet www.sotaveteraaniliitto.fi

Osoitteenmuutokset ja lehden peruutukset
Sotaveteraaniliiton jäsenet ilmoittavat osoitteenmuutoksista omaan yhdistykseensä tai liittoon Riina Lillforsille,
PL 600
00521 Helsinki
puh. (09) 6126 2015
sähköposti riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi

Lehden tilaukset ja hinnat
Sotaveteraaniliittoon kuulumattomat voivat tilata Sotaveteraani-lehden liiton toimistosta puh. (09) 6126 2015 / Riina Lillfors. Lehden vuosikerran hinta on 15 euroa.
Irttonumero maksaa 4 euroa.

Toimitusneuvosto
Puheenjohtaja Jyrki Vesikansa
Jäsenet: Anni Grundström, Antti Henttonen, Raija Hinkkala,
Göran Lindgren, Pertti Nieminen, Markku Seppä, Aarno Strömmer,
Eeva Tammi, Finn-Göran Wennström, sihteeri Marja Riukka

Toimitus ei voi vastata pyytämättä lähetetystä aineistosta.

Ilmestyminen 2012
1/12: 22. helmikuuta • 4/12: 12. syyskuuta
2/12: 18. huhtikuuta • 5/12: 31. lokakuuta
3/12: 20. kesäkuuta • 6/12: 12. joulukuuta

Ilmoitushinnat
1,60 euroa/pmm. Väri- ja määräpaikkailmoituksista sovitaan erikseen.

Lehti CD-levynä
Sotaveteraani-lehden pääsisältö on kuunneltavissa CD-levynä (ns. Daisy-äänite), jonka vuosikerran hinta on liiton jäsenille 8,50 euroa ja muille 17 euroa. Näkövammaisten Keskusliitto lainaa kuunteluun tarkoitettuja Daisy-soittimia. CD-levyjä voi tilata Sotaveteraaniliiton myyntitoimistosta PL 600, 00521 Helsinki, puh. (09) 6126 2015, sähköposti riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi

Ilmoitusmyynti
Media-ammattilainen Adspace Oy
Kylänvanhimmentie 29
00640 Helsinki
puh. (09) 877 6136, 040 735 7531
faksi (09) 726 1306
Isto Valkeapää
puh. 040 735 7571

Taitto
Taittotoimisto PrintOne
Mekaanikonkatu 7
00880 Helsinki
puh. 050 320 8972
sähköposti minna.komppa@printone.fi

Painopaikka
Suomen Lehtiyhtymä Oy, Tuusula 2012
ISSN 0782-8543

Sotaveteraaniliiton myyntitoimisto palvelee

Käy talossa tai soita Helenalle puh. (09) 6126 2014. Toimisto on avoinna ma–pe klo 8.30–16.00

Sähköposti: helena.hornborg@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraaniliitto.fi

Nro 35

Sotaveteraanikalenteri vuodelle 2013

Kalenteri on tarpeellinen ja hyvä tietopaketti jokaisen jäsenen taskuun.

Muovi tai nahkakantisena

Hinnat 6 ja 12 euroa.

1 Sotaveteraanimitali

Myös kannattajajäsenille.

Hinta 15 euroa.

2 Jäsenmerkki

Myös kannattajajäsenille.

15 euroa.

4 Liiton standaarit
Hinta 35 euroa

6 Suomen lippu
Hinta 30 euroa

25 Veteraanivyö

Laadukas kotimainen kääntövyö, nahkaa väri musta/viininpunainen. Soljessa liiton tunnus.

Hinta 25 euroa

Liitto välittää veteraanivyötilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

33 Kaulaliina

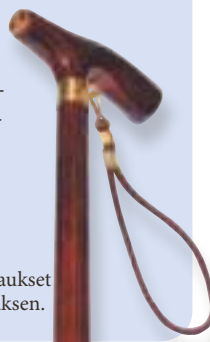
Laadukas, vuorillinen kaulaliina.

Hinta 23 euroa

29 Kävelykeppi

Jääpiikillä ja rannelenkilla varustettu kävelykeppi. Sotaveteraanien käsityönä valmistama. Tilatessasi ilmoita pituutesi.

Hinta 55 euroa

Liitto välittää kaulaliina ja keppien tilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

Liiton tunnuksin varustetut solmiot

15 Tummansininen, raidalliseen kuosiin kudottu malli.

16 Tummansininen solmio, jossa tunnuksen ylä- ja alapuolella punainen, sininen ja harmaa vinoraita.

Hinta 15 euroa

Saatavana myös kuminauhakiinnityksellä.

Liitto välittää solmiotilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

43 Sama kaiku on askelten -CD

Kymmenen sotaveteraani-kuoron ja Haminassa sotaveteraanien konsertissa taltioituista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD.

Uusi painos

Hinta 20 euroa

26 Kynttilänjalka

Kultakeskuksen perinteinen malli vuodelta 1918. Korkeus 77 mm. Varustettu liiton tunnuksella. Hopeaa.

Hinta 150 euroa

Liitto välittää kynttilänjalkatilauskset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

31 Yrjö Jylhä: Kiirastuli

Runokokoelma

Talvisodan runoutta vuodelta 1941. Kuvitettu.

Hinta 25 euroa.

12 Uusi juhla-DVD

Sotaveteraani- ja perinnekuorot Helsingin Jäähallissa 14.3.2010.

Arvokas uusi DVD Talvisodan muisto-juhlasta.

Hinta 20 euroa

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila. Raitiovaunu 7 B kulkee Kellosillan pysäkillä.

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600
00521 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

.....

Lähiosoite:

.....

Postinumero ja -toimipaikka:

.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

